ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

4. 1. 1985. ● ИЗЛАЗИ ПЕТКОМ ● ГОДИНА XLVI ● 40 ДИН. ● БРОЈ 1723

ХОГАР СТРАШНИ

DIK BROWNE

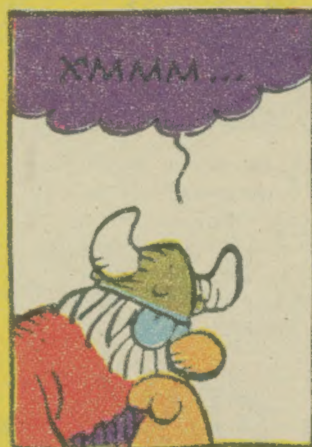

Ripley

Веровали или не!

Ведро млека које је прекинуло рат

ГРАЂАНСКИ РАТ У ШВАЈЦАРСКОЈ, КОЈИ СУ 1925. ЗАПОЧЕЛИ СЕЉАЦИ ПОБУНИВШИ СЕ ПРОТИВ ФЕУДАЛНИХ НАМЕТА, ПРЕКИНУТ ЈЕ КАДА СУ ВОЈНИЦИ МЕСТА КАПЕЛА НА БОЈИШТЕ КОД ЦИРИХА ИЗНЕЛИ ВЕДРО ПУНО МЛЕКА. ПРОТИВНИЧКЕ ТРУПЕ НИСУ МОГЛЕ ДА ОДОЛЕ И НЕ ЗАМОЧЕ СВОЈЕ СЛЕДОВАЊЕ ХЛЕБА У МЛЕКО.

КРАЉИЦА САМО ЈЕДАН ДАН

ХУАНА ДЕ КАСТРО УДАЛА СЕ 1354. ГОДИНЕ ЗА КРАЉА ПЕДРА ОД КАСТИЉЕ АЛИ ТАЈ БРАК ЈЕ ПОНИШТЕН ОДМАХ СУТРАДАН ПОСЛЕ СВАДБЕНЕ СВЕЧАНОСТИ.

КАРАВАНИМА

КОЈИ ПРОЛАЗЕ КРОЗ ПУСТИЊУ ГОБИ, СКЕЛЕТИ УГИНУЛИХ КАМИЛА ЧЕСТО СЛУЖЕ КАО ПУТОКАЗИ.

ЏЕНИФЕР ВОЛКЕР

НА РОЂЕЊУ ЈЕ ИМАЛА САМО 700 ГРАМА И БИЛА ЈЕ ТАКО СИЋУШНА ДА СУ ЈОЈ РОДИТЕЉИ ОБЛАЧИЛИ ОДЕЋУ ЗА ЛУТКЕ.

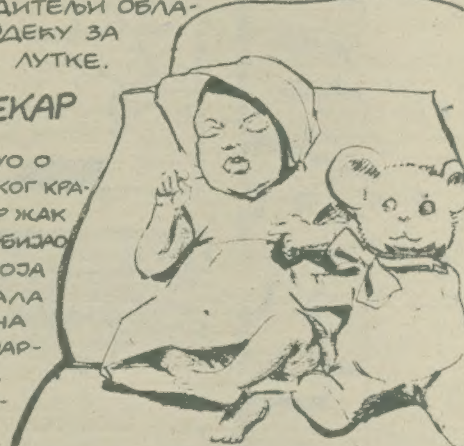

ЈЕЖ

ЈЕ КОД СТАРИХ НАРОДА ИГРАО ВЕЛИКУ УЛОГУ У МЕДИЦИНИ. ЊЕГОВА КРВ, ЦРЕВА, ПА ЧАК И ИЗМЕТ СЛУЖИЛИ СУ КАО ЛЕК.

НАЈБОЉЕ ПЛАЋЕНИ ЛЕКАР У ИСТОРИЈИ

ДА БИ СЕ БРИНУО О ЗДРАВЉУ ФРАНЦУСКОГ КРАЉА ЛУЈА XI, ДОКТОР ЖАК КОТИЕ (1450-1505) ДОБИЈАО ЈЕ ГОДИШЊУ ПЛАТУ КОЈА БИ ДАНАС ОДГОВАРАЛА СУМИ ОД 14 МИЛИОНА ФРАНАКА (28 МИЛИЈАРДИ СТАРИХ ДИНАРА). УЗ ТО, КРАЉ МУ ЈЕ ДАРОВАО 18 ЗАМКОВА.

ЈЕСТЕ ЛИ ВЕЋ ЧУЛИ ДА ●●●

●●● Двојица Француза, Бернар Бургон, 58 година и Патрик Бенон, 38, одлучили су да реком Мисисипи пливају од Сент

Луиса у Мисурију до Њуорлеанса у Луизијани. За овај подухват било им је потребно месец дана, а дневно су пливали око осамдесет километара.

●●● ученици колеџа „Сент Мери" из Моргана у Калифорнији, одлучили су да на неуобичајен начин прославе и обележе двадесетпетогодишњицу своје

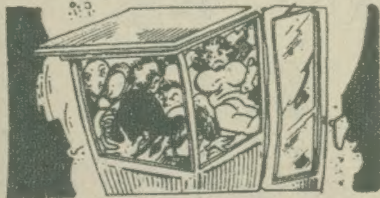

школе – у телефонску кабину нагурало се двадесет пет ђака. Тако су потукли доскорашњи светски рекорд који је износио 23 особе у кабини.

●●● велики фудбалски шампион Едсон Арантес до Нашименто, познатији као Пеле, жели да постане први црни председник Бразила. Прва ствар коју сада мора да уради је да се из свог садашњег пребивалиш-

та, Њујорка, поново пресели у Бразил. Сликовито приказујући свој програм на једној конференцији за штампу Пеле је изјавио: „Пријатељ сам породице Кенеди, али моја схватања и ставови много су ближи Регановим".

●●● према неким истраживањима роде су највероватније заувек напустиле Скандинавију. Примерци ових птица последњи пут су запажени у Шведској још пре тридесет година, а рачуна се да их у Данској има још свега око четрдесет.

●●● у Јапану се недавно појавила интересантна новост: специјална новинска боја која не-

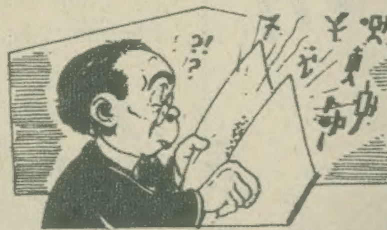

стаје без трага с површине папира тачно двадесет и четири часа после штампања. На тај начин хартија се може искористити више пута.

●●● амерички глумац Боб Хоуп који данас има осамдесет једну годину пријавио се за први путнички лет на свемирском броду „Шатл". У ову туристичку шетњу свемиром требало би да крене идућег лета.

●●● дванаест хиљада становника шпанског градића Еспулхеса у Каталонији недавно су на једној месној забави могли бесплатно да пробају парче гигантске кобасице дугачке 1600 метара и тешке тону и по.

●●● према плану, у Њујорку треба да се изгради облакодер који ће бити највиши на свету – 591 метар. Ова зграда биће за 148 метара виша од чикашке куле „Сверс" (449 м) која засад држи рекорд.

NEDELJNI ZABAVNIK НА ТЕЛЕВИЗИЈИ И У ПОЛИТИКИНОМ ЗАБАВНИКУ

Поштовани читаоци „Политикиног забавника" сада већ и редовни гледаоци „Недељног забавника", с овим бројем завршава се наше гостовање у „Политикином забавнику", а недељном емисијом и наше присуство на телевизији. „Зашто?", питате се. „Како?". Па, ето, лепо! Дружили смо се два месеца, искрено и срдачно! То дружење као да нам је постала навика! А шта ће нам навика у овим годинама, кад сваки дан треба да нам буде другачији и узбудљивији од оног претходног!? Кад стално треба да откривамо нешто ново!

Вама препуштамо да одлучите шта ћете радити недељом пре подне кад не буде „Недељног забавника". Имамо поверења у вас! Измислићете ви већ нешто! У сваком случају, уз вас, а и уз нас остаје верни и редовни „Политикин забавник".

Остајте здраво, ваши Славко и Зике

КО ЈЕ КО У „НЕДЕЉНОМ ЗАБАВНИКУ"

МИ ПИТАМО ВИ ОДГОВАРАТЕ

Овога пута не питамо, већ тражимо да мућнете главом. И то уз помоћ једне картице, попут ове.

страна а)

оно што је написано на супротној страни је истина!

страна б)

оно што је написано на супротној страни је лаж!

На једној срани (страна а) написаћете: ОНО ШТО ЈЕ НАПИСАНО НА СУПРОТНОЈ СТРАНИ ЈЕ ИСТИНА

На другој, супротној страни (страна б) написаћете: ОНО ШТО ЈЕ НАПИСАНО НА СУПРОТНОЈ СТРАНИ ЈЕ ЛАЖ

Шта мислите, да ли у томе има неког смисла?

ТИМОТИ ЏОН БАЈФОРД

О редитељу и писцу сценарија „Недељног забавника" сазнаћете више, кад прочитате његов одговор на питање: Ко је био јунак вашег детињства. Ево, шта он каже:

– Јунаци мога детињства били су пилоти другог светског рата – РАФ-овци. Гутао сам аутобиографије ових хероја неба. Жарко сам желео да постанем пилот да кад порастем опет буде рата у коме ћу и сам моћи да оборим око стотину непријатељских авиона и тако постанем јунак. Једина ствар која ми тада није падала на памет је да су само они који су остали живи написали своје успомене. Онима који су погинули, није се пружила та шанса...

МИЛА СТАНОЈЕВИЋ-БАЈФОРД

Сарадница на сценарију „Недељног забавника" и Тимотијева десна рука. У Телевизији Београд је уредница већ више година, током којих је стекла више надимака, а најдражи су јој Вештица и Леди Макбет! Код куће кажу да по карактеру личи на мајку из филма „И. Т."

ДУШКО ТРИФУНОВИЋ

Писац сонгова и куплета за „Недељни забавник". Кад је могао да напише речи за „Пристао сам, бићу све што хоће" (Бијело дугме") „Главо луда" (Здравко Чолић), „Не очекуј да те ико разумије" (Вајта), „Има нека тајна веза" („Бијело дугме"), „Милиција тренира строгоћу" (Рача) може да пише и за нас!

СЛАВКО ШТИМАЦ

Кад посматрамо неког одраслог, често не можемо да поверујемо да је некад био мали. Код Славка Штимца, ствар је обрнута. Не можемо да верујемо да је одрастао! Али, то се заиста десило, у шта сте се и сами уверили гледајући „Недељни забавник". Незаборавни Малиша из „Салаша у малом риту" и „Зимовања у ......" сада је прави човек и отац једног дечака од годину дана.

ЗИЈАХ СОКОЛОВИЋ

Некада, док још није био познат глумац, Зике је био познато спадало. Ево једног његовог провереног рецепта за скраћивање школских часова, са 45, на 40 мин.

Узме се кућни будилник и навије да звони пет минута пре краја часа. Затим стави на неко скровито место у учионици, да га наставник не примети. У тренутку кад будилник зазвони сви ученици, природно, скачу са места и јуре напоље. Иако одмах постаје јасно да се то огласио будилник, а не школско звоно, гужва је већ створена и потребно је пет минута да се сви поново врате на место и утишају. А тада се већ огласи и право школско звоно!

ГОРИЦА ПОПОВИЋ

Још од најраније младости Горица је своју околину забављала певањем, рецитовањем и глумом. Ипак, највише је волела да пева. Чак је редовно одлазила и на хор!

Једном се грдно обрукала (није она случајно водила рубрику „Не брукај се..."). На школској приредби је требало да са школским оркестром отпева једну песму. Не зна ни данас зашто, али почела је да пева нешто сасвим друго, што оркестар није могао да прати. Тако је испала права соло-тачка! А Горица – солиста у брукању.

ДУШАН ПЕТРИЧИЋ

Илустровао је многе књиге за децу, направио на стотине карикатура, снимио цртане филмове и смислио шпицу за „Недељни забавник".

Петричић каже да је постао то што јесте и ради то што ради захваљујући књизи која се зове „Шта је шта". Ту књигу је као дете, сатима прелиставао

лежећи потрбушке на поду и лижући кришку лимуна умочену у шећер. Књига „Шта је шта" је била нека врста илустроване енциклопедије наше околине. Цртежи су били прецизни, са мноштвом детаља. И замислите, данас, Петричић ту књигу нема! Негде се загубила. Петричић каже да би му много значило да поново нађе „Шта је шта". Ако је можда ви имате у својој библиотеци, јавите му.

РАТ НА ШАХОВСКОЈ ТА

КРАЉ ЈЕ УВЕК БИО ВОЈСКОВОЂА. КРАЉИЦА ЈЕ НЕКАД БИЛА САМО – САВЕТНИК. ЛОВАЦ ЈЕ ПРВО БИО БОЈНИ СЛОН, ПОСЛЕ – КАРДИНАЛ И БИСКУП. КОЊ ЈЕ ВИТЕЗ. ТОПОВИ СУ ТВРЂАВЕ, А ПЕШАЦИ – СЕЉАЦИ

Прошло је готово хиљаду и по година откако се родила „чатуранга" – како се испрва звао шах у Индији.

Индијска санскритска реч „чатуранга" објашњава шах као стратешку ратну игру и значи: четвороструко наоружан. Реч је о четири рода војске: пешадији, коњици, слоновима и борним колима.

Краљ – у првобитној индијској верзији махараџа – је војсковођа. Ако га противник зароби, то значи пораз. Његова ограничена могућност кретања била је већ у „чатуранги" иста као и у данашњем шаху: краљ може да се помера у сваком правцу, али само за једно поље.

Краљица или дама – најпокретљивија и најопаснија фигура савременог шаха – имала је, зачудо, у индијској „чатуранги" врло ограничено кретање. Могла је дијагонално да се помери само на најближе поље. Та фигура, која је већ онда стајала уз бок краљу, још није била краљица, већ само нешто као краљевски саветник. Тек у средњем веку, када су Арапи донели шах у Шпанију, постала је – краљица.

Код Арапа је, наиме, уз владара увек био велики везир, а код Шпанаца краљица. Тако је, преко шпанског двора, шаховска краљица добила слободу кретања и надјачала све фигуре на шаховској табли.

Француски шаховски историчари су, међутим, заступали теорију која се, ипак, чини мало вероватном: по њима, изненађујућа покретљивост шаховске краљице потиче од огромног утицаја који је француска хероина Јованка Орлеанка имала на своје савременике!

Најједноставније и највероватније објашњење је да је краљица на средњовековним европским дворовима увек седела на престолу одмах уз краља. То значи да је поред краља била најмоћнија особа у земљи. Дакле, краљица је и у шаху морала да добије већи значај.

Ловци, фигуре које стоје уз бок краљу и краљици, били су у првобитној индијској „чатуранги" – „бојни слонови" који су смели да прескоче само најближе дијагонално поље, померали су се преко два дијагонална поља. И ове фигуре су касније европеизиране. У складу са европским дворским прописима, када је моћ католичке цркве достигла врхунац, поред краља и краљице, као најутицајнија личност, стајао је кардинал или бискуп. Тако се у шаху, најпре на британским острвима, бојни слон претворио у бискупа. Само су на немачком језичком подручју некадашњег „бојног слона" назвали „лауфер" – ловац (тај назив се до данас очувао и код нас).

И покретљивост „бискупа", односно ловца, крајем 15. века се повећала: смео је сада да се креће дијагонално по целој шаховској табли, мада је изгубио моћ прескакања других фигура.

Следеће фигуре које стоје уз бок ловцима су коњи или скакачи, које Енглези називају витезовима – наоружаним јахачима. У индијском прашаху били су то „ашва" – бојни коњи. Од самог почетка кретали су се као и данас: скакали су напред, натраг и у страну. На шаховској табли само коњи могу да прескачу свој и противнички положај, и у томе је историјска аналогија.

Обе тврђаве (топови), које штите крајња крила на шаховској табли, биле су у индијском прашаху „рат-ха" – што значи борна кола. Реч је о колима на два точка, опремљеним срповима и дугим копљима, која су коњи вукли кроз непријатељске редове.

Тек у 13. веку – највероватније под утицајем крсташа, који су учили да играју шах од својих арапских противника и истовремено постављали утврђења у источном Средоземљу – обе крилне фигуре су постале „тврђаве". А у старој Русији је дошло до необичне промене: индијска борна кола су се претворила у „лађу" – чамац.

И тврђава је од почетка имала исту слободу кретања као и данас. Само је рокада – измена положаја једне од „тврђава" с краљем – уведена у средњем веку у Европи. И то је био тактички потез преузет из тадашњег начина ратовања: када би противник готово успео да сломије непријатељско крило, где је стајао краљ, овај би се брзо сакрио иза сигурних зидова најближе тврђаве.

Осам „сељака" у предњем реду симболизују обичне пешаке. У индијској „чатуранги" звали су се „падати" – што су Римљани касније превели у „пешаке". Њихова ограничена покретљивост је и у старој Индији била иста као данас: могли су да се крећу само једно поље напред или да узму („поједу") непријатељску фигуру на најближем предњем дијагоналном пољу. Још у прашаху пешак је могао да се претвори у другу фигуру, ако би се докопао супротне основне линије, али је у том случају постајао „саветник" или министар – претходник данашње краљице. До побољшања „друштвеног положаја" пешака на шаховској табли дошло је тек у доба ренесансе. Тада су готово све фигуре – у складу с политичким духом времена – добиле већу слободу кретања. Пешак је сад могао да се претвори у сваку жељену фигуру осим у краља – ако би стигао до противничке основне линије. Поред тога добио је и право да приликом првог потеза може да ступи два поља напред.

М. Ш.

„Америчко откриће" из 1810: на шаховској табли боре се јужноамерички Индијанци против шпанских освајача

Кинеске фигуре од пре 150 година

Морски коњићи – скакачи, рибе – пешаци, шкољке – топови (шах из Португалије, 1920)

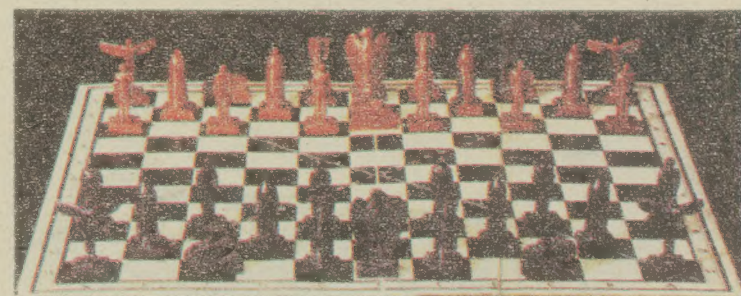

Немачка се (1937) спрема за рат – и на шаховској табли

БЛИ

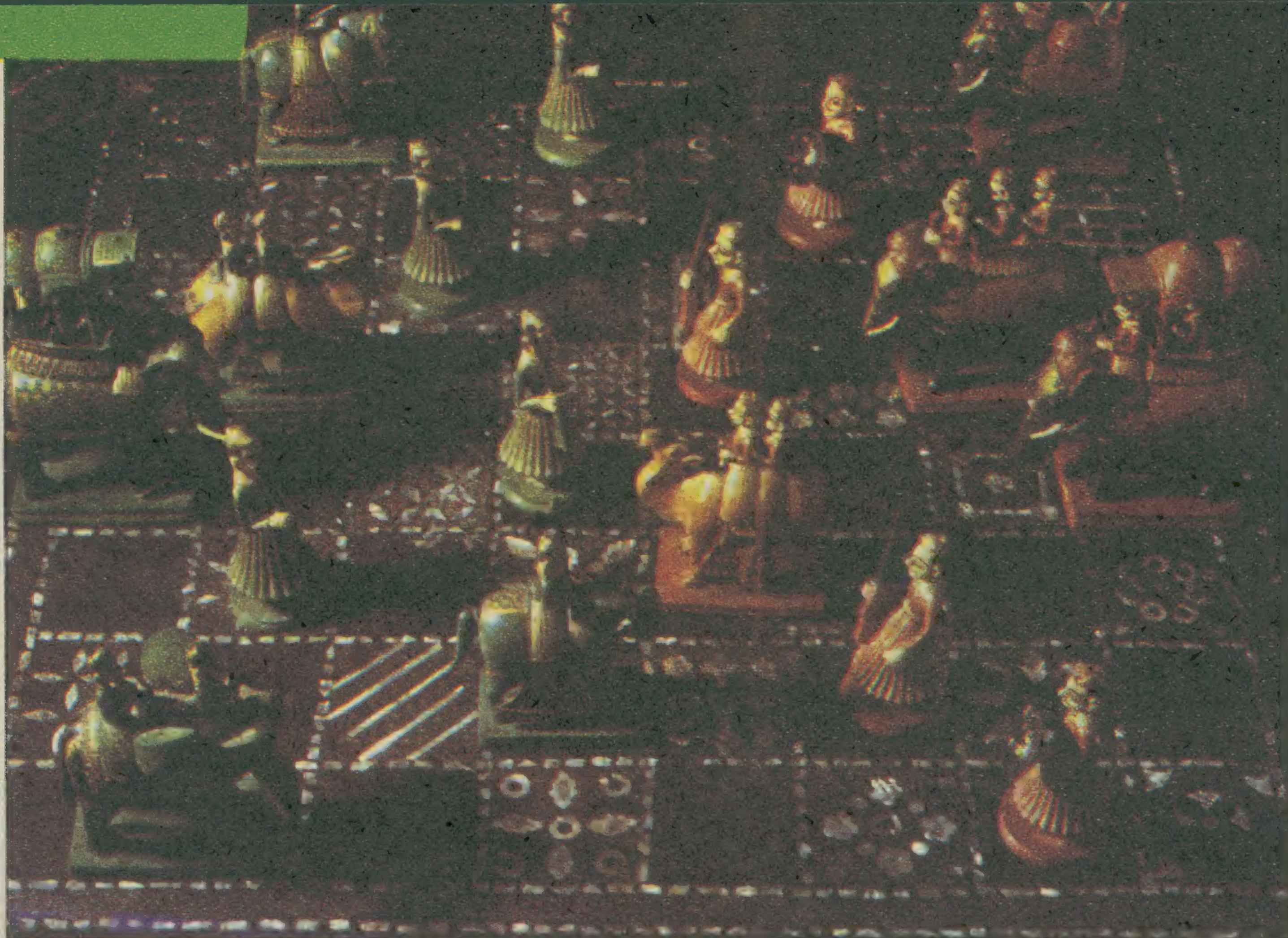

Гарнитура за шах израђена 1820. од слонове кости у Индији

Шах са Тајланда, пре 600 година краљ и генерал (дама), слон (топ), пагода (ловац) и јахач (скакач)

Модеран шах

Овим фигурама је Катарина Велика матирала противнике

Музички шах – чешки мајстор је 1850. направио ову гарнитуру; испод табле је музичка кутија из које се чују две мелодије: једна за победника, друга за побеђеног

У ТРАГАЊУ ЗА ЗАБОРАВЉЕНИМ ПРЕЦИМА

Академик МИЛКА ИВИЋ, професор опште лингвистике

ЛЕПИ НИКОЛЧЕ, ЛЕПО СЕ И УБИО

Моја мајка је ћерка песника Војислава Илића, унука Јована Илића, песника и политичара, а праунука пушкара Николе који је правио оружје украшено седефом и нико га друкчије није звао него лепи Николче. Кажу да су Туркиње бацале пред његове ноге рушпије (новац), да гази по њима, толико је био леп. Како се у то време барјактар бирао по лепоти, њега Карађорђе узме да му у боју носи заставу. А кад је устанак пропао, он дочује да се Турци спремају да га набију на колац и реши да сам себи живот прекине. Негде сам прочитала да је то учинио због имања које су му Турци одузели, али није то био разлог.

Лепи Николче лепо се и убио. Имао је дивну башту око куће у београдској вароши и кад су му комшије јавиле да ће сутра Турци доћи по њега, донео је црну одлуку, али ником о томе ни речи није рекао. Целе те вечери певао је жени коју је много волео. Расплео јој је косу, заденуо ружу иза уха. Онда је пољубио кћи Живку и малог Јову у колевци, отишао у башту и пушком, коју је својим рукама направио, убио се међу цвећем.

Тако је причала моја чукунбаба Стана, Николчетова жена.

Отац мог чукундеде Николчета звао се Прока и у Београд је дошао из Ресника. Сви су се по њему презивали Прокићи. Јован је, по тадашњем обичају, требало да буде Николић, али се баба Стана преуда за Илију сапунџију, благородног човека који је Јову примио као сина. Зато је Јова, кад је одрастао, у знак захвалности узео по очуху презиме Илић, али је задржао очеву славу.

Жив сам!

Прадеда Јован школовао се у Бечу, био побратим Бранка Радичевића, секретар Светоандрејске скупштине, професор, државни саветник, министар правде и члан Српског ученог друштва које ће касније прерасти у Академију наука и уметности. Написао је више збирки песама и сматрају га једним од последњих романтичара српске књижевности и оснивачем књижевне породице: његови синови Милутин, Драгутин, Војислав и Жарко бавиће се књижевношћу...

Јован је био добар и широк човек, али сви су га се због нечег плашили. Синови су стајали у његовом присуству, пушили пред њим нису ни кад су постали своји људи – дипломате, политичари, познати песници. Његова снаја, а моја бака Зорка причала ми је да никад није дизао глас, али било је довољно да те погледа.

Кад се ујутру пробуди, Јова је увек певао да захвали што је жив, најчешће ову песму:

„Свиће, зора је, сад ће да сване.

Сад се моје шебој цвеће размеће".

А певао је лепо, баш као и отац му лепи Николче. Кућа Илићевих налазила се на Палилули, памтим само да је у башти био висок разгранат орах, и да је увек била пуна гостију. Атмосфера у дому Илићевих привлачила је цео књижевни Београд: домаћин гостољубив, четири сина песника, лепа и духовита кћи Милица и врата увек отворена. Долазили су они који су гладни – увек се постављало за 3–4 особе више – па они који су хтели песму да прочитају или запевају. Матош је за време свог боравка у Београду редовно долазио на ручак код Илића и то му је често био једини оброк у дану. Једном је, међутим, почео гласно да гунђа и протестује:

– Шта је ово? Пре два дана био је исти ручак.

Неко од браће Илића скочио је увређен, али умешао се Јова:

– У праву је човек, мењајте јеловник.

После је Антун Густав Матош, смејући се, причао да је све ово намерно извео да види докле иде гостољубље у овој књижевној кући.

Ни један једини редак

Можда је најинтересантнији од свих Јовиних синова био Жарко. Духовит, образован, сјајан козер и говорник расипао је немилице свој таленат, али никад није хтео ни ретка да запише. Сремац и Нушић јавно су признавали да му се диве и да му по духовитости нису ни до колена, али он није марио за то. Да ли је био лењ или што друго, тек иза њега није остало ништа. Све је отишло у смех који се сваке вечери орио из куће Илићевих.

Жарко је био леп, али замишљен и никада га нико није видео да се смеје. Није се дуго женио и кад је већ био на самрти (сви су Илићи умирали од запаљења плућа, у ствари слабог срца које није могло да издржи ову болест), позове он моју баку Зорку и Цицу, сироче које су Илићи узели да помаже у кући и која је, ситна и мила каква је била, као какав добар дух неговала све укућане (тада су већ били умрли Милутин, Војислав, Милица, Јова и његова жена...).

– Ти си Цицо – каже јој Жарко – као члан наше породице. Немам ништа да ти оставим осим имена. Зовите попа па да се венчамо.

Касније се Цицом оженио Јелисије Калезановић, велики поштовалац Жаркову, и њих су двоје до краја живота свакога дана одлазили на Жарков гроб...

Није га срећа хтела

Мој деда Војислав био је тих и повучен, песник.

Живео је највише у Београду где је радио као коректор Државне штампарије и писар Министарства унутрашњих послова. Био је и учитељ у Турн-Северину и дипломатски чиновник у Приштини и Солуну. За њега историја књижевности каже да је оснивач модерне лирике у српској књижевности која значи раскид с дотадашњом романтичарском поезијом.

У првом браку с Тијаном Јакшић, ћерком Ђуре Јакшића, Војислав је имао двоје деце која су умрла. Знатно касније оженио се мојом баком Зорком, ћерком војвођанског лекара Јована Филиповића из Вршца и у том браку родило му се троје деце: син Милутин-Мишко умро је као дете, а моја тетка Јелица кад јој је било 39 година, тако да им је остала само моја мајка Светлана.

Од свих својих синова Јова је највише ценио Војислава.

Оженићу се првом која наиђе

Милутин је много волео једну девојку, не знам јој име, али се она испроси за другог и он у очајању реши да се ожени првом девојком коју види на некој забави. Случај је хтео да то буде нека учитељица. Брак није дуго трајао јер се Милутин разболео. Неком свом другу једне зиме позајмио је капут, озебао и умро. И он од запаљења плућа.

Писао је, као и сви Илићи.

Бекство у Земун

За Драгутина Илића кажу да је један од последњих романтичара српске књижевности. Писао је стихове, драме, студије, а најпознатија су му дела „Хаџи-Рувим" и „Хаџи-Диша". Завршио је права и активно учествовао у политичким борбама ондашње Србије. Живео је у Војводини, Црној Гори, Хрватској, Румунији, Бугарској и Русији као емигрант. Коначно се смирио у Београду као квестор Народне скупштине, а касније библиотекар...

КАД СУ МУ КОМШИЈЕ ЈАВИЛЕ ДА ЋЕ СУТРА ТУРЦИ ДОЋИ ПО ЊЕГА, ДОНЕО ЈЕ ЦРНУ ОДЛУКУ

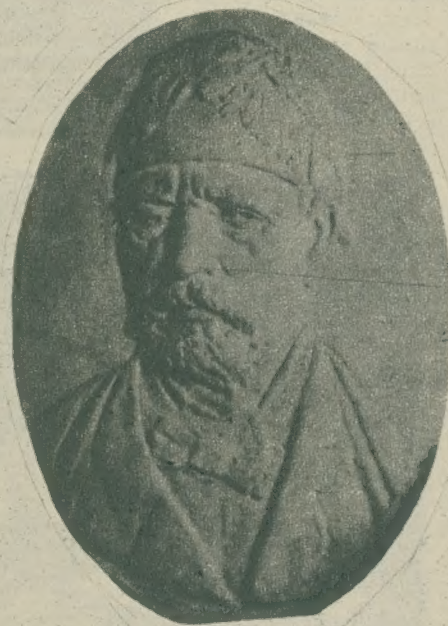

У породици Илић Драгутинова женидба дуго ће се памтити.

Из другог брака Јовине мајке са Илијом сапунџијом родила се ћерка Љубица која се удала за неког Милосава и имала пуно ћерки. Све су биле лепе, памтим их. Једна од њих Јела заљуби се у брата од ујака Драгутина и то су знали сви гости куће Илићевих, само породица не. Једне ноћи она се искраде кроз прозор и у неком чамцу драматично пређе Дунав и побегне у Земун с Драгутином. Ту на неко време пређу у протестантску веру да би могли да се венчају. Мајка њена из тих стопа оде митрополиту Михаилу и затражи да јој прокуне кћер, али су се сви и у кући и у граду више бојали шта ће на то рећи Јова. Бака ми је прича-

ла да је Војиславу припала дужност да то саопшти „таткани", како су у кући звали Јову. Он је ушао сам у очеву собу, а остали, међу њима и моја бака Зорка, стајали су крај врата.

– Таткана, нешто морам да ти кажем... Оженио се Драгутин.

– Који Драгутин? – пита Јова не дижући главу.

– Наш Драгутин, таткана.

Јова ћути, сви слушају шта ће даље бити, бака Зорка не може да издржи и тихо провирује у собу.

– А којом? – напокон ће Јова.

– Јелом – кратко одговара Војислав.

– Којом Јелом?

На ово питање напетост је достигла врхунац, али Војислав храбро наставља:

– Нашом Јелом.

Ћутање је овог пута дуже потрајало све док времену се појавио и неки непознати млади поручник који јој је стално слао писма потписујући се конспиративно са „Перка".

Скандал у Београду

Кад је Милица Илић раскинула веридбу с француским послаником, био је то нечувен скандал у старом Београду о којем се данима причало.

А „Перка" – поручник Петар, презивао се Радивојевић, показао се као паметан и фин човек. Касније је постао пуковник и ушао у историју јер је на челу својих трупа ослободио Ниш од Турака. То је теча моје мајке и како Милица и он нису имали деце, бринули су о нама. Чак је моја мајка своме сину дала име Петар, по њему. Није хтела по оцу: – Војислав је довољно славан – говорила је – и сви дају име по њему. Нека овај мали буде на доброг течу Петра.

Од све браће Илића памтим једино Драгутина, у ствари само његову браду. Видела сам га кад сам имала четири године.

Данас од свих Илића нема ниједног другог потомка осим мене, мог сина Александра који је професор математике на Рударско-геолошком факултету у Београду, и његове две кћерке: Наталије којој је четири и по године и шестомесечне Емилије.

НАУЧНИК СВЕТСКОГ ГЛАСА

Име Милке Ивић познато је и ван граница наше земље. Предавала је упоредну граматику словенских језика студентима Јелског универзитета, САД, држала предавања на Калифорнијском универзитету, њена књига „Правци у лингвистици" преведена је на јапански, пољски, енглески, немачки, руски, чешки, естонски, литвански, фински... Поред више књига (прва је њена докторска дисертација „Српскохрватски инструментал и његов развој", а последња „Лингвистички огледи" 1983), написала је укупно 197 радова! Захваљујући Милки Ивић, тврде највиши ауторитети из ове области, наша југословенска лингвистика ухватила је корак са светском

Др Милка Ивић: – У Јапану памте и поштују претке јер верују да човек, да би био човек, мора прво да одговара прецима који су учинили најбоље што су умели за њега, па тек онда и потомцима за које и сам мора учинити исто

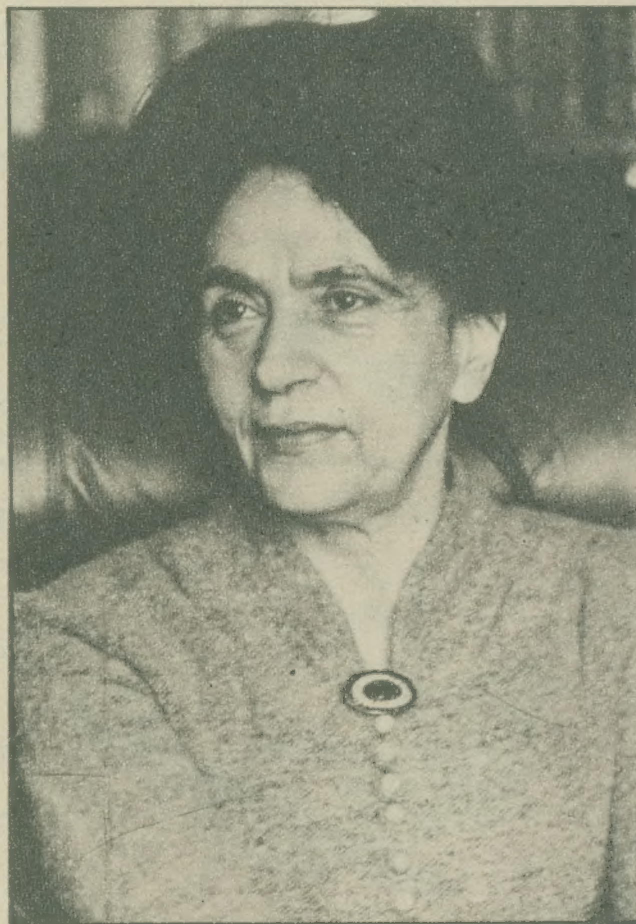

ИЛИЋИ: Јован, песник, политичар и оснивач књижевне породице; његов син Војислав, први модерни песник Србије; Војислављева кћи Светлана и унука др Милка Ивић, лингвиста светског угледа

Јова одједаред није упитао сина:

– Је ли, Војиславе, како каже она народна песма:

„Дубока вода брод нема,
високо дрво хлад нема,
убава мома род нема".

Па ако тако народ каже, могу ли ја бити мудрији. Кажи Драгутину да одмах дође.

Мајка Љубица до краја живота није опростила Јели што се удала за полубрата од ујака. А био је то диван брак...

Милицу је отац Јова дао у Шпачеков завод у Београду где је учила сликарство, немачки и француски. У 16. години на неком балу она упозна француског посланика из племићке породице који се лудо заљуби у њу и они се убрзо вере. Али, он је био много старији од ње и није јој се много допадао, а у међу-

Одмах се испишите с књижевности

Одувек сам волела литературу и уметност, чак сам, говорило се, и лепо писала, па су сви тврдили да ћу бити књижевник као моји преци. А ја сам хтела да студирам математику јер сам више од свега волела логику, логичне операције. Ипак, по породичној традицији, одем на књижевност и ту као студент прве године случајно залутам на час код Александра Белића. У ствари, колеге ме више гурну унутра, а после нисам имала куд – ко сме да излази и ремети мир. Пита нешто Белић, после сам сазнала да је то био семинар из опште лингвистике за четврту годину студија – нико ништа не зна. Обрати се мени и испадне тачно то што сам ја рекла. Тада ме он постави у прву клупу и почне да испитује. Све што је логика текло је не може бити боље, али чињенице нисам знала. На крају ја признам да сам бруцош на књижевности.

– Ви на књижевности – наљути се он – одмах да сте се исписали. Ви сте глава за лингвистику. – И ја се, на згражање свог оца Радоја Јовановића, испишем и тако „случајно" постанем лингвиста.

Трага с вама:
Вера Смиљанић

ПОЗИВ
Позивамо све читаоце „Политикиног забавника" који воде родослове да нам опишу како су дошли до података о својим прецима. Најинтересантније, најбоље документоване и оне који представљају најбоља графичка решења објавићемо и наградити. Шаљите нам и лепе старе фотографије својих предака о којима знате неку занимљиву причу. Пишите на адресу: „Политикин забавник" 11001 Београд, поштански фах 124, с назнаком РОДОСЛОВ.

Walt Disney

ПАЈА ПАТАК

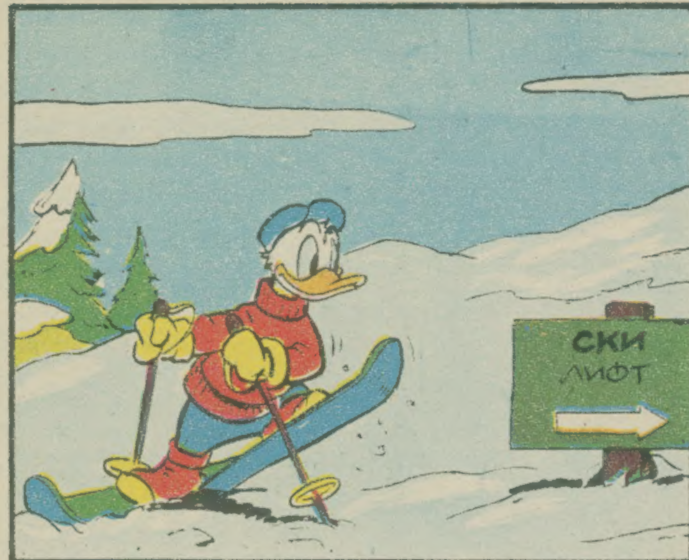

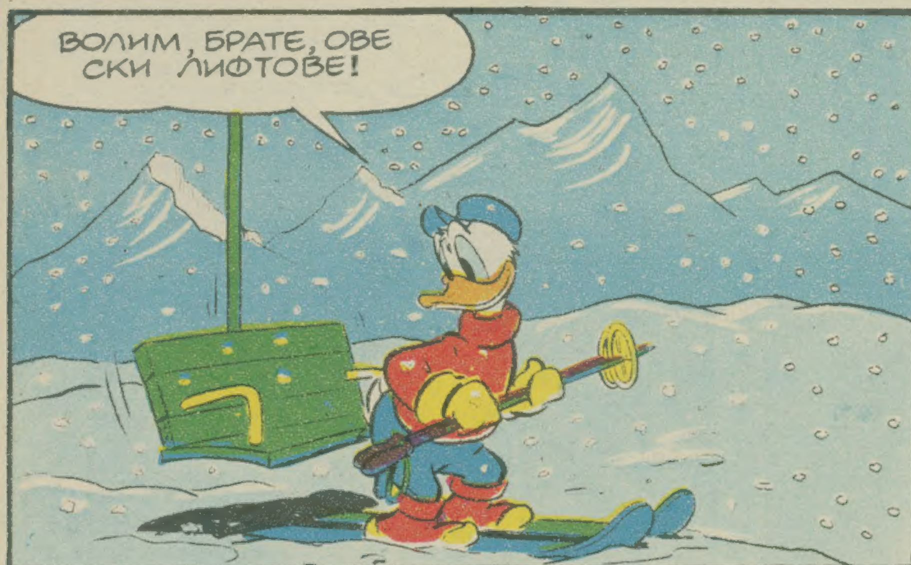

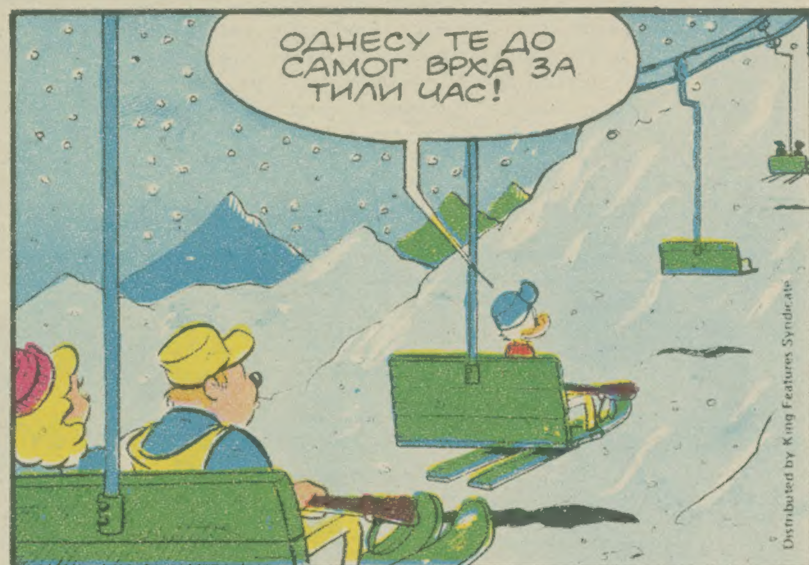

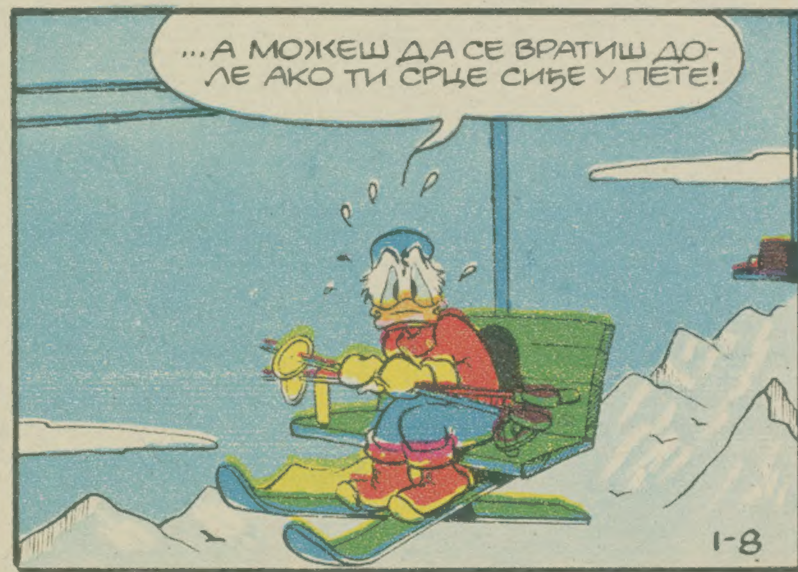

Бранислав Нушић

МОЈЕ БИСТРО ДЕТЕ

Чудновато је код мене, да многе догађаје и појаве могу да предвидим. Тако већ петог месеца после венчања ја сам предвиђао да ћу имати деце. Прво је био син са плавим очима, које су после постале граорасте, па онда смеђе и најзад црне. То је било неко неваљало дете са чудноватим прохтевима. Оно је, на пример, са највећим задовољством чупкало мени све длачицу по длачицу из бркова и ја сам то, са сузама од бола у очима, стрпљиво дозвољавао, јер ми је ташта објаснила, да се то мора трпети, да је то управо највеће задовољство за оца кад му дете почупа бркове. Шта више, моја ташта, да би ми учинила што веће задовољство, храбрила је малог тиранина вичући му једнако: чуп, чуп, чуп! Али то су били већ први дани детињи који припадају више мајци. А после неколико година мој је син већ толико одрастао да је сва брига око његовог васпитања припала мени као оцу.

А кад кажем брига, то није тек онако уз реч, него ћете одмах видети да је то била права брига. Док је мој син јуначки прескакао плотове, ја сам се још тешио, гледајући у њему Ханибала који ће прећи Алпе; док ми је прескакао преко главе, тешио сам се, гледајући у њему Милоша Војиновића који ће прескочити три хата и на њима три пламена мача; док је крао комшијска јаја, ја сам се и тада још тешио, назирући у њему великог будућег освајача Наполеона. Али, он поче и такве ствари да чини, којима се већ нисам више могао да тешим, јер нисам ни у политичкој ни у културној историји могао да нађем угледа. Он, на пример, разбије комшијске прозоре и 'ајд, то није ништа; по свој прилици и многи други велики људи разбијали су комшијске прозоре; али он узме мој најлепши летњи капут, одсече му пеш или рукав и направи себи барјак, па онда скупи под барјак велику војску и опколи моју кућу, па на знак за напад и без обзира на прозоре, на башту и све остало, освоји тврдињу и онда, као и свака победоносна војска, отпочне по тврдињи покољ, те пооткида свим пилићима у кокошарнику главе.

Ја се, разуме се, забринем и то више као родитељ, него као сопственик покланих пилића. Саопштим мојој жени ту бригу и, разуме се; забрине се и она.

Једно вече ми измењамо мишљења онако како то забринутим родитељима доликује. Женино је мишљење било да је дете бистро, на мене. И моје мишљење било је да је дете бистро, али да, без икакве потребе претерује у манифестацијама своје бистрине и да ће тако бескорисно истрошити снагу и упропастити у себи будућег великог човека. Најпосле, није ми толико било жао што би и он ушао у ред излишних и за Србију бескорисних људи, али сам се ја уопште бојао тога да ми дете буде бистро, јер сам био уверен, ако буде бистар да, прво неће постати министар у Србији, а друго, извесно ће стећи склоности или да фалсификује реквизиционе признанице или таксене марке. Ако не то, а он ће као рачунополагач склапати вешто лажне рачуне, умеће лепо да нађе разлога како би појео државну порезу, умеће да потписује своје познанике и пријатеље, и уопште чиниће све што бистри људи у Србији чине.

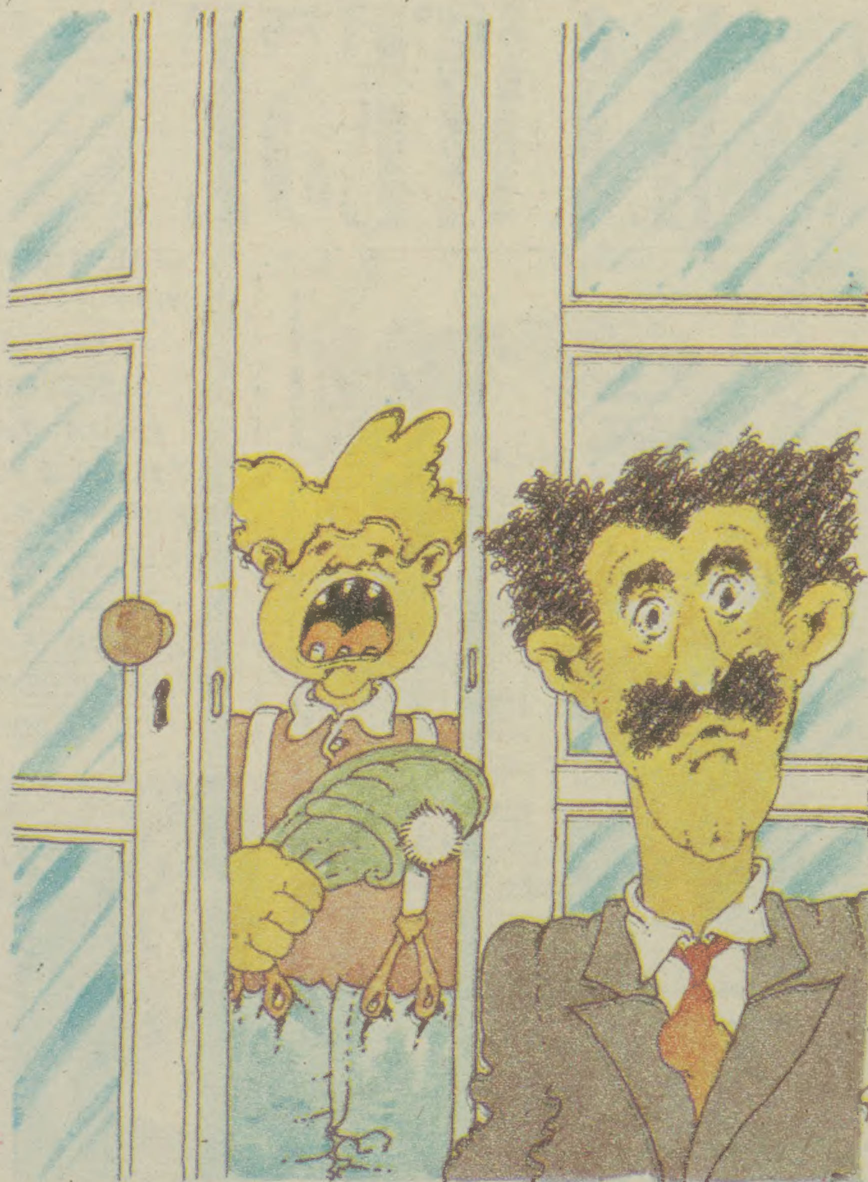

Илустровао Љубомир Милојевић ЉУБАЦ

Према оваквим способностима, он ће бити упућен да буде или срески начелник или општински председник, или порески надзорник или поштар или, најзад, благајник каквог новчаног завода. А мени се ни једно од ових звања не свиди, те сам с тога био противан томе, да ми дете буде врло бистро.

Та ме је брига страшно јела, као што може брига да једе човека уопште, а човека који има врло бистро дете, напосе. Моја је жена, по својој супружанској дужности, делила ту бригу са мном, као што уопште добре жене деле много којешта са својим мужевима; а наше дете одрекло се већ амбиције да буде Ханибал, Војиновић или Наполеон, јер је пре неки дан удавило мачку, а ја сам уверен да ни Ханибал, ни Војиновић, ни Наполеон нису давили мачке.

Ето, та ме је брига довела до мисли да интервјуишем једнога од наших одличних педагога, члана Просветног Савета и свих комисија за преустројство наставе, творца многих наставних програма и почасног члана Друштва за васпитање деце, а затим писца ових знаменитих дела: „Мајка као васпитач", „Кућа као васпитач деце", (I, II и III свеска, још несвршено дело), „Како се у деце негују грађанске врлине" (јавно предавање у Грађанској Касини), „Погрешке родитељске" (са мотом на корицама: „Погрешке дечје то су погрешке њихових родитеља") и тако даље.

Јуче сам баш био код г. педагога и зажалио сам јако што сам га узнемирио, јер га затекох задубљеног у посао за који ми он рече да се такође односи на васпитање деце. Он ми понуди столицу и тек што седох, ја са ужасом и животињском дреком скочих пипајући се врло непристојно пред лицем г. педагога.

– Ах, ах, ах – узвикну он сиромах, и поче и сам да ме пипа којегде – опростите, хиљаду пута опростите. То је онај мој најстарији. Ах, тако је несташан. Ето, видите, метнуо је иглу на столицу, он ми то врло често чини. Опростите.

– И ви то онда имате врло често прилике да гледате како вам гости скачу са ове столице? – одговорих мало пакосно, али како ја нисам био обичан гост већ молилац, утиших се и седох. Тек што приступих првом питању, а из друге собе пролете једна папуча кроз стаклена врата и стакло прште на хиљаду парчади.

– Живко! – узвикну педагог – шта радиш то, за Бога!

Кроз разбијени прозор промоли се једна љупка детиња главица са речима:

– Гађам мајку, не да ми кључ од ормана!

– Ех, ех, ех, како си неваљао, зар не видиш да је овде господин.
Дете ме весело погледа, па се онда искези на мене тако крвнички, као да му ја не дам кључеве од ормана.
Најпосле, г. педагог се замисли дубоко и поче да ми даје опширна упутства како ћу мога сина да однегујем. Упутио ме је и шта треба да читам; препоручио ми је нарочито своја дела; убедио ме је у то да сам ја крив свему неваљалству свога сина и таман је највишим тоном, турив суве, коштуњаве руке у замршену косу, изговорио био мото са корица једне своје књиге: „Погрешке дечје то су погрешке њихових родитеља!" али се кроз прозор на улици зачу мали дечји добош и пројоше преко 50 деце упарађене као војници. Над свима командује „најстарији" г. педагогов, напред је велика застава од црвене цицане завесе (управо у том моменту г. педагог опази да му на прозору нема једне завесе). Сви војници носе штапове на рамену, а на главама им троћошкасте капе од хартије. Педагог погледа кроз прозор, најпре мирно, затим пребледе, као манит отвори фијоку свога стола и кад виде да је празна, он се ужаснут пљесну рукама по глави.
Ах, господине, ах, ах, ах!
– Упропашћен сам, просто сам упропашћен – удари он у дреку.
– Има већ шест месеци како радим и дању и ноћу четврту свеску мога дела „Кућа као васпитач деце" и свршио сам је тек пре десет дана. Замислите, тек пре десет дана...
– То је врло лепо, али не разумем зашто сте...
– Зар не видите оне капе на дечјим главама; то је мој најстарији узео рукопис из фијоке и направио капе својој војсци!
Има људи пакосних као што сам ја, па им је у оваквим приликама до смеха. Тим пре што ме је овај интервју јако задовољио у погледу бриге за мога сина, који није син никаквог педагога. Ако се нисам гласно смејао, ипак нисам могао да уздржим ово неколико речи:
– Изгледа ми, господине професоре, као да је ваш најстарији врло талентиран. Тај ће бити канда добар и строг критичар, а што је главно, противник теорија, од којих он, као што видите, гради себи капе.
– Шта ћете господине – вели ми г. педагог – ви знате да чизмар обично не може имати добре чизме.
После ових речи опростим се и одем кући, размишљајући уз пут, како је то заиста утешна пословица да чизмар не може имати добре чизме.
Кад стигох кући јавише ми радосну вест да ми је спасен син. Јер, знате, био је пао у бунар, што није морало бити. Он је ухватио једног друга и хтео да га гурне у бунар, али се сам оклизне и падне уместо друга. Хвала Богу кад је спасен! Други пут ће, кад кога хтедне бацити у бунар, извесно пазити да се не оклизне сам.

МНОГИ ВЕРУЈУ ДА СУ КОРТО МАЛТЕЗЕ

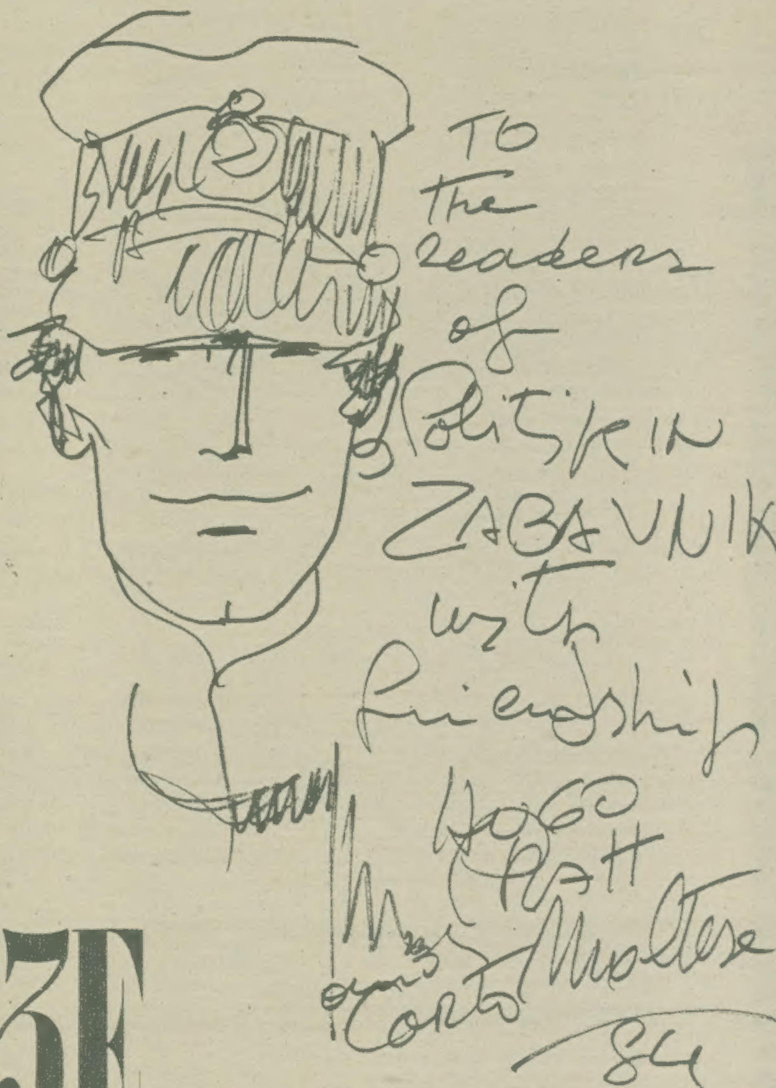

„ЖУТИ ДЕЧАК" – Оскар за стрип сарајевској ревији „СТРИП АРТ"

СЛАВНИ ЦРТАНИ ЈУНАК ЈЕ МОРНАР, АУТЕНТИЧНИ САВРЕМЕНИ РОМАНТИЧНИ ПУСТОЛОВ КОЈИ СВОЈУ МНОГОБРОЈНУ ПУБЛИКУ СТАЛНО ПОДСЕЋА НА ОСНОВНУ ТЕЖЊУ СВАКОГ ЧОВЕКА – ЗА СЛОБОДОМ

Славни италијански цртач и сценариста Хуго Прат сигурно је једна од најзначајнијих и најзанимљивијих личности које се срећу на савременој стрип-сцени. Аутор изузетних остварења попут „Сенке", „Ане из џунгле", „Наредника Кирка", „Вилинга", „Пустињских шкорпија" и „Корта Малтезеа", такође је и вишеструко образовани полиглота који говори 17 језика, светски путник и вечни заљубљеник у авантуру. Док смо разговарали у предворју хотела „Универзо" у Луки, где је одржаван фестивал стри-

ЛИ ФОК СА „ЖУТИМ ДЕЧАКОМ".

па, сваки час се поздрављао с разним цртачима, познаницима и пријатељима – са сваким на његовом властитом језику.

Рођен је у Риминију 15. јуна 1927. Као десетогодишњака отац га је одвео у Етиопију, у срце Африке.

– Можеш замислити како изгледа кад имаш десет година и пружи ти се прилика да живиш негде тако далеко, као у Африци. Мој отац је послат у Етиопију као владин намештеник и одмах по доласку смо се нашли усред рата међу ликовима из најразличитијих крајева Африке. Уместо да само читам Киплинга и замишљам све те ствари, био сам у прилици да збиља будем део тог света. То је било од непроцењивог значаја за развој моје маште. Све слике које сам тада виђао враћале би ми се касније, када бих радио на стриповима попут „Пустињских шкорпија".

Из „Одељка носталгије"

Говорећи о цртачима који су извршили највећи утицај на њега, Хуго Прат најчешће помиње Милтона Канифа („Тери и пирати", „Стив Кењон"), Ноела Сиклса („Скорчи Смит"), Вила Ајзнера („Спирит") и Вила Гулда („Ред Бери"). О овом последњем код нас најмање се зна:

– До стрипова Вила Гулда, као уосталом и до свих осталих америчких стрипова, дошао сам уз помоћ једног свог пријатеља, британског војника, који ми их је повремено набављао. „Ред Бери" је био, у то време веома оригинално рађен стрип, уживао сам читајући га и Гулд је имао утицаја на моје формирање као цртача. Пре неких годину дана покренули смо у Милану нову ревију, која носи име по Корту Малтезеу и којом покушавамо да један део простора посветимо остварењима која спадају у „одељак носталгије". Тако се у плановима нашло места и за „Реда Берија", који, поред осталог, има и сјајну причу. „Корто Малтезе" је, иначе, врло брзо постао један од најпопуларнијих стрип-магазина у Италији.

Корто Малтезе се први пут појавио 1967, као један од ликова можда најбољег Пратовог дела до сада, величанствене „Баладе о сланом мору". Затим је, као посебно упечатљив и захвалан за даљу обраду, издвојен из галерије ликова понуђених у „Балади" и добио властити серијал, започет 1970, епизодом „Тајна Тристана Бантама" (код нас је била најпре, огледно, објављена у „Пегазу", а затим у „Стрип Арт-у" коме припадају и заслуге за прво систематско представљање Корта Малтезеа домаћој публици):

– Корто Малтезе се, као изузетно снажна појава, сасвим спонтано издвојио из „Баладе". Као морнар, он има много више слободе у ономе што ради и готово неограничену покретљивост. Има неколико објашњења за његову збиља велику популарност, но, чини ми се, да је једна од најважнијих чињеница што је Корто млад, има једва неких двадесет седам година, а размишља и говори попут човека са искуством педесетогодишњака. Сви ми често пожелимо да смо у младости имали ону памет коју смо стекли касније. Кад бих опет имао двадесет година, много тога бих променио. Због свега тога, мени Корто такође помаже да живим спокојније, јер све те ствари могу да изражавам кроз њега. То очигледно наилази на добар одјек код читалаца, који се – посебно они млађи, понекад окупљају око мене говорећи о Кортоу са таквим жаром и одушевљењем да се осећам као нека врста гуруа.

Сва остала објашњења Прат сажима у једно – можда најважније – тежњу сваког човека за слободом

Машта као слобода

– Једна од људских слобода је слобода да машта, да ослобађа свој дух, што му, на жалост, с годинама постаје све теже. Дете лако улази у свет маште и излази из њега, али одраслом човеку то је тешко. Идентификујући се са Кортом, читалац заједно са мном улази у тај свет и зато је Корто потребан читаоцу. Он му отвара врата која би сам тешко могао отворити.

Цртачи стрипова често користе живе моделе приликом својих креација; није ли и Хуго Прат, радећи Кортоа, посегао за нечијим стварним ликом:

– Кад сам био млађи, сви смо веома волели једног америчког глумца. Био је то Берт Ланкастер и у извесном смислу његово лице је послужило као сугестија за обликовање Кортовог. Али, многи људи, високи, ниски, крупни, ситни, најразличитији људи, данас верују да су баш они Корто Малтезе.

Довољно је, доиста, да имају исти тај израз у очима, па да барем за трен, постану Корто. Жене га у сваком случају сматрају врло привлачним, али не само зато што је леп, већ можда још пре, зато што је пријатан, љубазан и нежан према њима.

У последњих неколико година многи јунаци стрипа појавили су се на филмском платну. Говори се о могућности да се и са Кортом Малтезеом направи нешто слично.

– Тренутно се ради на серији анимираних филмова за телевизију, чија је реализација поверена „Загреб-филму" и Душану Вукотићу. Врло ми је драго што ће баш они то радити, с обзиром на углед који ужива у свету анимације. Срео сам се са Вукотићем, разговарали смо и савршено се разумели. Сложио сам се да он то ради, јер имам пуно поверење у његов рад и способност. О могућностима за играни филм за сада се само размишља и помало преговара. Требало би да буде рађен према једном од мојих сценарија и углавном од мене и зависи како ће се ствари даље развијати. Ја чекам да се стекну сви услови и надам се да ће се то догодити ускоро. Што се главног глумца тиче, размишљао сам о Киту Карадину, али је још прерано говорити о дефинитивном избору.

Како Прат води своје ликове кроз епизоде? Да ли им је судбина унапред одређена?

– Све своје приче почињем од краја. Добар завршетак је за мене најважнији, јер он значи да ће и оно што му претходи бити добро. И код других стрип-цртача највише ценим осећање за праву причу. Разуме се – и вештину да ту причу, кроз своје цртеже, на најбољи могући начин испричају.

Прича Хуга Прата о морнару Корту Малтезеу, аутентичном савременом романтичном пустолову већ одавно се прича сама.

Александар Жикић

ШЕСНАЕСТИ ФЕСТИВАЛ СТРИПА У ЛУКИ, ИТАЛИЈА

ЦРТЕЖИ КОЈИ СВЕ ВИШЕ ГОВОРЕ

САРАЈЕВСКА РЕВИЈА „СТРИП АРТ" ПРОГЛАШЕНА ЗА НАЈБОЉУ СТРИП РЕВИЈУ У СВЕТУ 1983.–84. ГОДИНЕ

Већ дуги низ година, у малом италијанском месту Лука, близу Фиренце, одржава се „Интернационална изложба стрипа, анимираног филма и илустрације". Некада организована сваке године, постепено је прерасла у бијенале, да између 28. октобра и 4. новембра 1984. године по шеснаести пут окупи неке од најпознатијих цртача, сценариста, издавача и привуче огроман број заљубљеника у девету уметност, стрип.

Једнако као и сличне феште у Ангулему (Француска) и Хирону (Шпанија), фестивал у Луки представља изузетну прилику за сусрете са људима, које сте до тада познавали искључиво преко њихових цртежа и прича, за набавку заосталих, као и најновијих бројева разних стрип-ревија и сличних публикација, најзад и за склапање важних пословних познанстава и аранжмана.

Ове године међу гостима су се поново нашла нека од најугледнијих светских имена. Довољно је поменути Лија Фока (творца „Мандрака" и „Фантома"), Берна Хогарта (уз Харолда Фостера и Раса Манинга највећи од свих цртача „Тарзана"), Хуга Прата („Корто Малтезе", „Сенка"), Алфонса Фонта („Заробљеник звезда", „Кларк и Кјубрик"), Алберта Брећу („Морт Циндер"), Виктора де ла Фуентеа, Гиљерма Мордиља... све до југословенских аутора Горана Делића („Смоги Бој") и Жељка Пахека („Астро-Иђани"), чија је пуна афирмација на међународној сцени, по свој прилици, само питање тренутка!

Одржане су многе изложбе (америчког стрипа, италијанског стрипа осамдесетих, неафирмисаних цртача за које су били постављени панои у главној продајној хали, ретроспективна изложба великог италијанског цртача, покојног Дина Батаље), пројекције слајдова с радовима појединих цртача, уз коментаре самих аутора, разна предавања, разговори, ревија филмова (уз учешће и неколицине југословенских аутора, попут Анте Заниновића, Александра Маркса, Звонка Чоха, Конија Штајнбахера, Крешимира Зимонића).

Завршно вече фестивала и свечана додела награда у Театру Ђиљо донели су велику радост малобројној југословенској делегацији – сарајевска ревија „Стрип Арт" (уредник Ервин Рустемагић) добила је статуету „Жутог дечака" (рађену према лику из званично првог објављеног стрипа који је, испод пера свог аутора Ричарда Ф. Ауткота, изашао још 1895) као најбоља стрип-ревија у свету 1983/84. године! Не треба ни речи у каквој конкуренцији је изборена ова ласкава титула.

За најбољег италијанског цртача жири – коме је председавао Шпанац Луис Каска, директор филмског фестивала у Сан Себастијану и члана комисије за доделу „Оскара" – прогласио је Серђа Стаина, док је Француз Франсоа Буржон (аутор „Путника ветра"), чији се албуми продају у просечним тиражима од 200.000 примерака, али, на жалост, до сада није превођен код нас) најбољи инострани цртач. Награде за животно дело додељене су Лију Фоку („Живот посвећен стрипу") и Берну Хогарту („Карандаш – Живот посвећен илустрацији"), а специјалну награду жирија добио је познати аргентински карикатуриста Мордиљо, творац безимених, али бескрајно забавних човечуљака, чија популарност, несмањеном жестином, траје већ годинама.

Шеснаести фестивал у Луки још једном је, по ко зна који пут, показао неоснованост сумњи у стрип као уметност и његову способност да се развија стално отварајући нове видике и поља деловања. У свему томе – што је за нас најзначајније – Југославија и њени стрип-прегаоци, без сумње, заузимају све истакнутије и значајније место.

ПОПАЈ

БАЦА ЋЕ ДОВЕСТИ СВОЈУ НОВУ МАЧКУ ДА ЈЕ УПОЗНАМО!
'ОЋЕ ЧОВЕК ДА СЕ ПРАВИ ВАЖАН!

О, ЗНАЧИ, ВИ СТЕ НОВА БАЦИНА ДЕВОЈКА?
ДА! А ВИ МИ ИЗГЛЕДАТЕ КАО СТАРА ПОПАЈЕВА!

ХА! ХА! ВАШ МОРНАР ЈЕ ТАКО МАЛИ И СМЕШАН ЧОВЕЧУЉАК!
А ВАШ ЈЕ ЗДЕПАСТ
Ц-Ц-Ц-Ц!

НЕ ЗНАЧИ ДА ДЕВОЈКЕ НЕ ТРЕБА ДА СЕ СПРИЈАТЕЉЕ ЗАТО ШТО МИ НИСМО ИСТОМИШЉЕНИЦИ!
ДОБРО КАЖЕШ, БАЦО!

?
?
ТРАС!
ПЉАС!
ПЉУС!

ПИПИРЕВКО!
ОЛИВА!

ЗБОГОМ, ДРУГАР!
ПУСТИ МЕ! УБИЋУ ТУ ШМИЗЛУ!
ТРЕБАЛО ЈЕ ДА СРЕДИМ ТУ АЛАПАЧУ!
ЗДРАВО, САПАТНИЧЕ!

„СМАТРАО САМ ДА ЈЕ МОЈА ДУЖНОСТ ДА ПУЦАМ"

БРИТАНСКИ ГЕНЕРАЛ КОЈИ ЈЕ КОМАНДОВАО УБИЈАЊЕМ МИРНИХ, НЕДУЖНИХ ЉУДИ, НИЈЕДНОГ ТРЕНУТКА, ТОКОМ ИСТРАГЕ, НИЈЕ ПОКАЗАО ДА СЕ КАЈЕ. – ТО ЈЕ НЕЧУВЕН И ГНУСАН ЗЛОЧИН! – ИЗЈАВИО ЈЕ ТАДАШЊИ МИНИСТАР РАТА И ВАЗДУХОПЛОВСТВА У БРИТАНСКОМ ПАРЛАМЕНТУ, ВИНСТОН ЧЕРЧИЛ

Тог 13. априла 1919. око 25 хиљада људи се тискало на месту званом Џалианвала баг у индијском граду Амрицару. Баг значи башта, али тај, високим зидом и зградама, ограђен простор у центру града, онако без дрвећа, цвећа и траве, пре је личио на некакву ледину.

Многи су се ту окупили да чују говоре својих политичких вођа и дају одушка свом гневу против британске колонијалне власти. Али, нашли су се ту и многи случајни пролазници, па чак и читаве породице. Био је празник за Хиндусе, па није ни чудо што је толика маса света изашла на улице и упутила се баш ка Џалианвала багу – старији да попричају, деца да се поиграју на свежем ваздуху тог иначе веома топлог дана на почетку индијског лета.

Око пет часова зачуо се бат чизама, а онда су под командом генерала Дајера, на један од три узана улаза у Џалианвала баг, ушли војници у колони по двојица. Њих педесеторица укупно. Генерал је командовао да се построје. На масу као да није обраћао пажњу. Сви су били убеђени да је нека војна вежба и нису покушали да се склоне, чак ни кад је Дајер распоредио војнике у стрелце. Онда су се разлегли пуцњи. Прво плотуни. Па брза паљба, „у месо". Тек тада је постало јасно шта се догађа, али било је касно...

Позив на хартал

Прошло је четрдесет година откако је краљица Викторија узела титулу царице Индије и Велика Британија дефинитивно учврстила своју власт над овим делом Азије. Дотле је већи део земље био под управом енглеске Источноиндијске компаније. Ослањајући се углавном на раџе и махараџе, Велика Британија је подржавала поделу на касте и верске сукобе будиста и муслимана, веровала је да ће на тај начин лакше држати у покорности ову огромну земљу. Народ се није мирио са судбином. Бојкотовао је енглеску робу, демонстрације за политичку и економску независност Индије буктале су широм земље. Отпор је достигао врхунац општим штрајком бомбајских текстилних радника, јула 1908.

Као одговор на бојкоте и штрајкове, Велика Британија издаје Раулатове законе (по судији Сиднију Раулату) према којима се за подстицање на побуну суди по специјалном поступку: без пороте и без формалне судске одлуке. У тренутку кад су објављени Раулатови закони, чувени индијски политичар и национални вођ Махатма Ганди био је у Мадрасу. Свом пријатељу и будућем генералном гувернеру независне Индије Чакраватију једног јутра је рекао:

– Сањао сам да треба позвати народ на хартал (општа обустава сваке активности на одређено време)!

Утврђен је и дан за штрајк, 30. март 1919. Широм земље радници су обуставили рад, радње су остале затворене, возови су се зауставили на пругама... Ганди је у Бомбају, држи говор. Слуша га огромна маса света која је затим мирно продефиловала градом.

У престоници ипак све није прошло онако како је Ганди саветовао. Маса је чак кратко време држала у својим рукама главну делхијску железничку станицу. Дошло је и до пушкарања. Полиција је отворила ватру. Деветоро мртвих.

У Ахмедабаду су спаљене зграде поште, суда и две полицијске станице. Убијена су и три Енглеза. Од полицијских хитаца страдало је 28 Индијаца.

У главном граду Пенџаба Лахору демонстранти су заузели стари део града. И широм Пенџаба су немири. У Амрицару су побуњеници преузели контролу над читавим градом.

Међу Британцима у Индији завладала је пометња. Хоће ли успети да зауставе тај талас немира? Највећу главобољу задаје им немирни Амрицар. Бригадни генерал Едвард Хари Дајер добија задатак да га смири. Из пенџапског града Џаландаруа, где је био командант гарнизона, Дајер је 13. априла пут Амрицара повео војнике под пуном ратном спремом

Десет минута пакла

Праште пушке у Џалианвалу и сваки метак погађа циљ. Испаљено их је укупно 1650. Толико је муниције Дајер понео из свог гарнизона. Излази су претесни за 25 хиљада људи, а зидови сувише високи и многи заувек остају приковани за њих. Пуца се тамо где је и највише света нагрнуло. Излази су закрчени лешевима. Пуцњи, крици и запомагања стравично одјекују градом.

Група несрећника тражи спас у цистерни за воду насред ледине. Они најбржи су и најгоре прошли. Буквално су их угушила тела оних који су јурнули за њима. Одатле је касније извучено стотинак лешева.

Пакао је трајао само десетак минута. Пошто је испаљен и последњи метак, завладао је језив мир. Нарушавају га јауци и запомагања рањених. Дајер седа у борна кола која су га чекала на улазу и одлази у пратњи својих војника, исто онако мирно као што је и дошао.

Према званичним британским подацима на Џалианвала багу је остало 379 мртвих и око 1600 рањених Индијаца.

На оптуженичкој клупи

– То је нечувен и гнусан злочин! – изјавио је Винстон Черчил (тада министар рата и ваздухопловства) у Парламенту који се састао поводом овог масакра.

Поведена је истрага коју је водила Хантерова комисија, састављена од четири Британца и три Индијца. Генерал Дајер се нашао на оптуженичкој клупи.

– Претпоставимо да је пролаз био довољно широк да могу да прођу борна кола: да ли бисте отворили ватру из митраљеза? – питао је један од чланова комисије.

– Вероватно да бих – одговорио је Дајер.

– Кад сте видели да је светина почела да бежи, зашто нисте престали да пуцате?

– Сматрао сам да је моја дужност да пуцам!

Све време истраге Дајер није давао утисак да се каје. Напротив!

На запрепашћење читавог напредног света. Комисија је Дајера само укорила због „погрешног схватања дужности" и ражаловала.

Индија је и даље наставила да се бори против туђинске власти да би 1949. постала независна држава.

Светлана Ивановић

КАД СЕ ПАМЕТ МЕРИЛА ШЕСТАРОМ И МЕТРОМ

ЗНАЧАЈНЕ ЧВОРУГЕ

НЕ ТАКО ДАВНО, КО ВЕЋ САМ НИЈЕ ЗНАО КАКАВ ЈЕ, МОГАО ЈЕ ДА СЕ ОБРАТИ ПРОФЕСИОНАЛНОМ ФРЕНОЛОГУ (СТРУЧЊАКУ ЗА ЛОБАЊУ) ДА МУ ПРЕМЕРИ ГЛАВУ. ЗАТВОРЕНИЦИ СИНГ СИНГА УОПШТЕ НИСУ МОРАЛИ ДА СЕ НЕКОМЕ ОБРАЋАЈУ: ЗА ЊИХ ЈЕ ОД 1847. ТО МЕРЕЊЕ ПОСТАЛО ОБАВЕЗНО

Крајем прошлог века френолози су постали мета карикатуриста, али су их само двадесетак година раније крајње озбиљно схватали.

Средином прошлог века међу ученим и мање ученим светом завладала је помама премеравања, опипавања и оцењивања сопствених глава. За то је заслужан Бечлија Франц Гал (1758–1828) који је у време док још није био доктор него само обичан студент медицине уочио да „колеге са добром меморијом имају и висока чела".

Пошавши од овог запажања које му се отпрве учинило изузетно значајним, др Франц је касније створио читаву науку. Та наука добила је назив френологија (од грчких речи fren = дух, нарав, и logos = говор, наука), а почивала је на претпоставци да карактер човека може да се одреди на основу облика његове лобање.

Свака човекова карактерна особина, све склоности, интелектуалне и моралне особине, полазе из одређеног дела мозга који својом развијеношћу утиче и на облик лобање, па је, према томе, опипавањем „испупчења које прости људи називају чворугама, добро васпитани – избочинама, а учени људи вијугама", могуће „прочитати" карактер неке особе. Доктор је тако, својеручно, опипао равно тридесет седам различитих седишта мозга, међу којима и центар за уредност.

Можда је највише присталица френологије имала у САД. Американцима се пружила прилика да се тако рећи из прве руке упознају са новом науком у позно лето 1832. године: у Њујорк је допутовао Јохан Гаспар Шпруцхајм, ученик др Гала, који је прво одржао низ предавања на Јелском универзитету. Слушаоци су били више него задивљени излагањем „ученог колеге".

Било да је то Бостонско лекарско друштво или Харвард, публика је с усхићењем слушала како је др Шпруцхајм уводи у тајне центара за енергију, оштроумност и борбеност. Објашњено јој је и како се, у случају натпросечне интелигенције, групишу центри за родитељску љубав, дружељубивост и привржeност – искључиво у задњем делу лобање. Нема сумње да је ученост др Шпруцхајма силно подстицала рад центара за задивљеност већине његових слушалаца.

Доктор је такође објашњавао како свако може свесно да развије сопствене врлине и спута пороке. Особа са неразвијеним „органом за локалитет" (што ће рећи – слабим памћењем) може мерљивим вежбањем да произведе жељено испупчење тамо где је на лобањи некада било удубљење.

Десетог новембра 1832. човек кога је Ралф Валдо Емерсон назвао једним од највећих умова света напрасно је преминуо од грознице. Јохан Шпруцхајм није могао да учини већу услугу френологији.

Мере главе великана

На дан Шпруцхајмове сахране основано је Бостонско френолошко друштво, а ускоро затим широм земље никло је педесетак сличних удружења.

Американци су се подвргли калибарским шестарима и метарским тракама професионалних френолога, а новине преузеле на себе обавезу да, у случајевима када се ради о познатим личностима, резултате премеравања и објаве. „Америкен мантли" је тако 1838. објавио комплетне френолошке карте „глава наших великана".

Међу великанима су измерене и главе песника Едгара Алана Поа и Волта Витмана; „очитавање" лобање до те мере је задивило Витмана да је те своје мере пет пута објавио у јавним гласилима. Можда је то имало некакве везе с чињеницом да му је френолошки портрет био више него похвалан – „ослобођен свих мањкавости људске природе".

Број центара разноразних способности у мозгу умножавао се невероватном брзином. Догурало се до бројке од осамдесет и три при чему се на списку нашао чак и центар за љубав према домаћим животињама

Средином прошлог века ствар је дошла дотле да су се жене чешљале тако да им фризуре истичу најпожељнија френолошка испупчења, послодавци од својих будућих намештеника обавезно захтевали њихове френолошке карактеристике, а издавачи навелико објављивали књиге типа „Најбољи метод узгајања коња на френолошким принципима".

У Њујорку је отворен Френолошки кабинет, познатији као „Њујоршка Голгота" који је одмах постао и прворазредна туристичка атракција. Док су се научно уздизали, посетиоци су свакако морали да осећају и извесну дозу језе при погледу на хиљаде уредно етикетираних људских лобања са лепо уочљивим чворугама и испупчењима. Поређења ради, тик до људских, зјапиле су хиљаде животињских лобања, па су пажљиви посматрачи тако могли да пореде лобање људождера и крокодила или, рецимо, хијена и идиота.

Може се само замислити одушевљење нације обузете френологијом када је 1847. објављено да ће чувени затвор Синг Синг надаље бити „институција организована на френолошким принципима. То је требало да значи да су френолози од тог тренутка до миле воље могли да премеравају главе криминалаца чије су их „чворуге" одувек изузетно занимале.

Како не умру од смеха?

За разлику од Едгара Алана Поа и Волта Витмана Херман Мелвил није био одушевљен френологијом. Он се тој науци подсмевао, што се да закључити и из његовог најпознатијег дела „Моби Дик", чији јунак, приповедач Исмаел, после испитивања лобање великог белог кита налази да овоме недостају самопоштовање и дужно поштовање према осталом свету, иако су му животињске карактеристике врло изражене.

Људи као што су Марк Твен, песник и хумориста Оливер Вендел Холма и политичар Џон Квинси Адамс испољили су далеко већу дозу сумњичавости према новој науци. Адамс се, рецимо, јавно питао како два френолога уопште могу да се погледају у очи а да не прсну у смех. Како је време пролазило, тако се број оних који су мислили мање-више као скептични Адамс, повећавао.

Руку на срце, френологија је доиста постајала све компликованија наука. Разноразна седишта су се умножавала као амебе, тако рећи унедоглед: упорним истраживањима догурало се до открића осамдесет и три различита центра у лобањи. Врхунац је достигнут када је Љубав према потомству педантно

За масовно опипавање чворуга, испупчења и удубљења на људским главама заслужан је др Франц Гал.

издељена на љубав деце према родитељима, родитељску љубав и – љубав према кућним љубимцима.

Ништа није могло да спречи познатог америчког биолога Алфреда Пацела Валаса да 1899. са жаљењем изјави како је највећи пропуст деветнаестог века што окреће леђа френологији. Већ у то доба мало се људи слагало с мишљењем ученог биолога. Чворуге и испупчења одједном су изгубили речитост.

Иако су време, односно развој науке, показали да карактер човека нема ама баш никакве везе с обликом његове лобање, а још мање да се карактер да опипати, др Гал је у једном ипак био у праву: у мозгу заиста постоје центри, односно седишта, одређених функција с тим што испупчења, удубљења и чворуге с тим немају никакве везе.

Мина Илић

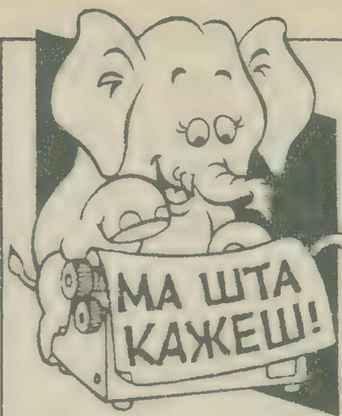

СЛОНОВСКА ПРОТЕТИКА

Стоматолошки техничар Бруно Хоф из Крефелда у Западној Немачкој направио је недавно највећи лажни зуб у својој каријери: готово 90 центиметара дугачак и једанаест килограма тежак. Овај зуб направљен је за слона по имену Тибор који је сломио кљову. Снашао би се Тибор некако и без кљове да није звезда у циркусу Франкело, и да му обе кљове нису преко потребне за кључну тачку у арени када његов дресер, Сони Франк, на њима изводи акробације.

За незгоду није крив Сони него Тибор: кљову је сломио док се поигравао са једном старом аутомобилском гумом. Остао је тужни патрљак, за две трећине краћи од „оригинала". Управа циркуса одмах се обратила за помоћ Бруну Хофу, овај челичанама „Тисен" које су према његовом нацрту излиле челичну кљову коју је Бруно потом превукао пластиком. И завршни, најосетљивији део посла прошао је глатко: Тибора су накратко успавали, колико да му Хофман на миру намести вештачки зуб.

МИЛА МОЈА (МУВО) ЏУДИ

Има разних љубави и љубимаца. Неки обожавају мачке и не смета им што длаке лете свуда по кући, неки с уживањем три пута дневно изводе у шетњу своје псе. У многим кућама цвркућу птице, разбацујући семе свуда унаоколо. Неки не могу на годишњи одмор јер немају коме да оставе акваријум. Врло важно што морска прасад и зечеви гризу намештај... У питању је љубав. Они екстравагантнији и богатији држе змије, крокодиле, леопарде. А пензионерка Џин Гилбор је у свој апотекарски чист и уредан стан уселила – муву! Обичну, малу, просту муву којој је дала име Џуди.

Мис Гилбор се од првог дана здушно брине о својој љубимици: храни је мрвицама хлеба, пази да једе кувано, редовно мења воду у специјалној посудици и чак је изводи у град. Док њих две шетају, Џуди надлеће бакицу не удаљавајући се сувише далеко, а још се никад није десило да се не врати дому своме. Кад падне вече – тврди мис Гилбор – Џуди седне на колена (!) своје господарице и онда „заједно гледају телевизију".

ЉУБАВНЕ СТРЕЛИЦЕ

Ко није чуо за Аморове стреле. Зна се и како оне погађају.

А како их користе афрички Бушмани?

Кад се младић из овог племена заљуби, он од кости животиње, коју је стрелом својеручно убио, издеље танку стрелицу која мора да буде дугачка седам центиметара, ни дужа ни краћа (седам је код Бушмана „срећан број"). Онда је момак обоји јарким бојама, затим умочи у специјалан „љубавни напитак" и одапиње у леђа (у ствари, мало ниже) своје изабранице. Мушкарци-стрелци тврде да овај убод не боли, а шта мисле „женске мете" не зна се јер их досад нико није питао.

Ако се стрелица преломи, то је знак да је стрелац одбијен и да би сви даљи покушаји да освоји девојчино срце остали без успеха. Али, ако стрелица погоди циљ, сваки даљи отпор женске стране је узалудан. Ускоро ће бити свадбе.

НИ ДЛАКА С ГЛАВЕ

Ујед мачке никада није пријатан, али неки могу да буду изузетно незгодни. Једну жену из Западне Немачке прво је, док се возила градом, ујела сопствена мачка. Власница мачке је изгубила контролу над воланом, свом брзином ударила у кола испред себе и улетела у киоск са виршлама и кобасицама, сравнивши га са земљом. У киоску се налазио продавац кога кола нису ни окрзнула, али се зато на њега сручио велики тигањ пун врелог уља од кога је несрећник задобио тешке опекотине.

Епилог: за све штете које је уз пут проузроковала баксузној возачици изречена је голема новчана казна, кола су јој потпуно уништена, а ујед разљућене љубимице морала је да вида још неко време. Једино мачки није фалила длака с главе, а ни са репа.

МУУУУ...

Швајцарски фармер Валтер Каплан нуди једанаест и по старих милиона ономе ко његову краву Елзу научи да разликује доба дана.

Ствар је у томе што Елза има незгодну навику да муче, а да не пази на време, због чега су суседи Каплана тужили суду. Дозлогрдило људима да их његова крава буди у цик зоре.

Судија је донео пресуду по којој је Елзи забрањено да радним данима муче пре шест изјутра, а недељом пре седам. Не научи ли Елза да се равна по сату, газда Валтер ће за свако мукање морати да плати казну од 4.600 динара.

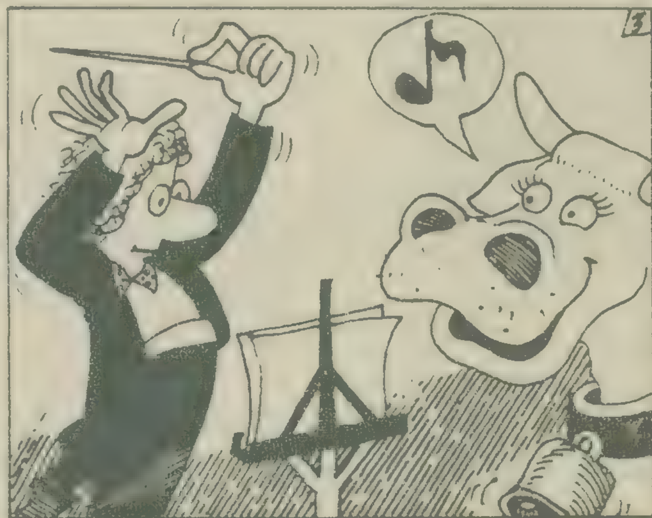

Илустровао Зоран Јовановић

ПЛАШИТЕЉ

Шездесетпетогодишњи Том Холмз свакодневно престрављује људе. Пошто се прописно унакази стављањем страшне маске на лице, Том у једном мрачном буџаку сачекује пролазнике и у правом тренутку искаче пред њих испуштајући грозоморне крике, јауке и кркљања. То му је посао. Радно место: кућа страве у енглеској покрајини Јоркширу.

Том је пензионисани сарач, али се у своју улогу, кажу, савршено уживео: чучи у мраку гробља, до воштане фигуре крвожедног грофа Дракуле, све док му се посетиоци не приближе на метар-два...

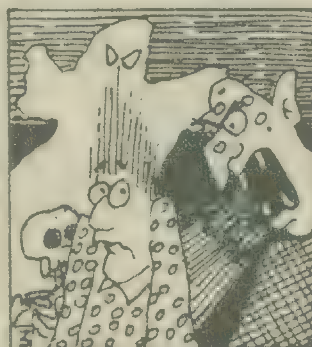

За свој рад Том добија 3.450 динара на сат. Толико, ваљда, вреди плашење људи.

ЗЕЛЕН ОД ЗАВИСТИ

Ларс Фредерикс то једноставно није могао да поднесе. Његов комшија добио је на такмичењу вртлара прву награду, док је њему, Ларсу, припала тек утешна награда.

Као човек од акције, Ларс је одбио да се само сам у себи ждере: неколико месеци, из дана у дан, слао је комшији-победнику пакете дивног, али затрованог поврћа. Комшија је ствар одмах прозрео, али се правио невешт у нади да ће Ларса проћи завист. После неколико месеци изгубио је стрпљење и преко сваке мере суревњивог Ларса пријавио. Због покушаја убиства Фредерикс је осуђен на три године затвора. Суд је одбио да Ларсову изузетну страст према поврћу узме у обзир као олакшавајућу околност.

ТОНЕ ОПАСНИХ ИНДУСТРИЈСКИХ ОТПАДАКА СВАКОДНЕВНО ПУТУЈУ ЕВРОПСКИМ ПУТЕВИМА, ДА БИ БИЛЕ ИЗБАЧЕНЕ БИЛО ГДЕ...

Десетог септембра 1982. године, из Италије је запловио у Француску брод пун металних бурића. Једино по налепницама с мртвачким главама могло се наслутити какав је то опасан терет – отровни отпаци из фабрике хемијских производа „СЕВЕСО" из Милана реке или на јавна ђубришта!

Према речима професора Обена Хендрика, вође екипе токсиколога на универзитету „Ганд" у Белгији, многи пољопривредници изнајмљују своја поља превозницима који на њих изручују и по десет или сто тона отрова.

„Све је колико-толико у реду", додаје овај стручњак, док ти отрови не доспеју у подземне воде.

А онда?...

Цеви у земљи се растварају

Ево још неколико догађаја који подстичу на размишљање.

У Отражу, насељу на југу Белгије, три бунара питке воде су још од 1979. године загађена хемијским отпацима оближње фабрике хемикалија. Анализа је показала да тло садржи велики број отпадака, међу којима и ксилен-отров који раствара поливинил и надражује очи и изазива главобољу код људи који дођу у додир са њим. Многи становници насеља су се жалили на смрад који се осећа у ноћима без ветра и на чудан укус воде, за коју је такође утврђено да садржи хемикалије.

Вест се проширила и многе породице које су живеле на исушеном мочварном тлу су се узнемириле. Из загађене зоне евакуисани су људи и предузете су мере да се уклони затрована земља. Током операције пронађено је 1650 металних бурића. Многа од њих су била отворена и из њих је исцурила садржина дира с водом и може да изазове тешке опекотине. У СРН спада у опасне материјале, али не и у Великој Британији. Француска забрањује истовар свих течних хемикалија, док се у Енглеској оне могу изручивати у ђубришта, која наводно могу да их апсорбују.

Британски регионални закони, који би требало да контролишу опасне производе, практично остављају предузећима слободу да чине готово све што хоће. Тако је на пример, јуна 1980. године, мала фирма „Риафилд ЛТД" допремила у неколико изнајмљених магацина дуж британске обале 30 хиљада тона отровних отпадака. „Риафилд" се после годину дана једноставно повукао из „посла", оставивши власнике магацина да се сами сналазе.

службеника који прегледају те извештаје и „реагују".

Постоји ли уопште у Европи место на које се отпаци са сигурношћу могу одбацивати?

Код Касела у СР Немачкој у дубоке јаме напуштеног рудника соли корпорације „Кали и Залц" већ је изручено 350 хиљада тона отровних отпадака, затворених у металну бурад. Број буради се сваке године повећава за 35 хиљада. Судећи по влажности ваздуха у окнима, не би требало да дође до рђања амбалаже. Уосталом, чак и да се бурад једном отворе, нежељених последица – тврде – неће бити, јер су изолована слојем од 300 кубних метара соли и 100 метара иловаче.

Рудник соли из којег се со не вади, за фирму „Кали и Залц" постао је рудник злата, јер им доноси приход од шест милиона марака годишње.

ЗЕМЉИНА КУГЛА ИЛИ КОНТЕЈНЕР ЗА ЂУБРЕ

ОТРОВАЋЕТЕ ПЛАНЕТУ

Шест година раније, у Француској се, после једне експлозије, појавио облак диоксина, једног од најјачих познатих отрова. Гас је усмртио хиљаде животиња и уништио вегетацију целог подручја, а код око двеста људи изазвао разна кожна обољења.

Индиректни кривац, швајцарска фабрика фармацеутских производа „Хофман-Ларош", током неколико година је покушавала да се ослободи отровних отпадака, али јој ни једна од земаља које су могле да помогну није изашла у сусрет. „Хофман-Ларош" се тада обратио једном од предузећа специјализованих за уклањање „незгодних" терета. Тако су отпаци доспели на север Француске.

Шест месеци после несреће ништа се није чуло, а онда се умешала штампа па је узбуњена цела Европа. Бурад су нађена у једном селу. Нису била чак ни сакривена...

Фабрике западне Европе сваке године произведу 25 до 30 милиона тона отровних материја. Неке од њих се могу прерадити, спалити на високим температурама, или неутралисати хемијским путем. Друге се, међутим, укрцавају у вагоне и одвозе на ђубришта, често ван граница земље у којој су произведене.

У већини земаља, ови отпаци доспевају у јаме напуштених рудника, или се, једноставно, изручују у иако су дубоки по сто метара.

У Аноу, у Савезној Републици Немачкој, три извора питке воде постала су неупотребљива кад је анализом воде, утврђено да садрже трагове опасних раствора. Градски одбор сматра да је за загађење крива оближња војна база, где те хемикалије користе као погонско гориво.

Крајем шездесетих, у исушеној мочвари градића Лекерка у Холандији, изграђено је стамбено насеље. Првих година је све било у реду, док у пролеће 1980. године поливинилске цеви гасовода и водовода нису једна за другом почеле да се топе. Земља је на том месту била лепљива и из ње се ширио јак задах

Под притиском јавног мнења, холандска влада увела је мере за спречавање оваквог одбацивања хемијских отпадака.

Те мере су натерале холандске фирме да отпатке одвозе у Белгију где су прописи још благи. Тако су шлепери данима изручивали пепео из термоелектрана у напуштене руднике јужно од Анвеса: не мање од двеста хиљада тона прашине која садржи опасне метале кадмијум олово и цинк.

Ако ћемо искрено, готово ниједна земља Европе нема ефикасне законе који би регулисали депоновање опасних материја, као ни сарадњу са другим државама о том питању. Не слажу се чак ни у класификацији отрова. Тако натријум који се пали у до-

Рудник соли вредан злата

У Француској се примењује „благо" и „оштро" решење овог питања. Прво је „АНРЕД" – Национална агенција за прикупљање и уништавање отпадака, која фабрикама даје помоћ и зајмове. Друго „решење" се, насупрот првом, примењује са много мањим успехом: има само 600 инспектора који би требало да надгледају 500 хиљада индустријских постројења загађивача околине.

У СР Немачкој годишње се прими око 130 хиљада разних извештаја о загађивању, а има само десетак

Идеално решење за оне који немају овакве услове, пронашло је данско предузеће „Комунекеми". Оно све отровне материје скупља на 296 сабирних места распоређених по целој Данској, а затим их одвози у фабрику „Ниборг", на југу земље. Тамо се отпаци спаљују у огромним пећима, на 1200 степени, или се хемијски неутралишу у посебним базенима. Само у 1982. години, на овај начин је уништено 65 хиљада тона отпадака. Око 65 одсто становништва оближњег града греје се на отпатке.

Док се и другде не примене слични начини уништавања отпадних материја, конвоји који превозе отровне материје путују с полицијском пратњом до места истовара!

Животну средину је, доиста, тешко и скупо заштитити.

Живот је, ипак, неупоредиво вреднији. Помислите на то док пролазите поред река које су некад биле бистре, а које сад теку застрашујуће мрке и беживотне, због индустријских отпадних вода које се сливају у њих. Помислите на то кад год угледате шуме које умиру од „киселих киша", док идете улицом коју притиска „смог" пун отровних испарења из фабричких димњака, издувних цеви аутомобила...

М. П. П.

ПИШЕ: МИНО МИЛАНИ (MINO MILANI) ЦРТА: ДИНО БАТАЉА (DINO BATTAGLIA)

БИТКА У АРДЕНИМА

СРЕДИНОМ 1944. ВОЈНОПОЛИТИЧКА СИТУАЦИЈА НЕМАЧКЕ БИЛА ЈЕ ВЕОМА НЕПОВОЉНА.
СВЕ ЈАСНИЈЕ СЕ НАЗИРАО НЕИЗБЕЖНИ СЛОМ ФАШИСТИЧКИХ ДРЖАВА...

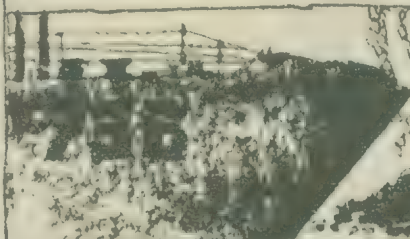

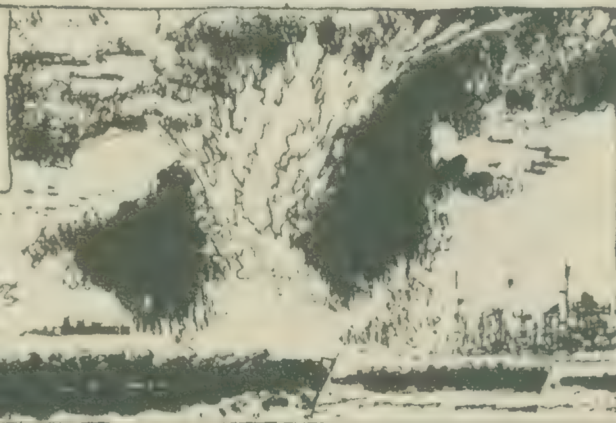

АВГУСТА 1944. У НЕМАЧКОМ ГЕНЕРАЛШТАБУ...

АМЕРИКАНЦИ НАПРЕДУЈУ, МОЈ ФИРЕРЕ!

ДА, НА ОВОМ МЕСТУ СУ НАМ РАЗБИЛИ ЈЕДНУ ОКЛОПНУ ДИВИЗИЈУ!

На фронту у Арденима, дугачком око 120 километара, налазиле су се само америчке трупе: 4., 28. и 106. пешадијска и 9. оклопна дивизија у центру.
У области која је сматрана најмирнијом, требало је да дође 28. пешадијска дивизија...

ОВО ЈЕ, ИЗГЛЕДА, ВЕОМА МИРНА ЗО-НА!
ОЧИГЛЕДНО! АЛИ МЕ-НИ СЕ ТО НИКАКО НЕ ДОПАДА!

ШТА БИ СЕ ДОГОДИЛО ДА НЕМЦИ ИЗНЕНАДА НА-ПАДНУ?
САВ ТРУД БИ ИМ БИО УЗАЛУДАН! НЕ БИ ПРОНАШЛИ НЕ-КИ ВАЖАН ОБЈЕ-КАТ!

ЗАТО СЕ НА-ДАМ ДА НАС НЕЋЕ НА-ПАСТИ!
НЕ ДЕ-ЛИМ ТВО-ЈЕ МИШ-ЉЕЊЕ, БРЕД-ЛИ!

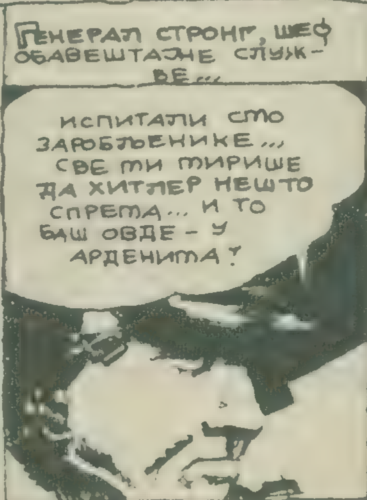
ГЕНЕРАЛ СТРОНГ, ШЕФ ОБАВЕШТАЈНЕ СЛУЖ-БЕ...
ИСПИТАЛИ СМО ЗАРОБЉЕНИКЕ... СВЕ МИ МИРИШЕ ДА ХИТЛЕР НЕШТО СПРЕМА... И ТО БАШ ОВДЕ - У АРДЕНИМА!

А КАДА?
КАД ЛОШЕ ВРЕМЕ ОНЕ-МОГУЋИ ДА УПОТРЕБИ-МО НАШУ АВИ-ЈАЦИЈУ!
МА, ХАЈ-ДЕ!

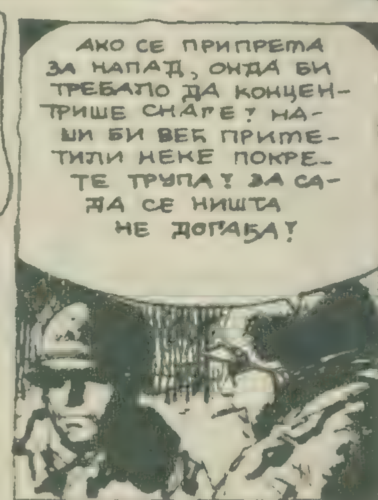
АКО СЕ ПРИПРЕМА ЗА НАПАД, ОНДА БИ ТРЕБАЛО ДА КОНЦЕН-ТРИШЕ СНАГЕ! НА-ШИ БИ ВЕЋ ПРИМЕ-ТИЛИ НЕКЕ ПОКРЕ-ТЕ ТРУПА! ЗА СА-ДА СЕ НИШТА НЕ ДОГАЂА!

УПРАВО ТИХ ДАНА НЕМЦИ СУ НА ФРОНТ ПОСЛАЛИ 32 ДИВИ-ЗИЈЕ...

КОЊСКЕ ЗАПРЕГЕ СУ НОЋУ КА ФРОНТУ ВУК-ЛЕ НА ХИЉАДЕ ТОПОВА... ПУТЕВИ СУ БИЛИ ПОСУТИ СЕНОМ, КАКО БИ ПРИГУШИЛИ ШУМО-ВЕ...
3

А КАД БИ СВАНУЛО, ВОЈНИЦИ СУ УКЛАЊАЛИ СЕНО...

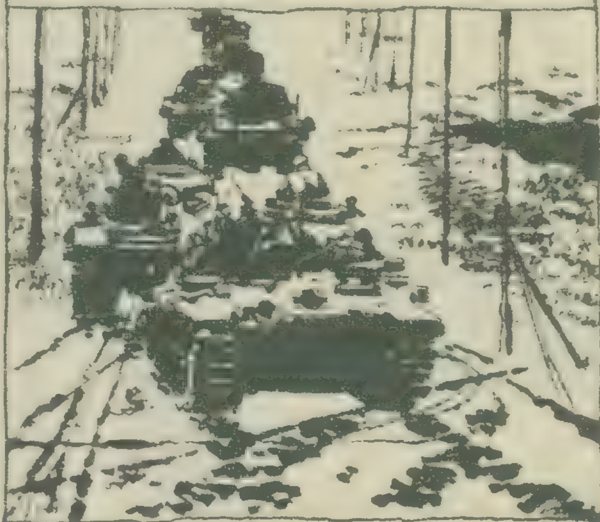
А КАД СУ СЕ КРЕТАЛА ОКЛОПНА ВОЗИЛА...

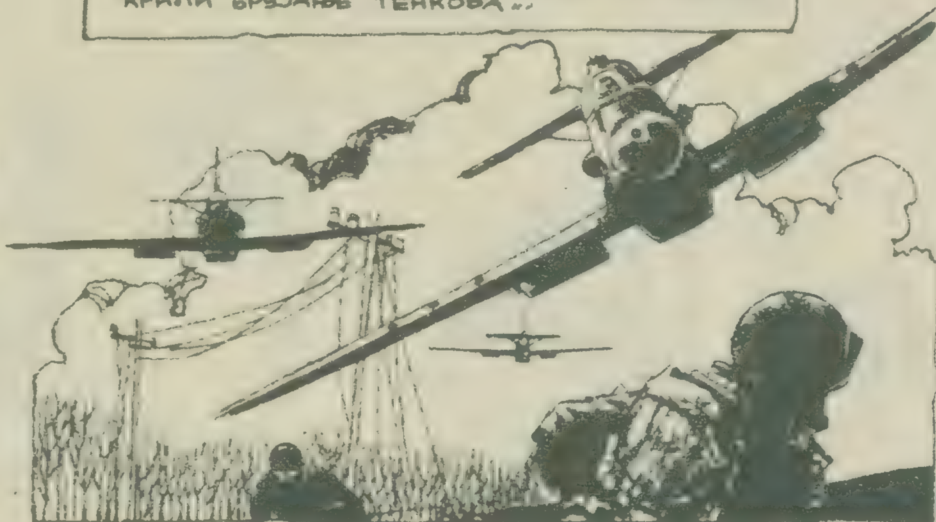
... НЕМАЧКИ ЛОВЦИ СУ У НИСКОМ ЛЕТУ НАДЛЕТАЛИ АМЕРИЧКЕ ПОЛОЖАЈЕ КАКО БИ ПРИКРИЛИ БРУЈАЊЕ ТЕНКОВА...

СВЕ ЈЕ БИЛО СПРЕМНО ЗА ДАН НАПАДА – 16. ДЕЦЕМБАР...

СПРЕМАН ЈЕ БИО И ПУКОВНИК СКОРЦЕНИ, ВОЂА НЕМАЧКИХ КОМАНДОСА...
ГОСПОДО, ПОВЕРЕН НАМ ЈЕ ВЕОМА ВАЖАН ЗАДАТАК!

СВИ ДОБРО ГОВОРИТЕ ЕНГЛЕСКИ... ИМАТЕ АМЕРИЧКЕ УНИФОРМЕ! МОРАТЕ СТВОРИТИ ЗБРКУ И ПАНИКУ У НЕПРИЈАТЕЉСКИМ РЕДОВИМА!

И ЗНАЈТЕ – АКО НАС УХВАТЕ, ЧЕКА НАС СТРЕЉАЊЕ! А САД СКИНИТЕ УНИФОРМЕ!

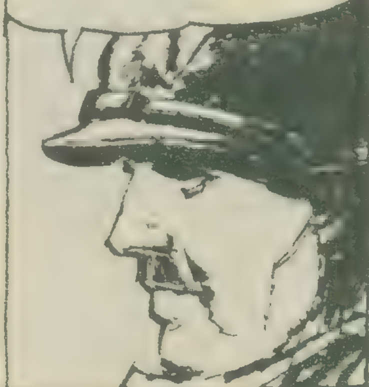
СПРЕМНИ СМО! ПОЛАЗИМО! ЗАБАВА ПОЧИЊЕ!

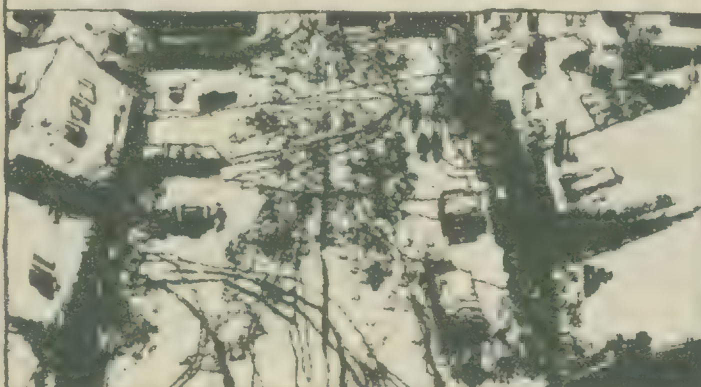
БАШ ТЕ НОЋИ, УОЧИ 16. ДЕЦЕМБРА, У ГРАДИЋУ БАСТОЊ АМЕРИЧКИ ВОЈНИЦИ СУ СЕ БЕЗБРИЖНО ЗАБАВЉАЛИ...

... А ВОЈНИЦИ НА ПОЛОЖАЈИМА СУ СЕ ОДМАРАЛИ...

ТАЧНО У 5 И 30...
ПАЛИ!

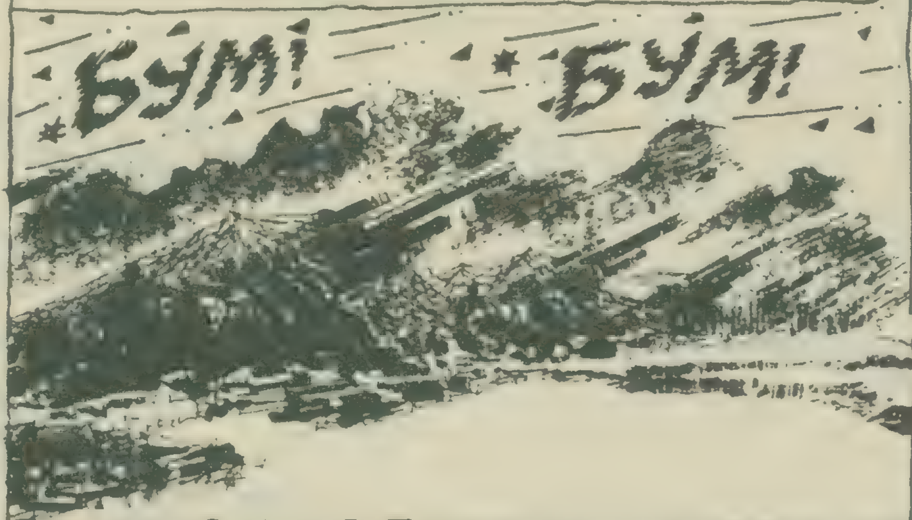
ОКО 2000 НЕМАЧКИХ ТОПОВА ОТВОРИЛО ЈЕ ВАТРУ...
БУМ!
БУМ!

ПРВИ..НАПАДНИ ЕШАЛОН ОБРАЗОВАЛЕ СУ ПЕШАДИЈСКЕ ДИВИЗИЈЕ КОЈЕ СУ УЗ ПОМОЋ ЈУРИШНИХ БАТАЉОНА...
ХАЈЛ ХИТЛЕР! НАПРЕД!

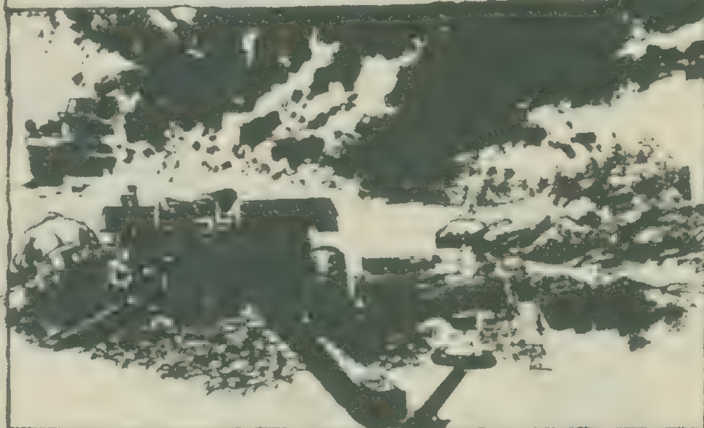
... УСПЕЛЕ ДА РАЗБИЈУ ИСТУРЕНЕ АМЕРИЧКЕ ПОЛОЖАЈЕ...

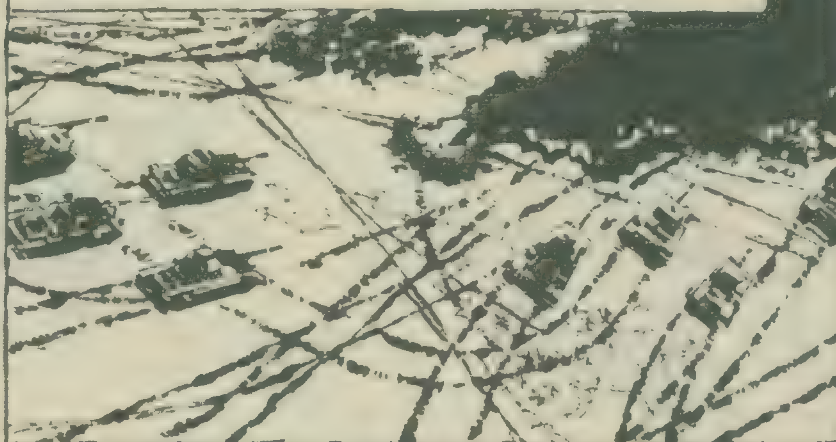
ТАКО ЈЕ ПРОКРЧЕНИМ ПУТЕМ НАПРЕДОВАЛО СЕДАМ ОКЛОПНИХ ДИВИЗИЈА...

ЈЕДНА МОТОРИЗОВАНА ЈЕДИНИЦА ОДВАЖНО ЈЕ КРЕНУЛА КА РЕЦИ МЕЗИ...

У ПОМОЋ ПРИСТИЖУ И ПАДОБРАНЦИ...

СКОРЦЕНИЈЕВА ГРУПА ПОЧИЊЕ СВОЈУ МИСИЈУ...
СВИ У ЏИПОВЕ! МОРАМО СРЕДИТИ ТЕ АМЕРИКАНЦЕ!

МАЛО КАСНИЈЕ У АМЕРИЧКОЈ ПОЗАДИНИ...
ПОВЛАЧИТЕ СЕ! СТИЖУ НЕМЦИ! УЛУДО СЕ БОРИМО!

НАРЕЂЕЊЕ ЈЕ ДА СЕ ОДЛОЖИ ТЕШКО ОРУЖЈЕ! НЕМЦИ САМО ШТО НИСУ СТИГЛИ!

НАРЕЂЕНО ЈЕ ДА СЕ НАПУСТИ МОСТ!
ДАЈ ДА ВИДИМ ТО НАРЕЂЕЊЕ!

ЕВО ТИ!
ТАК! ТАК!

ВЕСТ ДА СУ СЕ УБАЦИЛИ ПРЕРУШЕНИ НЕМЦИ, ОДМАХ СЕ ПРОШИРИЛА...
ДОБРО ОТВОРИ ОЧИ! УХАПСИТЕ СВЕ СУМЊИВЕ!

СТОЈ! КО ЈЕ?
ПУСТИ МЕ ДА ПРОЂЕМ! ЈА САМ ПУКОВНИК ТЕЈЛОР!
ПОЛАКО!

ЕВО МОЈИХ ИСПРАВА!
АЛИ... ОВАЈ... НЕ СЕЋАМ СЕ...
НЕ ЗАНИМА МЕ ТО! НЕГО, РЕЦИТЕ КО ЈЕ ДОБИО УТАКМИЦУ ИЗМЕЂУ "БОСТОНСКИХ ЈЕНКИЈА" И УНИВЕРЗИТЕТА "КЕНТ"?
ИЗЛАЗИ ИЗ КОЛА! ТИ СИ ПРЕРУШЕНИ НЕМАЦ!

ТАКО ЈЕ УХВАЋЕНО НЕКОЛИКО СКОРЦЕНИЈЕВИХ ЉУДИ, АЛИ У АМЕРИЧКОЈ КОМАНДИ ЗАВЛАДАЛА ЈЕ НЕСИГУРНОСТ...

КАКО ТО? НИКО НЕ ОДГОВАРА!

ГДЕ СУ НЕМЦИ?

НЕМАМО ВИШЕ ВЕЗЕ!

НЕКИ АМЕРИЧКИ ВОЈНИЦИ ПРЕДАЛИ СУ СЕ НЕПРИЈАТЕЉУ...

АЛИ, ПОСЛЕ ПРВОГ ИЗНЕНАЂЕЊА, АМЕРИКАНЦИ СУ СЕ ПРИБРАЛИ...

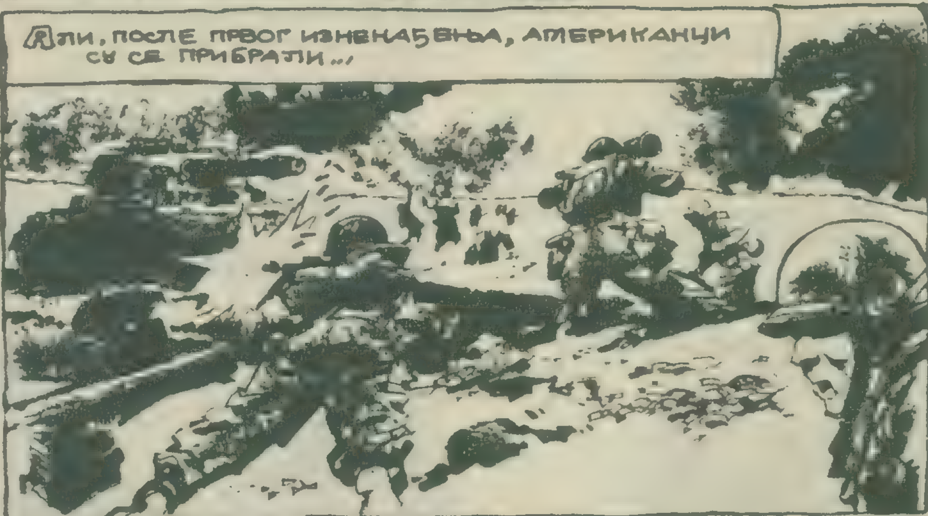

У НЕКИМ ОБЛАСТИМА НЕМАЧКИ ПРОБОЈ ЈЕ ЗАУСТАВЉЕН...

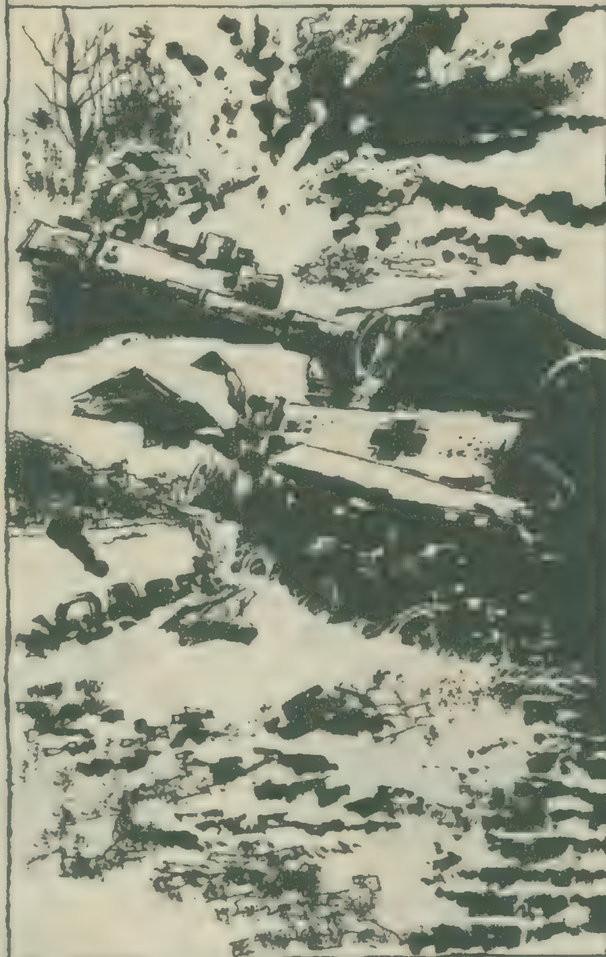

У АМЕРИЧКОМ ШТАБУ ДВАДЕСЕТ ЧЕТИРИ ЧАСА ПОСЛЕ НАПАДА...

ДЕСЕТА ОКЛОПНА ДИВИЗИЈА ДОБИЛА ЈЕ НАРЕЂЕЊЕ ДА КРЕНЕ НА БАСТОЊ, ВАЖНУ РАСКРСНИЦУ ПУТЕВА...

АМЕРИЧКИ И НЕМАЧКИ ТЕНКОВИ КОЈИ СУ УПОТРЕБЉЕНИ У БИЦИ НА АРДЕНИМА...

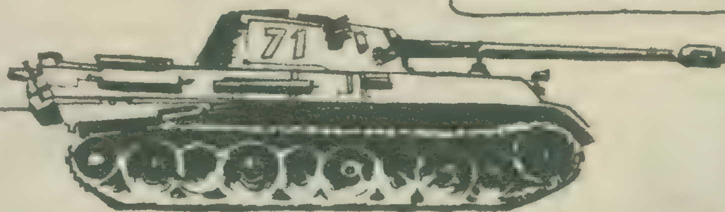

ПАНТЕР
(НЕМАЧКА)

МАРК IV
(НЕМАЧКА)

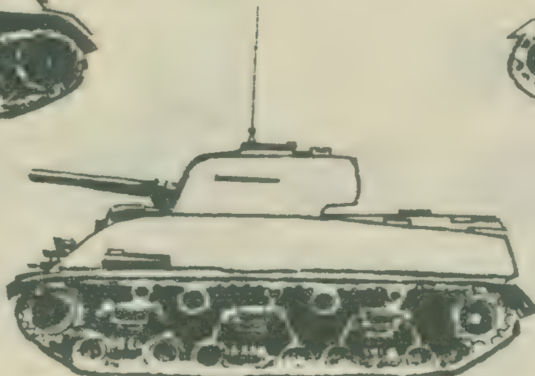

ШЕРМАН М4А4
(САД)

ТРИ ДИВИЗИЈЕ НЕМАЧКОГ ГЕНЕРАЛА ЛУТВИЦА КРЕНУЛЕ СУ НА БАСТОЊ...

ПУНОМ БРЗИНОМ КРЕНУЛА ЈЕ КОЛОНА ТЕНКОВА "ПАНТЕР"...

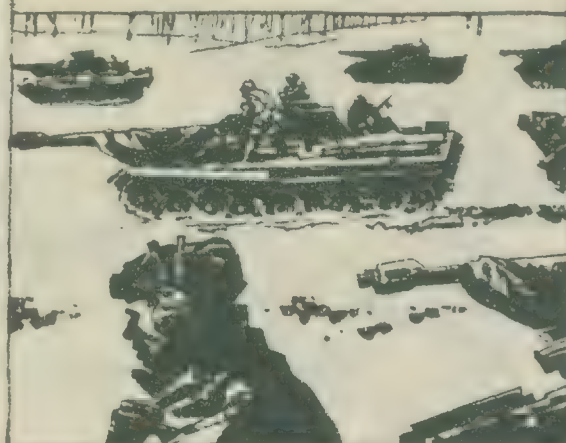

АЛИ, НА ПРИЛАЗУ ГРАДУ...

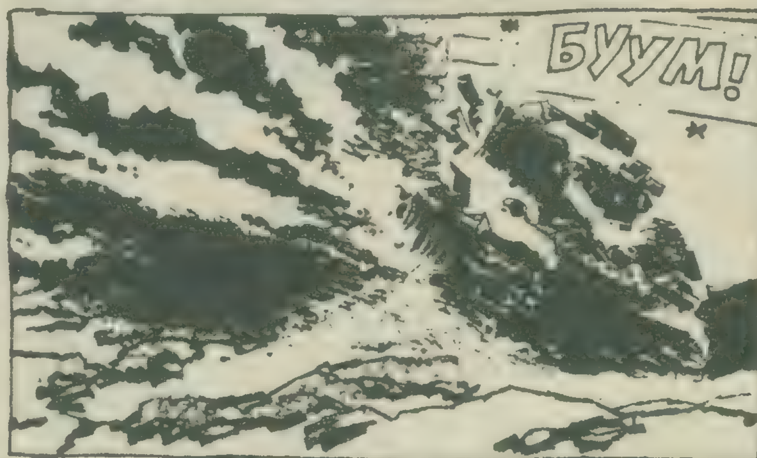

И ЗАИСТА, БОРЦИ 10., 101. И 9. ДИВИЗИЈЕ БРАНИЛИ СУ ГРАД...

НЕМЦИ СУ ОДЛУЧНО НАПАДАЛИ... СТЕГЛИ СУ ОБРУЧ ОКО БАСТОЊА...

АЛИ АМЕРИКАНЦИ СУ УСПЕШНО ОДОЛЕВАЛИ СВИМ НАПАДИМА...

Ујутро, 22. децембра, после тродневног немачког напада, пуцњава се стишала...
Шта је ово? Нешто су се ућутали?
Видите оно тамо!
Немци држе белу заставу? Предају се?
Имам поруку за америчког команданта!
Везани, Немци су одведени у команду...
А код генерала Маколифа...
Генерале, ево поруке од Немаца!
Шта пише?
„Америчкој команди опкољеног града Бастоњ! Ратна срећа је променљива! Ваш отпор нема никаквих изгледа! Нудимо вам могућност часне предаје! Генерал фон Лутвиц!"
Које су то будале?
Дајте ми папир да им одговорим! Али, не знам шта би у овом случају требало написати...
Генерале, мислим да—
... напишете оно што сте малочас рекли!
Шта то?
Рекли сте: Које су то будале!

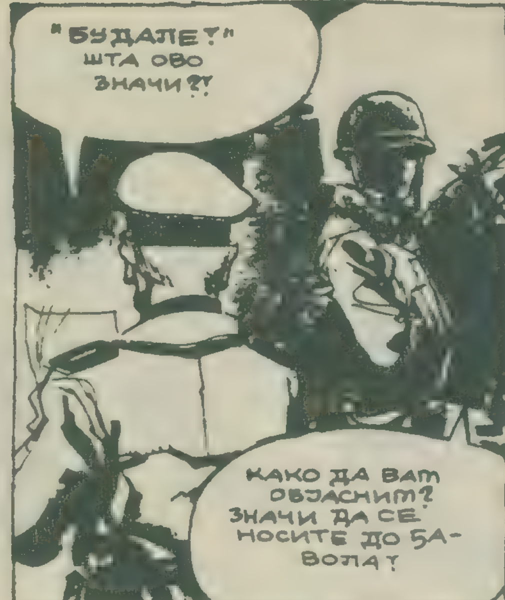

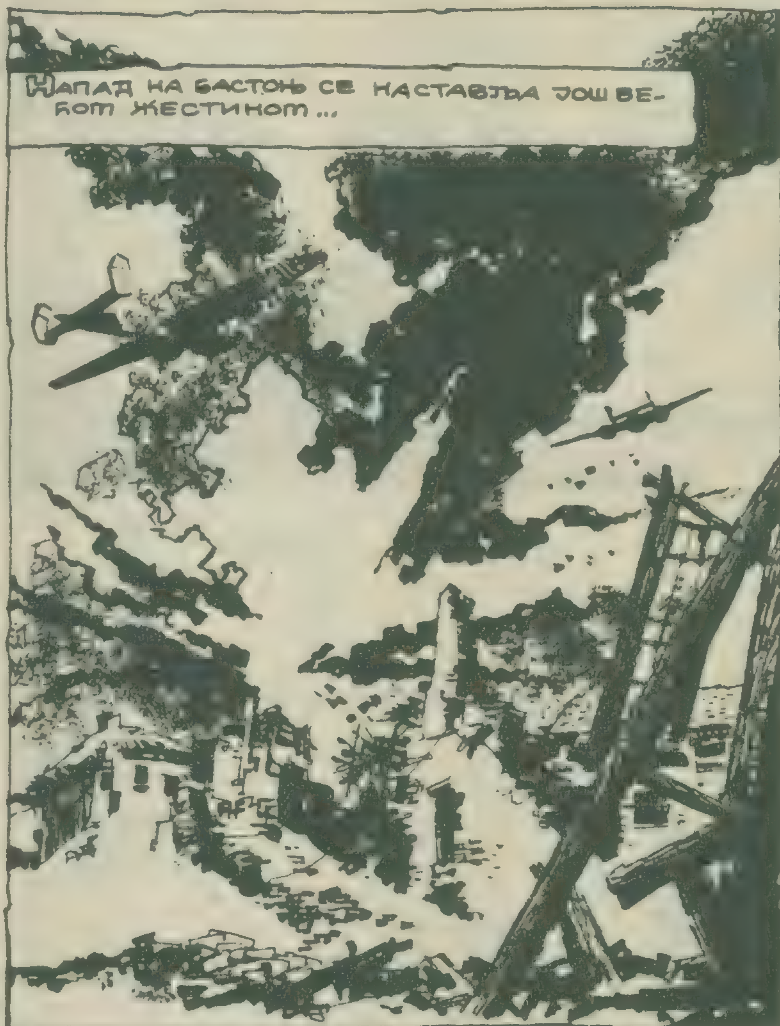

СИТУАЦИЈА ЈЕ БИЛА ВЕОМА ТЕШКА...

У ТОМ ТРЕНУТКУ...

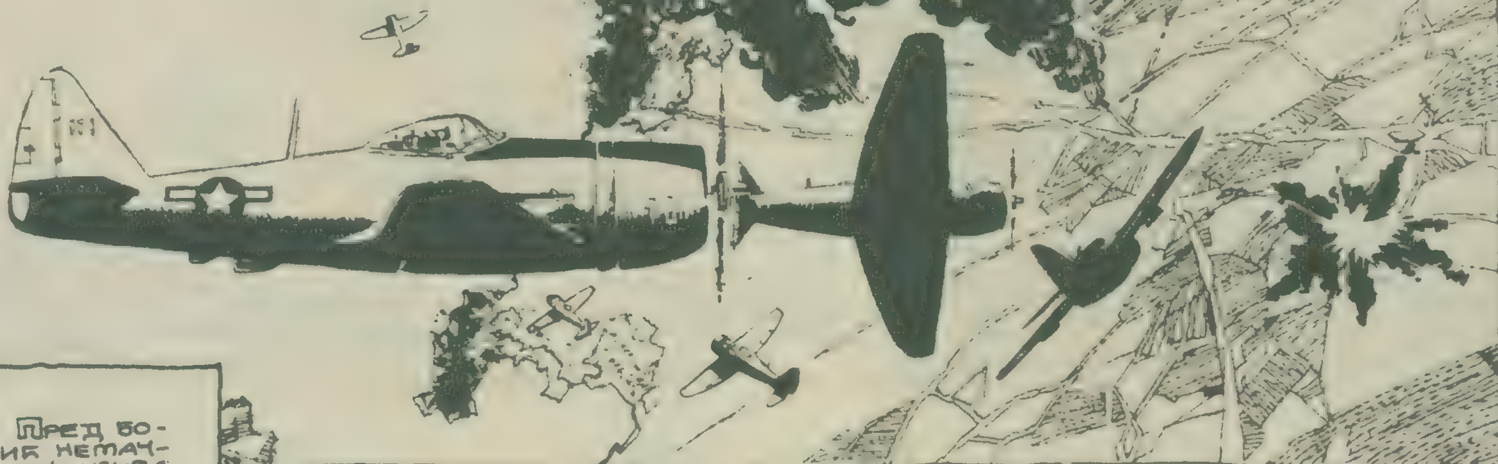

ПРЕД БОЖИЋ НЕМАЧКА ОФАНЗИВА ПОЧЕЛА ЈЕ ДА СЛАБИ... САВЕЗНИЦИ ДОВЛАЧЕ НА ФРОНТ НОВА ПОЈАЧАЊА. БИТКА СЕ НЕ СМИРУЈЕ...

НЕМЦИ ПОКУШАВАЈУ ЈОШ ЈЕДАН НАПАД НА БАСТОЊ ...

ТЕ НОЋИ НЕМЦИ СУ ЗАИСТА НАПАЛИ...

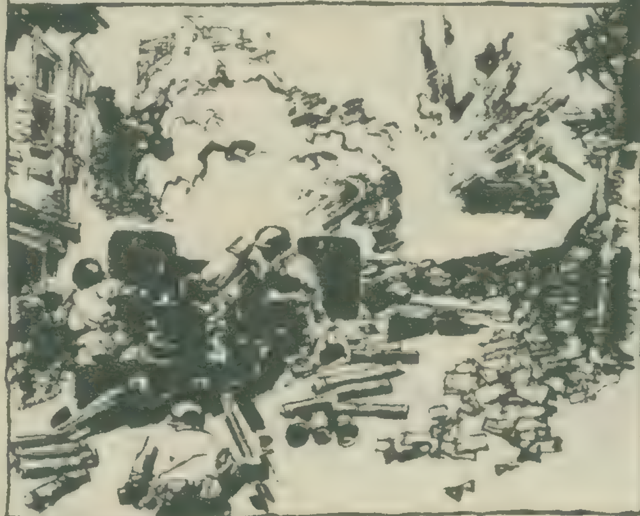
Али, антитенковска одбрана их је зауставила и потукла...

26. децембра Патонови војници, су надомак града. Бастоњ је спасен...

Ледени ветар је растерао облаке и маглу... амерички авиони су полетели...

Отпочели су жестоки окршаји са тенковима...

Водила се жестока борба...

Немци се повлаче. Многи, потпуно разочарани, предају се...

Хитлеров покушај противофанзиве је пропало. Вермахту су нанети ненадокнадиви губици. Погинуло је или заробљено 220.000 немачких војника, уништено 11.378 моторизованих возила, 1161 тенк, 472 топа...
Брисел
Белгија
Лијеж
Намур
Динан
Бастоњ
Француска
Луксембург
12

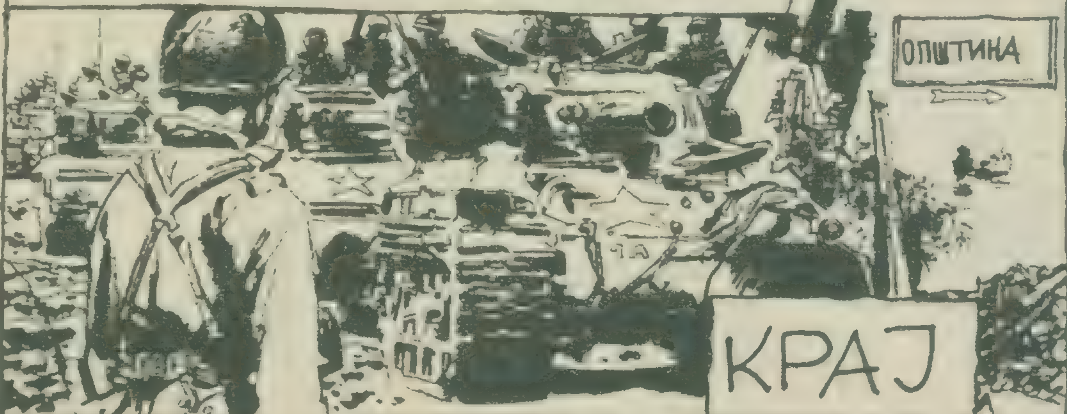
Немци су прокоцкали последњу карту. Хитлеров пораз био је само питање дана...
ОПШТИНА
КРАЈ

ТАЈАНСТВЕНИ КВАЗАРИ

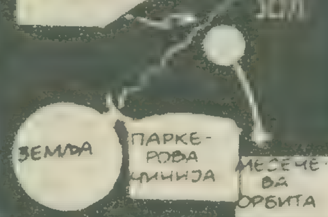

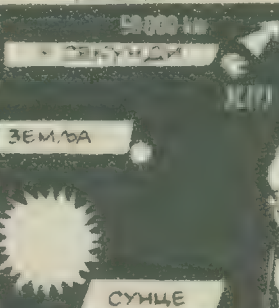

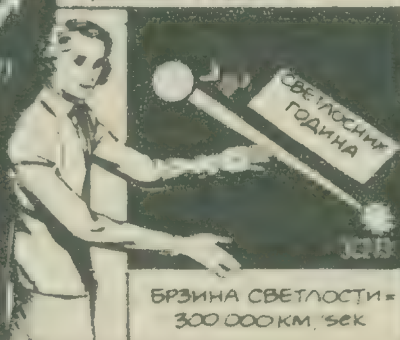

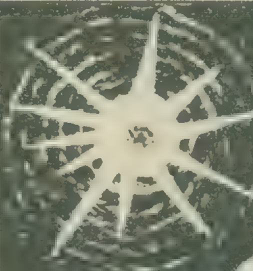

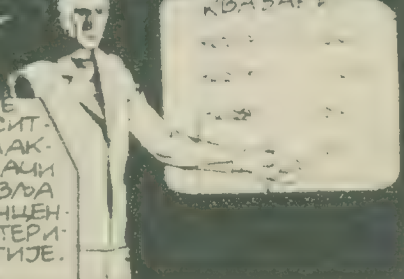

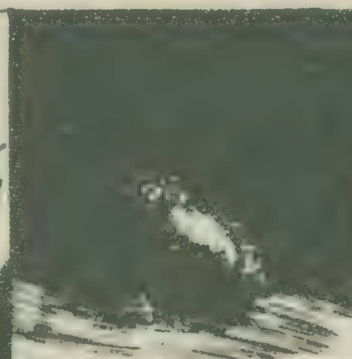

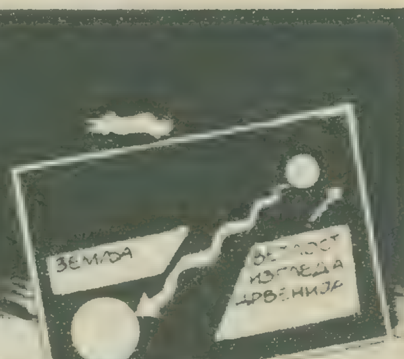

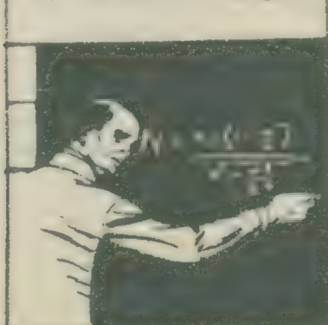

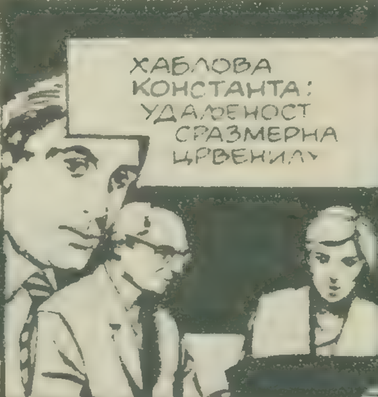

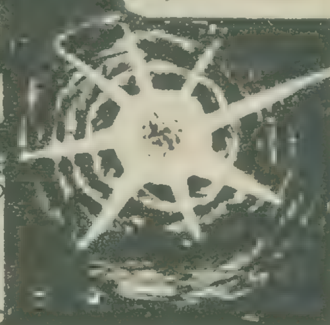

ИГРА С ВЕРОВАТНОЋОМ

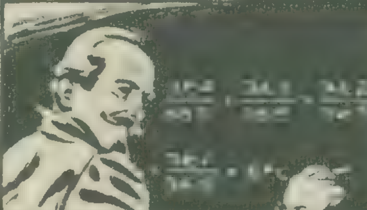

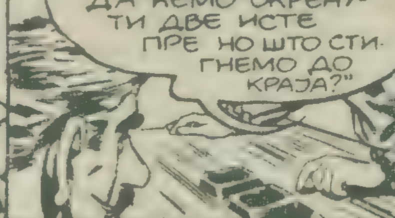

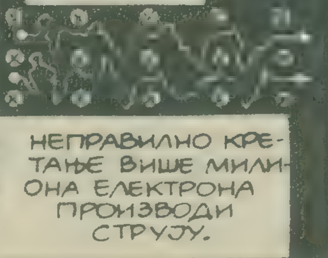

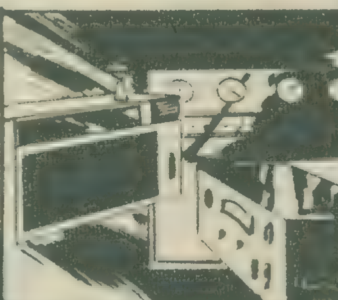

ДОК СПАВАТЕ

ВАШИ УНУТРАШЊИ ЧАСОВНИЦИ РАДЕ

ИМПАЛЕ СТИЖУ У 8.16, НОСОРОЗИ У 9.50...

ШТА СЕ ДОГАЂА КАД СЕ МЛАЗЊАКОМ ПРЕЛЕТИ ПОЛА ЗЕМЉИНЕ КУГЛЕ? ЗНА ПАРАДАЈЗ КОЛИКО ЈЕ САТИ

Неки људи могу да се пробуде тачно у време које су одредили пре него што су заспали.

У току сна код тих људи „куца" тајанствени унутрашњи часовник, који нема никакве везе са интелектом, ни чулима.

Код животиња и биљака то „чуло за време" по тачности и примени увелико превазилази слично својство у човека.

Како раде ти унутрашњи часовници код животиња? Истраживачи су то утврђивали, рецимо, на једном појилу у Африци.

Сваког дана тачно у 6.13 долеће јато од око 300 птица; у 7.38 наилазе куду-говеда и орикси, а одмах за њима зебре и гнуи; у 8,16 импале; у 8.29 антилопе; у 9.29 нојеви и рајске птице; у 9.50 носорози, а за њима павијани... и све тако дс увече, дан за даном, увек у исто време!

Птице селице на својим дугим путовањима одређују правац лета према положају сунца и свом унутрашњем часовнику: Знају тачно у које време треба да мењају правац лета. Погреше ли само за неколико минута, неће стићи на одредиште, а ако је грешка груба, цело јато може да залута и, уместо на копно, да одлети на пучину и страда.

И становници мора знају „колико је сати". У Аустралији је примећено да једна велика ајкула сваког дана у 10.03 долази на исто место где јој рибе-чистачи требе зубе од остатака хране.

Чак и биљке мере време. У једној стакленој башти, сваког дана у 11.20 усмераван је млаз хладног ваздуха на неке биљке. Биљке би опустиле листове и кад млаз прође опет их подизале. И тако данима, а кад је хлађење престало, биљка је још неко време у 11.20 спуштала листове и тек после неколико дана „схватила" је „колико је сати", тј. да више нема леденог даха.

Термометар као часовник

У човечјем организму научници су открили четрдесет разних „сатова" – „мерних инструмената". Један од њих управља температуром тела, која је највиша касно по подне, а најнижа рано ујутро. Термометар би се могао употребити и као часовник код већине људи у 7, па затим у 23.30 телесна температура износи 36,4 степени, а у 9.20 и 20.45 она је 36,7.

Исто тако се у одређеном размаку мења брзина пулса, висина крвног притиска, активност црева и још 35 процеса у људском организму, а све то независно од воље човека. Једино на шта можемо, али не бесконачно, да утичемо је такозвана „кривуља умора" – у стању смо да кафом, неким подстицајним средствима, продужимо период своје активности, или да га скратимо пилулама за спавање. На овај начин наш сат ће се, међутим, врло брзо покварити, што ћемо и те како осетити као разне (па и веома озбиљне) физичке и психичке поремећаје.

Научници мисле да је један од оних четрдесет унутрашњих часовника и наш будилник, али његов механизам још не могу да објасне.

Као што се сваки часовник мора по нечему подешавати, тако се и сви ови унутрашњи код биљака, животиња и човека равнају углавном према смењивању дана и ноћи. На тај начин се животни циклус свих организама управља према космичком, двадесет четворочасовном ритму природе.

Није добро ако се спољним, вештачким утицајима поремети рад унутрашњих часовника код живих бића. На пример парадајз подвргнут режиму од седам часова светлости, па седам часова мрака, доживљава поремећаје у расту и не даје нормалне плодове. Истим методом неке врсте инсеката могу се убити. Трајно насиље над природним животним ритмом делује као ударац по тананом сатном механизму.

Побркано тик-так

Нешто слично догађа се путницима који млазњацима лете из Европе у Јапан, из Америке у источну Азију и слично. Они присилно мењају устаљени ритам дан-ноћ и тако ремете рад свих 40 унутрашњих часовника свог организма. Да би се све опет подесило и довело у ред потребна су два до три дана! За то време унутрашњи часовници куцају нескладно: сат желуца не слаже се са сатом јетре, мерач времена крвног притиска с регулатором мождане активности...

Лекари су установили да пословни људи, непосредно после лета из Њујорка за Рим не умеју напамет да саберу два двоцифрена броја! Зависно од тога да ли се лети у правцу сунца или супротном, дању или ноћу, којом брзином, колико далеко, као и у вези с годинама живота путника – нађена је и формула за израчунавање времена потребног човеку да се сви његови унутрашњи часовници опет среде, навију како треба.

Показало се да се авионима надзвучне брзине, истина, скраћује време путовања, али и продужује период прилагођавања организма на услове у новој средини.

Човек може да доведе у несклад своје унутрашње часовнике и не излазећи из куће. Опити на животињама показали су да им се живот скраћује за 20 одсто ако им се поремети природни склад сна и будног стања; ако им се, рецимо, почетак сна вештачки одлаже од сумрака до поноћи. На шта то указује? То указује да и људи-ноћобдије себи скраћују живот.

П. Т.

ЈУГОСЛОВЕНИ У НАЦИСТИЧКИМ ЛОГОРИМА У НОРВЕШКОЈ

БИЛИ СУ ОЛИЧЕЊЕ ЧАСТИ И ХРАБРОСТИ

НА МНОГИМ ГРОБОВИМА НАШИХ ЉУДИ ПИШЕ: УКЈЕНТ – НЕПОЗНАТ

На гробљу Мухолт у Трондхајму, средња Норвешка, има један споменик, камена пирамида, на којој пише:

„У спомен овде сахрањених Југословена који су изгубили живот у Норвешкој у току рата 1940–1945".

Ту су гробови 112 интернираца, од којих се седамдесет шесторици не знаимена: четвороугаоне плоче, поређане у четири реда по четрнаест, са исписаним именима или натписом „Непознат – Укјент" (укјент на норвешком језику значи – непознат).

Ту, на северу земаљске кугле, леже кости Саве Трубана и Милоша Ђуричића, Мухамеда Бахамовића и Бранка Гајића, Николе Којића и Павла Аџана, Мирка Ј. Митровића и Младена К. Живановића, Владе Ратковића и Боже Крнете, Живорада Петровића и Остоје Јовановића, Владимира Милетића и Александра Станојевића, па Јевте Станковић-Буша са непознатим другом, па десет плоча на којима на свакој пише по два пута: „Непознат – Укјент – непознат – укјент – Непознат – укјент...", па Мирко Видовић са непознатим другом, са непознатима су и Васа Солар, Данило Митровић, Никола Томашевић, Милан Ковљанин, Драгомир Кузмановић, а Радо Цатић са Петром Бјелићем...

Године 1942. и 1943. у Норвешку су пристизали конвоји заробљеника из Југославије. То су били партизани, илегалци, сарадници и симпатизери народноослободилачког покрета, њих око четири и по хиљаде – тачан број никада није утврђен. Долазили су бродовима „Гота", „Сабина Ховалд" и „Керкплеин", долазили су бродовима „Дојчланд" и „Бремен" и онда разбацани у 23 логора од севера до југа Норвешке. Ту су градили путеве, пруге, радили у каменоломима, секли шуме, градили утврђења и бункере. Убијали су их есесовци, зима и глад. Радили су и на минус 40 степени. Вешани су за ноге, за руке, док не изгубе свест или не умру, терани су на купање у језеру на којем је управо пробијен лед.

Ознака смрти

Бескрајна је била маштовитост мучитеља.

Обележавали су црвеном пругом низ панталоне логораше које су проглашавали „партизанским генералима". То је била ознака смрти. Претходно су их бесконачно мучили. Играли су „игру са штаповима". Баце штап ван круга радилишта и терају логораша да га донесе. Ако пређе тај круг биће убијен, ако не изврши наређење, исто.

Коре Несет, велики пријатељ Југословена, организатор бекства многих од њих, записао је и ово: „Шестог октобра ујутро стигли су Југословени. Једанаестог је премлаћена група која није хтела да ради. Дванаестог – један интернирац, везан за ноге, висио је у кругу дворишта од десет до деветнаест часова. Крв је шибала из његових рана. Фашисти су га свукли голог. А код мене у дворишту није се могло изаћи од леда и зиме..."

Кажњавали су и мртве. У логору Ботн један интернирац је умро у строју, на путу за радилиште. Есесовци су га везали за ноге и вукли два километра. Кад су дошли на радилиште, затрпали су га у снег, да се одмори, па су га опет вукли натраг, и на крају, мртвом ударили 25 батина, „јер је био лењивац и забушант". У логору Осен доктора Дионисија Ђоровића, интернирца, обесили су на капији, за ноге и ту је висио неколико часова.

Стрељали су масовно.

Први пут у ноћи између 16. и 17. јула неколико дана после доласка у логоре северне Норвешке. Тада је у логору Хорген стрељано 39 интернираца, у суседном Осену 20. Између 17. и 18. јула исте године у логору Беисфјорд стрељано је 278 људи. У логору Ботн била су два масовна стрељања. Стрељано је укупно 150 људи.

У тим тешким данима Норвежани су, ризикујући тако своје животе, помагали измучене логораше колико су могли. Безбројни су примери њихових херојских дела. Спасли су десетине, стотине интернираца.

Илустровао Брана Јовановић

Један Петровић, неки Драгутин...

Путујући по Норвешкој, нашао сам се у селу Роквол (Rakvål) педесетак километара североисточно од Трондхајма. Ту у близини је за време рата био концентрациони логор. Када су чули да сам Југословен прихватили су ме са изузетним уважавањем. Југословени су за њих оличење части, поштења и храбрости.

Алфред Редшен данас има 75 година, и сасвим добро се сећа тог времена.

„... Неки Петровић је побегао из логора и нашао уточиште у мојој кући. Није прошло ни неколико дана, када ме је посетио Коре Несет. Петровић никада није видео Коре Несета, а када је чуо да овај говори немачки, побегао је. Био је новембар, снег, и ја сам по трагу пошао да га тражим. Нашао сам га и вратио... Судбина је хтела да преживи. Долазио је после рата овде. Био ми је поново гост.

.. У мојој кући је за време рата недељу дана био сакривен и неки Драгутин. Покушао је да се пребаци у неутралну Шведску, али је ухваћен и стрељан у логору Фелдштат. Пре неколико година је долазио његов син и посетио очев гроб".

Мартин Енебе је Алфредов вршњак.

„Не знам више колико је логораша прошло кроз наше село. Готово свака кућа их је прихватала кад би успели да побегну из логора. Највише памтим Миладина Јовановића, можда зато што он сада живи у Шведској, и често се посећујемо. За време рата код мене је провео три месеца. Само је ћутао и цртао неке кругове. Био је још један Миладин и неки Видоје".

У Рокволу постоји основна школа. На часовима деца од учитеља слушају и приче из минулог рата, о логорашима који су били заточени у близини њиховог села. Лаш Ворти, ученик седмог разреда написао је за школске новине разговор са Гултин Ен, удовицом Петера Ена. Они су такође пружали уточиште Југословенима који су успели да побегну из логора. Лаш ми је прочитао свој рад.

„Када је дошла зима пет Срба је побегло и дошли су у нашу кућу. Ту су били врло кратко, па су наставили даље. Заспали су у неком сену, Немци су их открили. Чули смо да су добили по 160 удараца бичем. Од тога су помрли. После 30–40 ударaца изгубили су свест. Скривао се код нас и Петар Петковић. Он је одмах пребачен у Српску кућу. (Српска кућа је колиба коју су норвешки пријатељи начинили на скровитом месту да би ту крили одбегле логораше, а одатле их пребацивали у Шведску. Немцу су све време рата покушавали да је открију, али нису успели... – прим. С. С.).

... Једне ноћи дође један Србин. Био је ишибан, на ивици снага и чим је ушао у кућу пао је у несвест. Код нас је био три недеље. Покушавали смо да га излечимо. Пребацили смо га после код Корнелијуса Речена. Он му је много помогао. На крају га је пребацио у Шведску. За три недеље, колико је тај Србин био код нас, није реч проговорио, тако да нисмо сазнали ни његово име. Сазнали смо да је срећно стигао у Југославију."

Стотине судбина и стотине прича има из тог времена у којем су се у несрећи укрстили животи људи који се на други начин никада не би сусрели. Пријатељство је настављено у бољим временима, до данашњих дана, наставиће се у будућности везама које стварају деца. У Норвешкој постоје удружења названа Друштва норвешко-југослвоенског пријатељства, код нас Друштво југословенско-норвешког пријатељства.

Они чије су кости остале закопане у норвешкој земљи, нису у туђини. Над њиховим сенима нагињу се руке пријатељства. Посећују их норвешка и наша деца, а одатле одлазе као деца једног истог света, света наде насталог на пепелу безумља и уништења.

С. Стоићевић

ЧИСТОЋА ЈЕ ПОЛА ЗДРАВЉА

ИСТОРИЈА КУПАТИЛА И ЛИЧНЕ ХИГИЈЕНЕ 1

КУПАЊЕ ДАНАС НИЈЕ ПРОБЛЕМ. БЕБЕ СЕ КУПАЈУ СВАКОГ ДАНА, ОДРАСЛИ, УГЛАВНОМ, НЕШТО РЕЂЕ, АЛИ – КУПАЈУ СЕ. СВЕ ЈЕ МАЊЕ КУЋА БЕЗ КУПАТИЛА.

ДА БИ СЕ САЗИДАЛО КУПАТИЛО ПОТРЕБАН ЈЕ ВОДОВОД. ПРВИ ЈЕ НАПРАВЉЕН У ВАВИЛОНУ ПО НАРЕЂЕЊУ ЦАРА ХАМУРАБИЈА (1792 – 1750 П.Н.Е.)

ХИНДУСИ, ПЕРСИЈАНЦИ, ЈЕВРЕЈИ И ЕГИПЋАНИ ЗИДАЛИ СУ У ДВОРИШТУ БАЗЕНЕ.

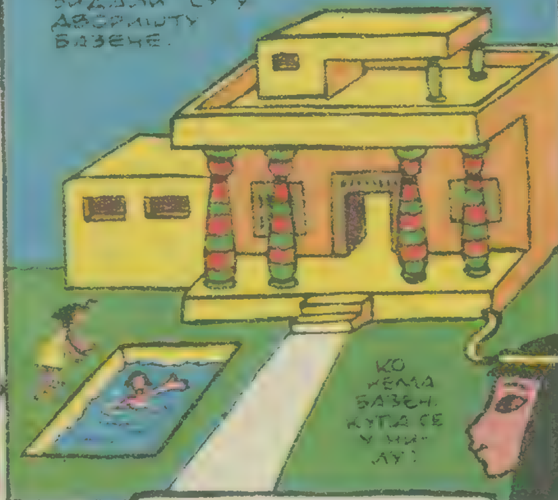

КУПАТИЛО У КУЋИ ПРВИ СУ ИМАЛИ ГРЦИ. ЛЕГЕНДА КАЖЕ ДА ЈЕ АГАМНЕНОНА, ЗАПОВЕДНИКА АХЕЈСКЕ ВОЈСКЕ КОД ТРОЈЕ, У КУПАТИЛУ УБИЛА ЊЕГОВА НЕВЕРНА ЖЕНА КЛИТЕМНЕСТРА.

РИМЉАНИ СУ ЗИДАЛИ ЈАВНА КУПАТИЛА, А КУПАЊЕ ЈЕ ТЕКЛО ОВИМ РЕДОМ: НАЈПРЕ ПАРЕЊЕ У ЛАКОНИЈУМУ, БАЗЕНЧИЋУ ПУНОМ ВРЕЛЕ ВОДЕ...

... КОЈА ЈЕ СТВАРАЛА ОБИЛНУ ПАРУ, ПОСЛЕ У ТОПАО ПЛИТАК БАЗЕН КАЛИДАРИЈУМ.

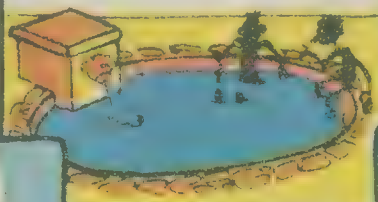

РИМЉАНИ НИСУ ИМАЛИ САПУНА ПА СУ СЕ МАЗАЛИ УЉЕМ (КОЈЕ СУ СКИДАЛИ СПЕЦИЈАЛНИМ „ГРЕБАЛИЦАМА") ОВАКО НАМАЗАНИ УЛАЗИЛИ СУ У БАЗЕН ПУН МЛАКЕ ВОДЕ – ТЕПИДАРИЈУМ...

... ИЗ ЊЕГА У ФРИГИДАРИЈУМ, УГЛАВНОМ ПОЛУОТВОРЕН БАЗЕН СА ХЛАДНОМ ВОДОМ. У ЊЕМУ СУ МОГЛИ И ДА ПЛИВАЈУ.

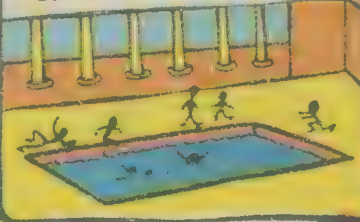

КУПАТИЛО СЕ ЗАГРЕВАЛО ПАРОМ КОЈА ЈЕ ПРОЛАЗИЛА КРОЗ КЕРАМИЧКЕ ЦЕВИ И ДУПЛЕ ЗИДОВЕ И ПОДОВЕ.

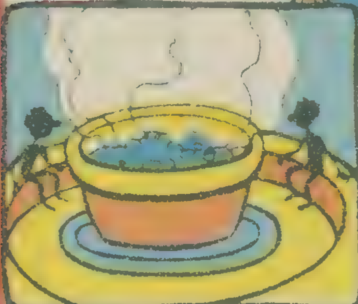

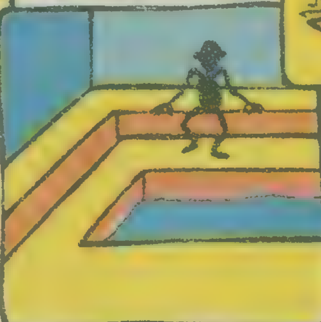

У ПОДЗЕМНИМ ПРОСТОРИЈАМА РИМСКИХ КУПАТИЛА ЛОЖИЛО СЕ ИСПОД РЕЗЕРВОАРА ПУНОГ ВОДЕ КОЈА СЕ, ВРЕЛА, ЦЕВИМА РАЗВОДИЛА ИСПОД ПОДА И КРОЗ ЗИДОВЕ КУПАТИЛА.

АРАПИ СУ ИМАЛИ ОДВОЈЕНА КУПАТИЛА (ХАМАМЕ) ЗА МУШКАРЦЕ И ЖЕНЕ. ХАМАМ СЕ САСТОЈАО ИЗ ЧЕКАОНИЦЕ СА ОБАВЕЗНИМ ВОДОСКОКОМ (ШАДРВАНОМ), СВЛАЧИОНИЦЕ (КАПАЛУКА) И КУПАОНИЦЕ (ХАЛВАТА) СА БАЗЕНОМ ЗА ЈЕДНУ ОСОБУ ИЛИ ВЕЛИКИМ, ЗАЈЕДНИЧКИМ.

НАРОДИ СА СЕВЕРА ИЗМИСЛИЛИ СУ САУНУ.

ФИНЦИ ТВРДЕ ДА ЈЕ САУНА ЊИХОВ ИЗУМ. ШТА ЈЕ ЗАПРАВО ОНА? ЗГРАДАМА НАПРАВЉЕНИМ ОД ДРВЕТА УГРЕЈУ СЕ ПЕЋИ И ПОЛИВАЈУ СЕ ВОДОМ СВЕ ДОК СЕ НЕ СТВОРИ ГУСТА ПАРА. „КУПАЧ" СЕДИ У ПАРИ И ЛУПКА СЕ ПО ТЕЛУ БРЕЗОВИМ ПРУТИЋЕМ.

ПОСЛЕ ПАРЕЊА – СКОК У РЕКУ ИЛИ ЈЕЗЕРО.

ПАРНА КУПАТИЛА ПОСТОЈАЛА СУ ОДАВНО И У РУСИЈИ АЛИ СУ ТАМО УМЕСТО У РЕКУ, ПОСЛЕ ПАРЕЊА, СКАКАЛИ У СНЕГ.

НАРОДИ ДАЛЕКОГ ИСТОКА, НАРОЧИТО ЈАПАНЦИ, ПРОСТО СУ ОБОЖАВАЛИ КУПАЊЕ. У ЈАПАНУ ЈЕ ГОТОВО СВАКА КУЋА ИМАЛА КАДУ ОД ДРВЕТА.

ШТО СЕ ЕВРОПЕ ТИЧЕ, ВАРВАРИ СУ У 5. ВЕКУ РАЗОРИЛИ РИМ, УНИШТИЛИ ЊЕГОВА КУПАТИЛА...

... ВОДОВОД И КАНАЛИЗАЦИЈУ. У СРЕДЊЕМ ВЕКУ ТРЕБАЛО ЈЕ КРЕНУТИ ИЗ ПОЧЕТКА.

ДЕЦЕНИЈАМА УЧИТЕЉ СТАНОЈЕ БОЈОВИЋ НЕ ИСПУШТА ИЗ РУКУ ФОТО-АПАРАТ. ОН НАМ САД ПРИКАЗУЈЕ МАЛИ ДЕО НАЈБОГАТИЈЕГ ЛИЧНОГ АРХИВА У ЗЕМЉИ.

СУБЈЕКТИВНИ ПОГЛЕД КРОЗ ОБЈЕКТИВ

ПОЛА ВЕКА НАШЕГ ПАМЋЕЊА

Село Бравско, срез Кључ. Кућа 260, ђака 76. Школа дрвена, на спрат.

Чудили су се сељани кад је њихов 21-годишњи уча једне недеље изјутра стао испред школе, наместио неку црну кутију на дрвене ногаре, пребацио преко главе црну мараму. Окупљени су слали децу да доведу остале, да виде што још нису. После је млади учитељ у замраченој остави, уз петролејку увијену у црвену хартију, развијао фотографску плочу.

Касније, много касније, фотографија школе у Бравском била је на почасном месту 41. самосталне изложбе фотографија овог некадашњег учитеља, стигла је та слика школе у Бравском и на неке од 250 заједничких изложби код нас и у свету, а учитељ је, у међувремену, већ добио звање екселенције FIAP, Међународне федерације за фотографску уметност. То је данас 76-годишњи Станоје Бојовић. Сећа се:

– Дуго већ, од оног новембра 1930. и фотографије школе у Бравском, гледам свет кроз објектив. Чим оставим школски дневник, ја апарат о раме и у потрагу за животом. Једино оне четири ратне године, кад сам био у заробљеничком логору у Оснабрику, нисам снимао. А биле би то, верујем, моје најснажније фотографије. Та лица, то више нигде нисам видео. А видео сам штошта.

Бојовић је забележио, прецизно, да су се његове фотографије досад појавиле у 117 наших листова и часописа. Читаоци „Политике" можда памте да се прва његова фотографија са пропратним текстом појавила октобра 1934. И читаоци „Политикиног забавника", они старији, вероватно се сећају многих фотографија под насловом „Занимљивости из наших крајева".

Званично, последњих двадесетак година, Станоје Бојовић је учитељ у пензији. Незванично, он и данас ради 14–15 часова дневно. Сад је, коначно, како што каже, сав у фотографији. Његова супруга Ленка једва је успела да на орману смести десетак тегли слатког од јагода. Остало припада Станојевим фотографијама. Обоје највише воле ону под називом „Сунчана школа", снимљену 1938. у селу Сочковац код Грачанице: Ленка је на тој фотографији: успомена на прву годину брака.

Снимио Љ. Патрногић

Да сними својих сто хиљада фотографија Бојовић је препешачио исто толико километара. Кроз објектив је видео не само целу Југославију, него и целу Европу, велики део Африке, централне Азије.

Од Станоја Бојовића има славнијих сниматеља, фото-репортера. Бојовић је, међутим, један од ретких који није ишао само на „велике теме", него је величину, значај, лепоту мотива налазио свуда, у свакидашњици, животу и обичајима народа, природи, на безбројним стазама и богазама.

То је тај Бојовићев „субјективни поглед кроз објектив". Оно што сам није могао да сними прикупио је од других и сачувао (као архив црногорског ратног фотографа Радуловића).

Данас, фотографије из збирке Станоја Бојовића су – пола века нашег памћења.

П. Милатовић

Фотографија „Сеоски збор" обишла је свет.

У Радовишту, Македонија, пре скоро пола века: „Мајчине бриге".

Пред рат на Озрену: „Шумски радници".

Пред манастиром Студеница, 1964: „Старост".

НЕМИ ГОСПОДАР ВИСИНА

ЗАГОНЕТКА С КРОВА СВЕТА

КОНДОР ЛЕТИ НА ВИСИНИ КОЈА ЈЕ НЕДОСТИЖНА И ЗА НЕКЕ АВИОНЕ. САМО МУ ЈЕ ТЕШКО – ДА УЗЛЕТИ

Од две врсте кондора једна живи у планинској дивљини Лос Падрес у савезној америчкој држави Калифорнији, а друга на недоступним височинама Анда у Јужној Америци. Калифорнијски је нешто већи од кордиљерског и највећа је птица летачица на свету. Разлика је и у боји голог врата и перја.

Кондор је некада изазивао страхопоштовање људи, данас их задивљује. Ушао је и у песму: „Кондор лети". Док лети, кондор једри. На земљи кондор би раширеним крилима сасвим прекрио аутомобил.

Неки амерички авантуриста прича. Једног дана у шумама Лос Падреса, врлетна стаза довела га је на каменит плато. Сунце је пекло и сео је да се одмори. Одједном је тло око њега прекрила сенка. Подигао је поглед и следио се: неколико десетина метара изнад његове главе огромним крилима тромо је лепршала птица. Кондор! Престрављен, авантуриста се дао у бекство.

Једрилица

Кондор не напада људе. Напротив – човек му је смртни непријатељ. Рачуна се да данас живи још само 60 примерака калифорнијског кондора. Научници се слажу да је он преживели остатак далеке прошлости, али – да је у много чему загонетка.

Ова летећа грдосија има страшну снагу у ваздуху. У стању је да, као од шале, зграби овцу на земљи. Снагу јој даје џиновско перје. Захваљујући њему, лети само помоћу лаког покретања крила. Може да лети цео час а да ниједном не замахне крилима! Том приликом опонаша једрилицу користећи ваздушна струјања без и најмање грешке.

Висина коју кондор досеже недоступна је и многим авионима. У спиралном лету пење се чак до пет хиљада метара! Готово је немогуће видети га, али зато он одозго види све на земљи. Угледа ли плен, обрушава се великом брзином. И опет научнике ставља на муке: док се после слетања гости, на гозбу пристижу и други кондори са удаљености и до 60 километара! Наука још нема поуздано објашњење о овом „договарању" на даљину.

Природа је кондору дала способност маестралног летења, али невоља је кад треба да узлети! Мора да трчи великим корацима па да одскочи у ваздух не би ли га „прихватила" струја ваздуха. Обично, узлетање успе тек после неколико покушаја. Понекад право корача уз дуге падине да би стигао до најближег врха одакле ће се отиснути раширених крила.

Господар висина је нем! Једноставно, кондор припада малобројној групи птица која не пушта гласа од себе.

Човека се плаши, али му човек није једини непријатељ. И сам кондор ради себи о глави јер се не претрже за потомство. Пари се једном у две године. Женка снесе најчешће једно, ређе два јаја. После 42 дана излеже се орлић. Младунче ленчари у гнезду свих пет месеци. За то време родитељи морају да га хране и по неколико пута дневно. То, ваљда, толико исцрпи кондора да нема жељу за новим потомством годину дана после стицања претходног порода.

Немоћни ловци

Кондори су изузетно опрезне животиње. Толико зазиру од људи да ће оставити младунче да угине примете ли човека и на километар од гнезда! Тврди се да кондор, летећи на великој висини, има фотографску моћ памћења терена. Ако се терен и најмање промени, он ту никада више неће слетети.

Шта све ловци не чине да ухвате живот кондора. Директор зоолошког врта у Сан Дијегу пожелео је чак пар – мужјака и женку. Није питао за цену. Понудио се један познати ловац. Попео се на планинске врхове Лос Падреса и направио замку: рупу засвођену даскама и бусењем. Затим се спустио у рупу и чекао с намером да између дасака протури руку и зграби кондора за ногу кад слети на мамац – убијеног јелена. Није дуго прошло, а господар висина је долетео. Направио је неколико кругова изнад мамца и одлетео.

Бесан због неуспеха, ловац је поставио око мамца неколико истих замки. Биле су тако вешто замаскиране да би их тешко и човек открио.

Кондори су долетели тек сутрадан. Слетели су на земљу подаље од замки и посматрали. Најзад, један је кренуо према мамцу. „Корачао" је преко замки, али не ногама већ – врховима крила! Ловац је био запањен.

Природњак из Калифорније је хтео да сними кондоре из близине. Сакрио се и као мамац користио јелена напуњеног сламом. На жалост! Кондори га нису ни погледали.

Иако је снажан, кондор је пре лешинар него грабљивица. Ако га гледате из близине, на земљи, ружан је. Кондора треба гледати кад лети.

М. Тодоровић

Илустровала Босиљка Кићевац

Цртане приповетке

МАРК ТВЕН – НОВЧАНИ

1. Зовем се Хенри Адамс. Двадесет седам ми је година. Суботом после посла (радим као писар код берзанског посредника за рударске послове у Сан Франциску) одлазим да се једрилицом провозам по заливу. Једног дана отиснуо сам се сувише далеко и нашао на пучини. Спасли су ме с брода који је пловио за Лондон. На том броду радио сам као обичан морнар да бих одрадио превоз. Кад сам се искрцао у Лондону, одећа ми је била бедна, отрцана, а у џепу сам имао само долар. Био сам гладан. Нисам имао крова над главом.

2. Тетурао сам дуж Портланд Плејса кад једно дете, које је дадиља вукла за собом, баци у блато велику сочну крушку само једном загризену. Застао сам очију прикованих за то благо у блату. Вода ми је цурила на уста од глади, цело моје биће преклињало је да узмем воћку. Али, сваки пут кад бих посегао за њом неко око би у пролазу открило моју намеру и ја сам се усправљао правећи се незаинтересован. Кад ми је очајање дало снаге да најзад савладам стид и зграбим крушку, иза мене се отворио прозор – неки господин позвао ме је да уђем у његову кућу.

3. Ушао сам и видео да је ту још један човек. Само су ми рекли да је у питању нека опклада, тутнули ми у руку коверат, рекли да га не отварам док не изађем на улицу и да им се за месец дана обавезно јавим. Био сам бесан – та сита господа нашла су да се шале са једним сиромахом! Кад сам отворио коверат, угледао сам унутра новчаницу. Не загледајући је одјурио сам у прву крчму. Јео сам све док у мене више ништа није могло да стане. Тада сам извадио паре. Замало се нисам онесвестио: у рукама ми је била новчаница од милион фунти! Пришао ми је крчмар. Погледа прикованог за новчаницу стајао је као скамењен. Брзо сам се снашао и рекао му да ми врати кусур. Почео је да се извињава што није у могућности да ми новчаницу уситни. Рече да ћу му за храну, за ту ситницу, платити други пут. Не плаши се што даје вересију тако богатом господину који се тако обукао само да би се мало нашалио. Испратио ме до врата и рекао да дођем кад год пожелим.

ЦА ОД МИЛИОН ФУНТИ

4. Касније сам сазнао да су она два господина били браћа. Посвађали су се око тога шта би се десило са странцем који би се изненада нашао у Лондону без другог новца сем новчанице од милион фунти. Енглеска банка издала је такве две новчанице у вези са закључењем неког посла са страном земљом. Једна је поништена а друга је лежала у трезорима банке. Они су је узели и изабрали да баш ја будем тај странац. Да ли ћу умрети од глади без обзира на толику суму или ћу умети да се снађем? Шта ће се десити у кројачком салону?

5. Кад је видео новчаницу, власник кројачког салона помислио је исто што и крчмар: да сам обесни милионер који збија шале. Не само да ми је дао најбоље одело, него ме лепо замолио да се не узбуђујем око плаћања. Тако су ми сва врата била отворена. Глас о луцкастом богаташу ширио се градом. Моје име почело је да се појављује на страницама штампе заједно са највишим представницима племства. Ускоро није било човека у Лондону који ме није знао и препознавао на улици. Изнајмио сам раскошан стан у отменом делу града. Браћа су ми дала рок од месец дана да се снађем (или не).

6. На вечери код америчког посланика срео сам старог друга Лојда Хастингса. У Лондону је био пословно. Покушавао је да прода рудник, али није могао да нађе купца. Схватио сам да би за њега мој углед могао да буде од пресудног значаја. Тако је и било и ја сам добио проценат од продаје. Срео сам ускоро и љупку даму по имену Порша Ленгхем. Љубав на први поглед! Док сам јој причао шта ми се све догодило од тренутка кад сам се искрцао у Лондону, слатко се смејала. Убрзо сам схватио зашто!

7. Прошло је месец дана и требало је да посетим браћу. Отишао сам тамо са Поршом. Одбио сам посао који су ми понудили јер сам новца имао већ довољно. То није у реду, рекла је Порша требало би бар да се захвалиш људима који су ти толико учинили, а онда се, смејући, бацила у крило једног од браће. Био је то, у ствари, њен поочим. Зато јој је моја прича била толико смешна. Порша и ја убрзо смо се венчали. Као свадбени поклон добили смо ону новчаницу (која је у међувремену поништена)!

В. Соф.

ПОЛ НА ФИЛМУ

Још један светски хит појавио се у издању „Југотона" – албум Пола Макартнија „Give My Regards To Broad Street". То је музика из истоименог филма у коме поред Пола игра и Ринго Стар, његов „стари" колега из доба Битлса. У филму играју углавном сами себе што је, можда, и био разлог да се у филм, а и плочу, уврсте и неки од старих хитова легендарног састава као што су „Yesterday", „Eleanor Rigby", „Here There And Everywhere" i „Good Day Sunshine". У екипи која је Полу помогла у снимању између осталих су и Џон Пол Џонс, Ерик Стјуарт, Стив Лукатер, Џеф Поркаро... „Гиве Мж Регардс То Броад Стреет" нашао се на првом месту топ листе и још једном потврдио да се све чега се прихвати Макартни претвара у злато.

НЕМА ВИШЕ УСАМЉЕНИХ НОЋИ – NO MORE LONELY NIGHTS

Музика и текст: Пол Макартни
Изводи: Пол Макартни

I can wait another day until I call you
You've only got my heart on a string
And everything a flutter
But another lonely night might take forever
We've only got each other to blame
It's all the same to me
No more lonely nights
No more lonely nights
You're my guiding light
I don't want no more lonely nights
May I never miss the thrill of being near you
And if it takes a number of years
I'll turn your tears away
But another lonely night...
I couldn't take it again
I'd be lonely
I couldn't take it
I couldn't take it again

ПРИНЦ БЕЗ ПРЕМЦА

Крајем новембра на [illegible] песма „I Feel For You" у [illegible] Шаке Кан. Ништа необично, кад се узме у обзир да је ову [illegible] Принц [illegible] Стиви Вондер. На [illegible] албума „Purple Rain", „When The Doves Cry", „Let's Go Crazy" и „Purple Rain"

БЛИЗАНЦИ

Популарни трио Thompson Twins (Близанци Томпсон) постигао је велики успех албумом „Into The Gap" али за њих то није био разлог да се одмарају на ловорикама. Већи део године провели су на турнејама широм света па је њихова популарност прешла границе њихове домовине Енглеске. Посебну пажњу поклонили су наступима у Америци где је продато више од 5 милиона примерака албума Into The Gap. Том Алана и Џои нису престали да пишу песме па се већ појавио нови сингл „Lay Your Hands On Me" и – најава за албум који се очекује почетком године.

ПОНОВО „ЛЕТЕЋИ ТАЊИРИ"

Љубитељи тешкометалног звука упамтиће крај 1984 године као време повратка ветерана. Уз најатрактивнији догађај – поново окупљање Deep Purple у најачем саставу – и нова група The Firm коју су основали Џими Пејџ (некада Led Zeppelin) и Пол Роџерс (раније у Free и Bad Company) оживљено је још једно некада велико име. То је састав UFO који је поново кренуо у акцију пошто је певач и оснивач групе Фил Муг окупио (под старим називом) нове људе: басисту Пола Греја (Damned и Edie And The Hot Rods), бубњара Робија Френса (Diamond Head) и мистериозног америчког гитаристу који се крије иза псеудонима Атомски Томи М. Турнеја по Британији је у току али нови UFO још нема никакав дискографски уговор.

МУЗИЧКИ ПОЈМОВНИК

УДАРАЉКЕ

назив за групу инструмената израђених од различитих материјала на којима се звук одређене или неодређене интонативне висине постиже ударањем. Ови инструменти обично служе за наглашавање ритма и најчешће се користе у комбинацији са другим инструментима. Постоје две основне групе удараљки: она већа, која производи звук неодређене интонативне висине а користи искључиво за ритам, и друга мања која даје звук одређене интонативне висине. Дакле, у прву групу спадају разни бубњеви, добоши, чинеле, кастањете, маракас, звечке, даире, а у другу тимпани, звона, вибрафон, ксилофон. Ту се може уврстити и клавир.

УСПАВАНКА

кратка песма мирне и јединствене мелодије и ритма. Од 19. века ту се убрајају и инструментална дела блиска по карактеру вокалној успаванци.

УВЕРТИРА

уводни инструментални став за музичко-сценско дело (опера, оперета, балет) и веће вокално-инструменталне композиције (ораторијум, кантата).

УСНА ХАРМОНИКА

најчешће је користе певачи или блуз музичари као продуживач гласа и постижу разне ефекте.

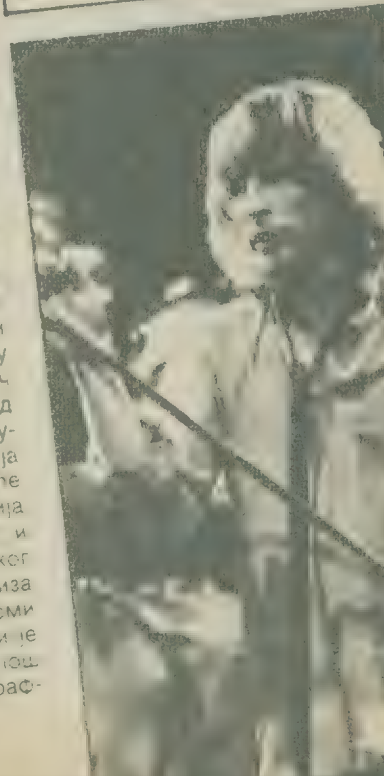

ДОБРО МОРЕ, МЛАДИ МОРНАРИ

У наградној игри „Оштро око", коју је „Политикин забавник" заједно са „Политиком експрес" и „Илустрованом политиком" започео у октобру 1984, добитник „Забавникове" прве награде је др Александар Саша Берета из Приједора

Према пропозицијама игре, добитник премије има право да је подели са својим друговима, ако је ученик, а ако није – да је уступи одељењу неке школе које ће седам дана бити гост „Политикиног забавника" и Команде војно-поморске области у Сплиту.

Добитник је своју награду уступио Основној школи „16. мај" из Приједора, одељењу VIII/3 које похађа његов син Андреј.

Награди се обрадовало цело одељење заједно с разредним старешином Хавом Шарић. Од ученика смо сазнали да су многи од њих учествовали у игри „Оштро око" и прижељкивали баш ову награду. Дружити се с морнарима наше ратне морнарице, а уз то посетити, као што су рекли, „најлепши брод на свету – Галеб", пловећу морнаричку школу – једрењак „Јадран", обићи ракетне бродове, подморнице, Морнарички школски центар, то је више од уобичајене ђачке екскурзије.

– Кад су моји ученици сазнали да су, захваљујући другу Берети, добили ову награду, одмах су одлучили да радом и залагањем потврде да је награда дошла у праве руке. Решили су: ниједан ученик до одласка у Сплит не сме имати мању оцену од тројке – каже професорка Хава Шарић, разредни старешина VIII/3.

Андреј Берета, син добитника, иначе одличан ученик, свакако је најсрећнији:

– Добро познајем своје другарице и другове и сигуран сам да ћемо на крају године бити најбољи разред не само у нашој школи, већ и у целој приједорској комуни. Ми смо одељење које, кад хоће, може све. Сигуран сам да ћемо сви поћи на ову лепу екскурзију и да због оцена нико неће морати да изостане. Награду морамо оправдати а то можемо само ако својски прионемо на посао.

Поред тога што су обећали да ће бити најбољи разред у школи, ученици су за тили час из школске библиотеке разграбили све књиге из којих могу боље да упознају живот морнара, историју наше ратне морнарице и уопште све о чуварима нашег Јадрана.

На слици добитници са дародавцем: др Александар Берета, до њега, први здесна, његов син Андреј.

– Можда ће неки моји ученици, кад добро упознају наше море и морнаре, пожелети да буду поморци – каже професорка Шарић.

Да су ову награду прижељкивали многи учесници наградне игре „Оштро око" сведочи и писмо које је доктор Берета добио од Мирка Мичића, ученика VIII/5 разреда Основне школе „Седам секретара СКОЈ-а" из Новог Београда. Мирко пише:

– Цео наш разред данима је решавао задатке из „Политике експреса" да би добио прву награду „Политикиног забавника" и отпутовао на најлепшу екскурзију на свету. Нисмо имали среће, али ако нисте одабрали разред коме ћете уступити награду, моји другови и ја бићемо срећни ако је уступите нама. Сви бисмо били радосни да будемо гости наше Ратне морнарице.

Слична писма из разних крајева земље добила је и редакција „Политикиног забавника", али – награда је једна.

Када се новопечени морнари – јер они ће пет дана живети доиста морнарским животом – врате са наградног пута, „Забавник" ће писати о њиховим утисцима, а до тада: Добро море, млади морнари!

Кемал Цоцо

Снимци:

Нећад Капетановић

НАГРАЂЕНИ РАДОВИ СА КОНКУРСА „ОДАБЕРИ СВОЈУ ПУСТОЛОВИНУ"

ВИДЕТИ СВОЈУ УСПРАВНУ СЕНКУ

Почетком септембра 1984. године „Политикин забавник" је расписао литерарни конкурс „Одабери своју пустоловину". На ову тему „Народна књига" из Београда је издала библиотеку од шест књига из којих смо објавили шест одломака.

Задатак читалаца био је да део објављене пустоловине наставе онако како они желе да се заврши. Читаоцима је пружена могућност да напишу и своју доживљену или измишљену пустоловину.

На конкурс је стигао велики број радова од којих је жири наградио 78. Од одабраних прилога „Забавник" ће објавити неколико најбољих и хонорисати. Жири је одлучио да не објављује радове – наставак започете пустоловине већ само ове слободне јер су, по општем мишљењу жирија, интересантније за читање и целовитије.

У овом броју објављујемо другонаграђени рад, аутора Александра Бабића из Крагујевца.

Овој пустоловини сањао сам више од шест година – од дана када ме је опака болест, дечја парализа, приковала за постељу. Иако је било и тренутака када сам помишљао да ми се жеља никада неће испунити, сада је све тако стварно. Лекари мисле да је операција успела, вежбе рехабилитације такође, а данас су стигла и специјална помагала: штаке, затим нешто налик на вештачку ногу од коже и метала у шта се стави нога и увежу пертле, што даје чврстину сопственој нози која је болесна. Уз помоћ терапеута стајао сам неколико минута уз кревет и начинио корак-два, али доста тешко. Терапеут је мислио да је за почетак довољно. Требало је да се привикнем на усправно држање јер сам толико година само лежао и седео.

Легао сам у кревет а нешто ми је говорило: сад је тренутак! Треба устати и ходати! Ходати – како то лепо звучи! Пробао сам и замало нисам пао поред кревета. Остали болесници у соби опоменули су ме да то не чиним. Може се десити да незгодно паднем, „поломим" се, а то би значило вратити се у постељу, са још мање изгледа да ће лечење успети. Послушао сам их. Ипак, нешто ми није давало мира. Тако нешто вероватно осећају и сви прави пустолови, они које привлаче авантуре, непознато, опасно... Примирио сам се док болесници нису изашли у поподневну шетњу. Кад сам видео да је и дежурна сестра отишла у собу код једног тешког болесника, одважио сам се да започнем своју пустоловину.

Устао сам, коракнуо и... испречиле су се прве препреке – нечије папуче крај кревета. Требало их је заобићи или прескочити. Да заобиђем нисам могао, јер је други кревет ту; да прескочим – још мање, јер сам једва ноге вукао. Требало је размислити, али размишљање тражи времена. Може наићи сестра и онда – збогом моја пустоловино, збогом намеро да сам изађем на терасу, осетим, први пут после толико година, како то изгледа стајати усправно и видети своју сенку. Сунце и ћарлијање ветра још нисам осећао јер су врата терасе била затворена због промаје. Пошто су папуче биле веће, одлучио сам да их назујем на своје ципеле и тако кренем. Али... сад је постојала опасност да се оклизнем на тек изглачаном поду.

Полако сам суљао ноге и кратко одбацивао штаке; зној ме облио иако нисам прешао ни два-три метра. А када сам био на пола пута до терасе, први пут сам се поколебао. Зашто сам кренуо кад сам могао да замолим неког од болесника да остане и помогне ми. Али, то онда не би била моја авантура. Сад разумем оне који никад не одустају, не враћају се док не освоје циљ. Вратити се тешко је као и наставити, с том разликом што продужити према циљу значи осетити лепоту која из човека извлачи последњи атом снаге.

Кренуо сам. Требало је само да заобиђем сто и будем пред вратима. А заобићи велики сто, значило је „пешачити" још пет-шест метара полукружно. На тренутак сам се придржао за сто, збацио папуче и лакше кренуо ка вратима. И онда – нова препрека: врата су била затворена. Требало је притиснути кваку и одгурнути их. Просто, али опет тешко изводљиво. Ако одгурнем руком, излетеће ми штаке и срушићу се на прозорско окно. Тог тренутка видео сам да је једино решење да приђем уз сама врата. Руком сам притиснуо кваку, а главом ударио о дрвени део врата – отворила су се. Некада сам и на најјаче лопте подметао главу! Сада ми је то помогло. Пред очима су ми заиста синули светлаци – али и сунце које је сијало напољу. Био сам на тераси! Могао сам да одахнем, да махнем својим друговима и – гледам своју усправну сенку.

Александар Бабић
Војводе Путника 78,
Крагујевац

ЖИВ ПОКОПАН

– ЕВО ТИ ПОЛА ВЕКНЕ ХЛЕБА И БОЦА С ВОДОМ. ЧУВАЈ ЖИВЦЕ. АКО СВЕ БУДЕ У РЕДУ, ДОЋИ ЋЕМО ЗА КОЈИ ДАН ДА ТЕ ИЗВАДИМО

У пола девет увече Мајк Боком је гледао телевизију у својој момачкој кући у богаташком предграђу Санта Фе у Хјустону када је чуо лупу на вратима. Устао је, отворио и – нашао се испред цеви великог „магнума". Човек који је држао пиштољ имао је дугачку косу и био његових година, око двадесет. Иза њега је стајао други, с ловачком пушком у руци.

Незвани гости угурали су Мајка у кухињу, везали му руке и очи, запушили уста, извели га, стрпали у његов сопствени комби и дали гас. Прошли су кроз Хјустон, возили га око пола сата према северу и зауставили се у густој шуми на ивици давно напуштених петролејских поља.

Ту су га натерали да од речи до речи прочита у магнетофон две поруке. Обе су биле намењене Мајковом оцу Бенију Бокому, богатом власнику електричне компаније „Бебко Индастриз" у месту Ла Марк у Тексасу, близу Хјустона.

Када је „снимање" завршено, одвели су Мајка до рупе ископане у петролејском пољу. У њој се већ налазио сандук од климавих дасака дуг око два и по метра, широк шездесет, дубок тридесет центиметара.

– Ево ти пола векне хлеба и боца с водом – рекао му је један од отмичара. – Чувај живце. Ако све буде у реду, доћи ћемо за који дан да те извадимо.

ВЕШТИЦА

Загреб, године 1743.

У преславни градски суд слободног краљевског града Загреба ушла су три угледна загребачка мајстора: Фрањо Марчић, златар Петурек и пинтер Јурехек. Стали су пред судију обрћући у рукама своје шешире док је судија седео за столом замишљено грицкајући нокте.

Оптужба тројице грађана била је више него озбиљна: У бунилу болесни дечак Стјепо Марчић поменуо је име жене Јелене Птичевићке. Дечак већ неколико дана није долазио свести и било је више него сигурно да је Птичевићка та која је на њега бацила болест. Она је, дакле, била – вештица.

Ту више није имало шта да се размишља и судија, дижући главу, рече грађанима:

– Добро. Наредићу да се та вештица ухвати!

Затим одмахнувши руком отпусти сву тројицу.

Мучилиште

Соба у коју је ухапшена жена доведена, уместо уобичајеног намештаја, имала је неке чудне предмете!

При помену овог места грађанима Загреба дизала се коса на глави. Било је то мучилиште.

Несрећна жена Јелена Птичевић затекла је унутра градског судију писаре, као и џелате са помоћницима.

Претходна саслушавања нису дала никакав резултат јер жена није могла да одговори на судијина питања од када се везала са ђаволом.

Сада је од ње требало одговор изнудити. Џелат с помоћницима стргао је одећу с оптужене. Негде на свом телу вештица је морала имати „ђавољи печат". Џелат је пажљиво тражио и најзад га пронашао. Узео је клешта и уз врисак оптужене откинуо један младеж.

То је био доказ. Птичевићка је вештица. Само, по закону, њу је требало приморати на признање. Она је, међутим, ћутала.

– Legatura magnum a tergo – промрсио је судија окрећући се џелату.

Птичевићки су везане руке отпозади, док је други крај конопца пребачен преко греде високо постављене и привезан за точак који су помоћници почели полако окретати.

Изнуђено признање

Болови су постали неиздрживи и жртва је дала знак да се предаје. Скинули су је и тада је Јелена Птичевићка без предаха испричала у перо писару:

„Са врагом сам се везала прошле године. У пар наврата сам и живјела са њим. Прошлу тучу сам ја направила, а малом Стјепану сам донела болест и то тако што сам узела нож, намазала га божићним медом, те смолом. Заокружила сам њиме по камину и забола га у средину".

Ништа више није било потребно. Кривица Јелене Птичевићке била је потпуно доказана и судији је преостало само да напише пресуду.

Ломача на Звјездишту

После недељу дана „Звјездиште" (данашњи почетак загребачког парка Тушканац) од раног јутра почело је да се пуни људима. Тога дана нико није ишао на посао и пространи трг на чијој се средини већ налазио припремљен нарамак насмољеног дрвета ускоро је био пун. Читав Загреб се ту налазио.

Публика је била очигледно нестрпљива. Очекивао се несвакидашњи призор, један од ретких а уједно и последњи ове врсте у слободном краљевском граду Загребу.

Из Месничке улице појавила се чудна поворка. Напред је ишао градски судија носећи у једној руци превијен пергамент а у другој судачки штап. Иза њега ступала су четири градска стражара са халебардама док их је исто толико опкољавало двоколицу коју је вукло кљусе. У двоколици је намучена лица седела згурена Јелена Птичевићка. Иза ње је ишао џелат са својим помоћницима, а поворку је завршавала гомила необуздане дечурлије.

Поред кола, држећи се за ограду, трчкарао је

Стрпали су га у сандук, спустили поклопац са четири отвора у којима су биле пластичне цеви за дисање и набацали земљу. Да се ништа не би познало, изнад „гроба" су ставили неколико старих аутомобилских гума.

Поруке

Сутрадан ујутро, у среду 22. септембра 1982, у канцеларији Бенија Бокома зазвонио је телефон. Бени је одмах препознао глас свога сина који је говорио са траке: „Оче, у шкрипцу сам. Ови људи се не шале. Ако им не даш седамдесет пет хиљада долара, убиће ме."

Боком је с муком савладао панику и позвао шефа полиције Санта Феа Брајана Лема који се створио код њега за десет минута. Лем му је саветовао да остане у фабрици и стрпљиво чека нов позив, а он ће из полицијске станице обавестити о случају Федерални истражни биро.

Следећег јутра у четири и тридесет зазвонио је телефон у Бокомовој кући и Бени је по други пут чуо снимљени глас свога сина. Пуштена је иста трака као и претходног дана. Бени Боком није могао да се савлада:

– Како да вам дам новац? – повикао је у слушалицу и зачуо мушки глас: – Имаш два дана да скупиш лову...

Отмичари су се јавили тек у пет увече. Исти мушки глас поручио је Бенију да иде у фабрику и чека даља упутства. Са њим су пошла и два агента Федералног истражног бироа. Боком је морао да обуче панцир-јакну у чији је џеп стављен касетофон, а у џеп кошуље радио-одашиљач.

Телефон у фабрици огласио се у пола једанаест. Мајков глас говорио је оцу другу снимљену поруку: „Вози до споменика Сан Хасинто источно од Хјустона. Укрцај се на трајект и пређи канал. Иди до супермаркета „Џуниорс Мињут Мен" и чекај телефонски позив поред говорнице на паркиралишту."

Најдужа ноћ

То је била најдужа ноћ у животу Бенија Бокома. Учинио је све што су киднапери захтевали осим што није био сам: на поду задњег дела аутомобила, покривени врећама за спавање, чучали су агенти и одржавали радио-везу са осталим снагама Федералног истражног бироа – у аутомобилу, извиђачким авионима, моторним чамцима...

На паркиралишту супермаркета Бени је сам изашао из кола са пакетом новчаница у рукама. У једној од четири говорнице зазвонио је телефон: – Да ли је то Бени? – питао је глас. Изиђи на главну улицу и вози до бензинске пумпе „Ексон". Чекај даља упутства код телефонске говорнице.

Бени је чекао два сата пре него што је зазвонио телефон код пумпе. Овога пута глас је био женски: – Врати се до супермаркета, паркирај се на осветљеном месту и отвори сва врата на колима и пртљажник. Чекај даља упутства...

Ово је Бени морао да изведе сам. У пет ујутро угледао је сенку човека на ивици паркиралишта. Али, то је био агент који му је рекао:

– Готово је, господине Бокоме. Управо су телефонирали вашој жени да је „посао" одложен.

* * *

У суботу увече два човека обишла су место где је Мајк Боком лежао затрпан већ четири ноћи. Када су светлост батерије уперили у цев за дисање, Мајк им је једва чујним гласом рекао да нема више ни капи воде. Они су се без речи окренули и отишли.

* * *

У недељу у подне полицајци Џим Хол и Џон Ор из Монтгомери Каунтија, шездесетак километара источно од Хјустона, наишли су на сумњиво возило у дворишту напуштене пиљарнице. Крај старог аутомобила црнокоси човек ређао је пластичне боце напуњене водом на дворишној чесми. Објаснио им је да воду носи у камп у шуми. Ор је батеријом прегледао унутрашњост возила и на предњем седишту угледао пиштољ.

Тада су претресли човека и аутомобил и у пртљажнику пронашли ловачку пушку, полуаутоматски пиштољ, врећу муниције, касетофон, жицу, уже и торбу с пасошем на име Роналда Флојда Вајта. Све ово није им казивало ништа нарочито јер нису имали појма о отмици коју је Федерални истражни биро држао у строгој тајности.

Човек је изјавио да се зове Тимоти Конели и да су му два непозната човека платила да им набави воду за камп у шуми. Где је камп он није знао, рекли су му да ће доћи по њега. Док је то говорио, полицајци су између седишта у колима нашли лист хартије с низом необичних упутстава о правцима вожње и наређењима где да чека на телефонске позиве. На једном месту је писало: Видећете Мајка живог ако...

Хол и Ор су позвали полицијску станицу и тражили податке о извесном Роналду Флојду Вајту. Одговор је стигао одмах: тог човека траже на југу Тексаса као осумњиченог за киднаповање! Вајт је био трговачки путник Бокомове компаније све до пролећа те године!

Док су Хол и Ор испитивали Конелија, радиом им је јављено да су њихове колеге приметиле дим у шуми. До кампа су стигли баш кад су полицајци хапсили дугокосог брадоњу Марка Олера и девојку Деби Вилијамс. Од Рона Вајта ни трага.

Хол се тада послужио опробаним лукавством:

– Чуј, Олере – рекао је – знамо да држите Мајка Бокома, а изгледа да ће вас Вајт оставити на цедилу. Ако њега не ухватимо, пред законом ти си киднапер и, уколико се Мајку нешто деси, чека те смртна казна!

Блеф је упалио и Олер је довео полицију до рупе са сандуком у којем је лежао онесвешћени Мајк.

Тог јутра Бени Боком је у предсобљу своје куће чуо глас шефа полиције Лема: – Нашли смо Мајка!

Сат касније у очеву кућу ушао је и сам Мајк. Смршао је десет килограма, очни капци и руке били су му пуни уједа мрава али био је жив и здрав и тражио је ледени сок од поморанџе.

Роналд Флојд Вајт је ухваћен после три дана вратоломне потере у близини Рино Хонда у Тексасу. Он, Конели, Олер и Деби Вилијамс осуђени су на по две године затвора због киднаповања и угрожавања живота жртве.

Ендрју Џонс

НА ЛОМАЧИ

ДЕЧАК ВЕЋ ДАНИМА НИЈЕ ДОЛАЗИО СВЕСТИ А ПОШТО ЈЕ У БУНИЛУ ПОМЕНУО ИМЕ ЈЕЛЕНЕ ПТИЧЕВИЋКЕ БИЛО ЈЕ СИГУРНО ДА ЈЕ ОНА БАЦИЛА БОЛЕСТ НА ЊЕГА. ЗНАЧИ, БИЛА ЈЕ ВЕШТИЦА!

Илустровао Ненад Мирковић

кратконого свештеник који се обраћао „вештици". Она га, међутим, није ни слушала. Сваки потрес кола по калдрмисаној улици изазивао је јаке болове у њеном измученом телу.

У тишини која је настала кад су се кола зауставила код ломаче судија је, одвивши пергамент, прочитао пресуду која се завршавала уобичајеном реченицом:

„И тако Јелена Птичевићка, вештица, има данас бити жива спаљена по пресуди преславног градског суда Слободног краљевског града Загреба".

Када је завршио са читањем, судија је над осуђеном преломио свој судски штап, знак да она сада припада џелату.

И када је џелат са својим помоћницима зграбио осуђеницу постављајући је на ломачу, она се ниједним покретом није одупрла.

Смрт је очекивала као велико олакшање, а осим тога, и када би остала жива, и када би оздравила, њој никада више не би било место међу људима. Заувек и свугде она би била вештица, ђаволова љубавница и зло граду. Смрт је за њу збиља једини излаз.

Ово се догодило у Загребу фебруара 1743. а забележено је у документима Загребачког архива.

Б. Р.

БРАЈАН ОЛДИС

ЈУТРО НОВЕ 2.388. ГОДИНЕ

Иако је мала стара Роберта навијала будилник сваког јутра када устане, заборавила је да погледа на њега већ месецима. Сада је погледала и видела да је пола осам ујутру. Нова година, 2388.

– О, боже – узвикнула је. – Већ је Нова година! Тако брзо.

Није чак ни била свесна да је 2388. Робин и она су толико дуго живели у фабрици. Помисао на Нову годину ју је узбуђивала јер је волела изненађења – али је се и плашила, зато што се сетила Новог Деда Мраза, а то је било нешто о чему најрадије не би размишљала. Говорило се да Нови Деда Мраз креће у обилазак на новогодишње јутро.

– Морам да кажем Робину – рекла је.

Али, јадни Робин је у последње време био тако осетљив: вероватно би се наљутио када би му изнебуха саопштила да је Нова година. Роберта није умела да ћути, па је зато морала да сиђе и повери се скитницама. Изузев Робина, постојале су још само скитнице.

Роберта и Робин живели су на последњем спрату фабрике, скитнице у подруму. Роберта је на прстима кренула низ много, много челичних степеница.

Фабрика је била препуна оних звукова које је Робин називао „нечујном буком". Ти звуци нису престајали ни ноћу ни дању и двоје људских бића одавно је престало да их чује: наставиће се и када они више ништа не буду чули. Тог јутра машине су радиле као и увек и нису деловале ни најмање празнично. Роберта је најпомније осмотрила две машине које је највише мрзела: ону која пакује невероватно танку жицу у невероватно мале кутије и ону која млатара уоколо као да се рве са некаквим невидљивим непријатељем, а за коју би се рекло да никада ништа није произвела.

Старица је обазриво прошла крај њих и сишла у подрум. Застала је пред сивим вратима и закуцала. Истог трена чула је како се скитнице бацају на врата, подупиру их с унутрашње стране, и довикују промуклим гласовима.

Роберта није била у стању да виче, али је сачекала да се стишају, а онда им најгласније што је могла кроз затворена врата добацила: „То сам ја, момци."

На тренутак је завладао тајац, а онда су се врата одшкринула. Затим су се широм отворила. С друге стране стајале су три бедне сподобе унезверених лица: Цери, бивши писац, Тони и Дасти који никада нису и никада неће бити ништа друго до скитнице. Цери, најмлађи, имао је четрдесет година и још пола живота пред собом, да га преспава. Тони је имао педесет и пет година, а Дасти осип од презнојавања.

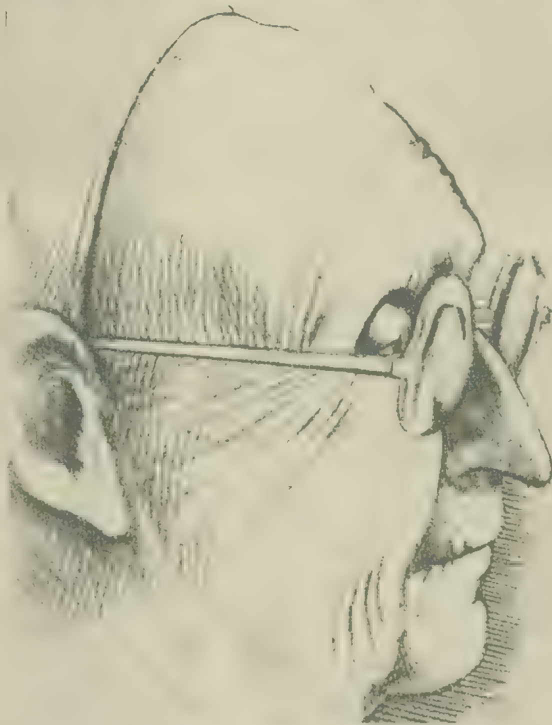

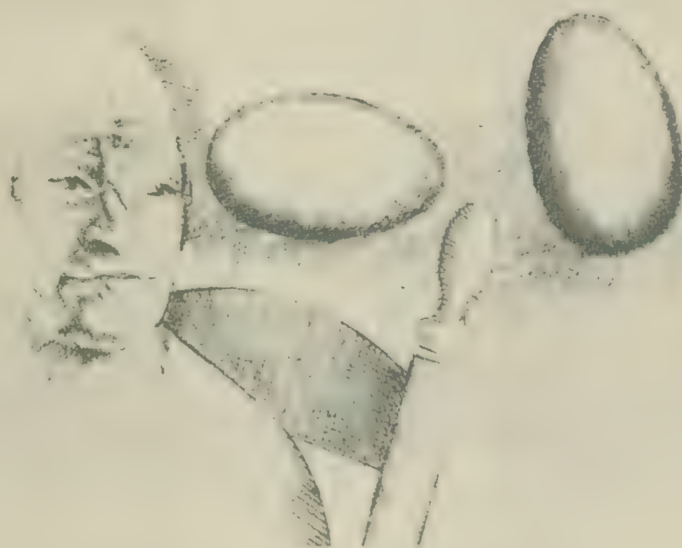

– Помислили смо да сте Страшни Чистач! – узвикнуо је Тони.

Страшни Чистач је сваког јутра чистио фабрику. И сваког јутра скитнице су морале да се забарикадирају у својој соби иначе би чистач смотао и њих и сву њихову ништавну имовину у шахт за отпатке.

– Биће боље да уђете - рекао је Цери. – Извините због нереда.

Роберта је ушла и, уморна од пређеног пута, села на један сандук.

– Хтела сам да вам свима нешто кажем – рекла је.

Чекали су уљудно, са стрепњом. Цери је чистио нокте ексерчићем.

– Овог трена сам заборавила о чему се ради – признала је.

Скитнице су бучно одахнуле. Бојали су се свега што је могло да поремети њихово спокојство. Тони је постао причљив.

– Данас је Нова година – рекао је кришом се осврћући унаоколо.

– Ма, није ваљда! – узвикнула је Роберта. – Тако брзо!

– Допустите нам – рекао је Цери – да вам пожелимо безбедну Нову годину у којој неће бити прогона.

Ове љубазне речи су истог часа пробудиле Робертина тајна страховања.

– Ви... ви не верујете у Новог Деда Мраза, зар не? – упитала их је.

Нису јој одговорили, али је Дасти пребледео и она је знала да верују. Веровала је и она.

– Најбоље би било да се сви попнемо горе у стан и прославимо овај срећни дан – рекла је Роберта – најзад, сигурније је кад нас је више.

Док су пролазили кроз халу, машине су се правиле да их не примећују.

У стану су затекли пакао. Чајник је прокључао и Робин је цичао за помоћ. Иако званично везан за кревет, Робин је у кризним тренуцима могао да устане.

– Добро, зашто си довела ова створења овде? – прошапутао је довољно гласно да га чују.

– Зато што су то наши пријатељи, Робине! – рекла је Роберта, мучећи се да га одвуче натраг до кревета.

– Нису они мени никакви пријатељи! – рекао је. Смислио је нешто заиста гадно да јој одбруси: дрхтао је и борио се са собом и ништа јој није рекао. Напор га је исцрпео и изнервирао. Како се само гнушао што је у њеној власти! Као чувар огромне фабрике имао је обавезу да се стара да нико нежељен не уђе, али, како су ствари сада стајале, скитнице није могао да избаци док је његова жена на њиховој страни. Живот је доиста неподношљив.

– Дошли смо да вам пожелимо безбедну Нову годину, господине Прокураторе – рекао је Цери.

– Данас није Нова година – zацвилео је Робин док му је Роберта гурала ноге под чаршаве - кажете то само да бисте ме изнервирали.

У том тренутку нешто је фијукнуло у шахту за испоруке и у собу је убачена једна коверта. Робин је узе од Роберте и отвори дрхтавим рукама. Унутра се налазила новогодишња честитка од министра Аутоматских фабрика.

– Ево доказа да на свету још има живих људи – рекао је Робин. – Ове будале овде нису довољно значајне да би добијале новогодишње честитке.

Његова жена је кратковидо шкиљила у потпис министра.

– Ово је факсимил, Робине, – рекла је - То ништа не доказује.

То га је стварно разбеснело. Противречити му пред овим олошем! А и образи су јој још збораниjи него прошле Нове године, што га је такође нервирало. Баш кад се спремао да је млатне, поглед му је пао на адресу на коверти: писало је „Робин Прокуратор, А. Ф. X10".

– Али ово није фабрика X10! – узвикнуо је. – Ознака је СЦ541.

– Можда смо провели тридесет и пет година у погрешној фабрици – рекла је Роберта. – Да ли је то уопште битно?

Питање је било до те мере бесмислено да је старац у бесу стргао чаршаве испод себе.

– Онда иди и види, стара глупачо! – крикнуо је. – Број фабрике угравиран је изнад излазне капије. Иди и погледај шта тамо пише. Уколико не

пише СЦ 541, морамо сместа да се губимо одавде. Брзо!

– Идем и ја с вама – рекао је Цери старици.

– Идите сви с њом. Не долази у обзир да останете са мном. Убили бисте ме у кревету – рекао је Робин.

– Не свиђа ми се много овде – рекла је Роберта неспокојно. – Чак и летимичан поглед на отворен простор погоршава моју агорафобију.

Ипак је послушала Робина. Изнад излаза стајао је натпис „X10".

– Робин ми никад неће поверовати кад му кажем – закукала је.

– Претпостављам да је фабрика сама себи променила име – рекао је Цери мирно. – Највероватније је променила и производе. Најзад, њом нико не управља; може да ради што год хоће. Да ли одувек производи ова јаја?

Ћутке су зурили у бескрајну покретну траку челичних јаја. Јаја су била глатка и велика као нојева; доклизила би до места где су их роботи товарили у камионе и одвозили.

– У животу нисам чуо за фабрику која носи јаја – насмејао се Дасти чешући се по рамену – Сада би било боље да се вратимо пре него што нас Страшни Чистач улови.

– Чини ми се да је фабрика некада производила телевизоре – рекла је Роберта.

– Ако више нема људи, нема ни потребе да се производе телевизори – одговорио је Цери тмурно.

– Не сећам се тачно...

Када су му саопштили, Робин се разболео од беса и у наступу гнева скотрљао се са кревета. Претио је да ће лично сићи и проверити назив фабрике, али се уздржао зато што је потајно био уверен да је фабрика у ствари само једна од Робертиних халуцинација.

– А што се тиче јаја... – промуцао је.

Цери је завукао руку у поцепан џеп, извукао једно јаје и положио га на под. У тишини која је завладала, сви су чули како јаје куцка.

– Није требало то да урадиш, Цери – рекао је Дасти промуклим гласом – то је... мешање. Сви су зурили у Церија, тим уплашенији што нису тачно знали чега се то плаше.

– Донео сам га зато што сам помислио да би фабрика требало да нам поклони нешто за Нову годину – рекао им је Цери сањалачки, чучнувши да осмотри јаје. – Видите, једном давно, пре него што су машине прогласиле све писце као што сам ја непотребним, упознао сам једног старог робота-писца. Тог старог робота-писца бацили су у старо гвожђе, али ми је рекао неке ствари. Рекао ми је да су машине, као што су преузеле људске послове, преузеле и њихове обичаје. Разуме се, оне те обичаје прилагођавају сопственом погледу на свет, али ја мислим да им се обичај давања новогодишњих поклона свиђа.

Дасти је тако шутнуо Церија да се овај простро по поду.

– Толико о твом мишљењу! – рекао је. – Ти си луд, Цери, момче! Машина ће доћи горе по јаје. Не знам шта да радимо.

– Скуваћу мало чаја – рече Роберта бистро.

Робин је на тај будаласти предлог изгубио контролу над собом.

– Вратите то јаје, сви ви! – крештао је. – То је крађа, ето шта је то, а ја нећу да одговарам. А онда има да се губите из фабрике, ви скитнице.

Дасти и Тони су га беспомоћно погледали, Тони је рекао:

– Али, ми немамо куда да идемо.

Не подижући поглед, Цери, који се раскомотио на поду, рече:

– Не бих да вас плашим, али Нови Деда Мраз ће доћи по вас господине Прокураторе уколико не будете пазили како се понашате. Тај стари мит о Деда Мразу један је од оних који су машине преузеле и измениле; Нови Деда Мраз је сав од метала и стакла и уместо да оставља нове играчке, односи старе људе и машине.

Роберта која је ослушкивала код врата пребледе.

– Можда је зато свет у последње време опустео – рече. – Боље да скувам мало чаја.

Вођен страховитим гневом, Робин је успео да се искобеља из кревета. Док се, тетурајући, приближавао Церију, јаје се излегло.

Препукло је на два једнака дела откривајући малу машинерију. Изнутра су искочила четири сићушна, ужурбана робота и дала се на посао. За трен ока, користећи и минијатурне завариваче, направили су од љуске конструкцију покривену двоструком куполом; изнутра су допирали ударци чекића.

– Па они граде фабрику баш овде, ти безобразници! – узвикнула је Роберта. Свом снагом је треснула чајник о куполу, али је није ни улубила. Собу је истог трена преплавило слабашно пуцкетање.

– Небеса, они дозивају у помоћ! – узвикнуо је Цери. – Морамо да се губимо одавде, одмах!

Кренули су, Робин тресући се од беса, а Нови Деда Мраз их је све похватао на степеништу.

Илустровао Михаило Ђоковић ТИКАЛО

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

ПРЕДСТАВЉАМО ВАМ ГЛАВНЕ ЈУНАКЕ СТРИПА КОЈИ ЈЕ ПРВИ ПУТ ОБЈАВЉЕН 7. ЈАНУАРА 1934. ГОДИНЕ.

аутор ВеМак	1	ПРЕТПОСТАВКА, ПРЕМИСА	ВЕШТАЧКИ ШКРИЉАЦ	3	РАСТАВНИ ВЕЗНИК	НАГИЊАЊЕ НА СТРАНУ	КРИСТАЛНИ ШКРИЉАЦ
ЕНГЛ. БАКТЕРИОЛОГ, НОБЕЛОВАЦ АЛЕКСАНДЕР							
СМРТАН, СМРТОНОСАН							
ЈЕДАН КОНТИНЕНТ							
ИМЕ ПЕВАЧА АЗНАВУРА					РИХАРД ЗАКОПИЧ / ДОМАЋИ ФИЛМ		
„ГРАМ"		ИМЕ СЛИКАРКЕ КАБУРИЋ КУРТОВИЋ					
НУЛА		ПРКОС / ИВАН РАОС					4
МОЧВАРНО ЗЕМЉИШТЕ				ХОД, ГАЖЕЊЕ / „СУМПОР"			
КОМЕДИЈА БРАНИСЛАВА НУШИЋА			ЖЕНСКО ИМЕ / ВЕШТАЧКА КОЖА				
ЗНАК ЗА КИСЕОНИК		ОТПАДАК ОД ПОСЕЧЕНОГ ДРВЕТА		РЕКА У ПОЉСКОЈ / ПАРИСКИ АЕРОДРОМ			
ШКОТСКИ ФИЗИЧАР ВИЛИЈАМ						„КЕЛВИН" / ВРАНЕ КОСЕ, ЦРНОКОС	
ЦРТАЧ СТРИПА (ВИДИ УВОД!)	КУВАНО ПОВРЋЕ						
2					РОЖЕ ВАДИМ / ВРСТА НИСКЕ ВРБЕ		
ЗНАК ЗА ЕРБИЈУМ			РИМСКА БОГИЊА СРЏБЕ / СНИ				ВРСТА МАЛЕ ЖИРАФЕ
ЗНАК ЗА ЊУТН		ВРСТА ЧЕТИНАРА		ЧЕШКА АФИРМАЦИЈА / ГВИДО ТАРТАЉА			
ГЛАВНИ ГРАД ТАЈЛАНДА							
ЧУЛНА ЉУБАВ, ЧУЛНОСТ							
„СУПЕРМЕН" КРИСТОФЕР				ШАХОВСКА ФИГУРА / „ЗОД"			
КОСТОБОЉА (МН.)							

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

ВОДОРАВНО: Трстено, раритет, Адем, Ра, Кића, ев, тон, Пта, онакав, Тринидад, цод, а, Кавалек, е, Атина, логичар, Едо, а, реденик, Асирија, Бан, „НЕП", а, ам, ди, д, ахат, Слађана, Лавал, л, Икарија, варилац.

990+10 супер награда

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

Пез – Политикин забавник награђује:

Фигурице Пез добили су чланови Пез клуба, чије чланске карте носе следеће бројеве

64099	64147	64195	64244	64305	64356	64411
64479	64530	64587	64646	64701	64749	64797
64846	64907	64958	65013	65081	65132	65189
65246	65304	65352	65400	65449	65510	65561
65610	65684	65735	65792	65851	65906	65954
66002	66051	66112	66163	66218	66266	66337
66394	66463	66508	66555	66604	66653	66714
66765	66821	66868	66929	66996	67055	67110
67158	67206	67256	67316	67367	67422	67490
67541	67598	67557	67712	67760	67808	67957
67918	67969	68024	68092	68200	68259	68314
68362	68411	68469	68520	68571	68626	68694
68746	68802	68861	68916	68964	69012	69061
69122	69173	69228	69286	69347	69404	69463
69518	69566	69614	69663	69724	69775	69830
69898	69949	70006	70065	70120	70168	70216
70265	70326	70377	70432	70500	70551	70608
70667	70722	70770	70818	70867	70928	70979
71034	71102	71163	71210	71269	71324	71372
71420	71469	71530	71581	71636	71704	71755
71812	71871	71926	71974	72022	72071	72132
72183	72238	72306	72357	72414	72473	72528
72576	72624	72673	72734	72795	72840	[illegible]
72959	73016	73075	73130	73178	[illegible]	[illegible]
73336	73387	73442	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
73780	73828	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
74163	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]

77994	78042	78091	78152	78203	78258	78326
78377	78434	78493	78545	78596	78644	78693
78754	78808	78860	78928	78979	79076	79150
79198	79246	79295	79356	79407	79462	79530
79581	79638	79697	79752	79800	79848	79897
79958	80009	80064	80132	80183	80240	80299
80354	80402	80450	80499	80560	80611	80666
80734	80785	80842	80901	80956	81004	81052
81101	81162	81213	81268	81336	81387	81444
81503	81558	81606	81654	81703	81754	81815
81870	81945	81989	82045	82105	82160	82208
82256	82305	82366	82417	82472	82540	82591
82648	82707	82762	82810	82858	82907	82968
83019	83074	83142	83193	83250	83309	83364
83412	83460	83529	83570	83621	83676	83744
83795	83852	83911	83966	84014	84062	84111
84172	84223	84278	84346	84397	84454	84513
84616	84664	84713	84774	84825	84880	84948
84999	85056	85115	85170	85215	85266	[illegible]
85376	85427	85482	85530	[illegible]	85658	[illegible]
85772	85821	85868	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
86152	86203	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
86519	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]

92706	92774	92825	92882	92941	[illegible]	93044
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
94248	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	94747	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	95182	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]

[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]

СПЕЦИЈАЛНЕ НАГРАДЕ

68143 [illegible]

1985

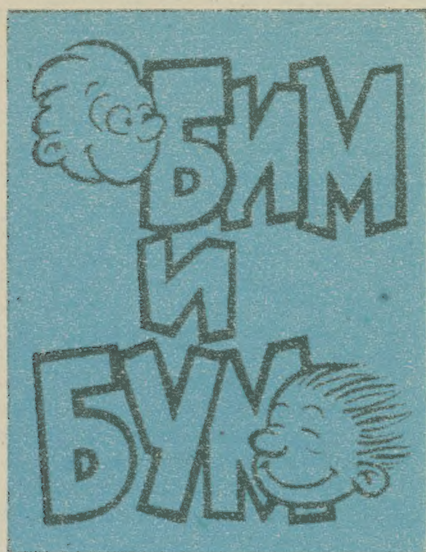

БИМ И БУМ

АХ! КАКВА ЛЕПОТА... НОВА ГОДИНА ЈЕ ЗАИСТА ПРАКТИЧАН ПРАЗНИК!

САМО ОДВРНИ ТАЈ ДОЊИ ВИЈАК И НЕ БРИНИ!
БРЗО, ЕВО ИДЕ КАПЕТАН!

И-ЈУ! ШТА ЈЕ ДАНАС ОВОМ КАПЕТАНУ?
ДРАГА ЖЕНИЦЕ, ДОЂИ ДА ВИДИШ СВОГ ВИТЕЗА!

ХАЈДЕ, ЖЕЛИМ У ТВОМ ПРИСУСТВУ ДА ИСПРОБАМ ОВАЈ ДИВАН ПОКЛОН!
ОХ, КАПЕТАНЕ, БАШ СИ К'О СТВОРЕН ЗА БИЦИКЛИСТУ!

ДИВНО! КАКАВ САВРШЕН ПОЛОЖАЈ!
А ШТА КАЖЕШ ЗА БРЗИНУ, МАМА?

ПА... НЕМОЈ ИПАК ДА ПРЕТЕРУЈЕШ... БОЈИМ СЕ...
НЕ БРИНИ! ОСЕЋАМ СЕ К'О ДА ЋУ ДА ПОЛЕТИМ!

ПАЗИ, КАПЕТАНЕ, НЕШТО ШКРИПИ!
НЕШТО СЕ ЗАИСТА ДОГАЂА!

НЕБЕСА!

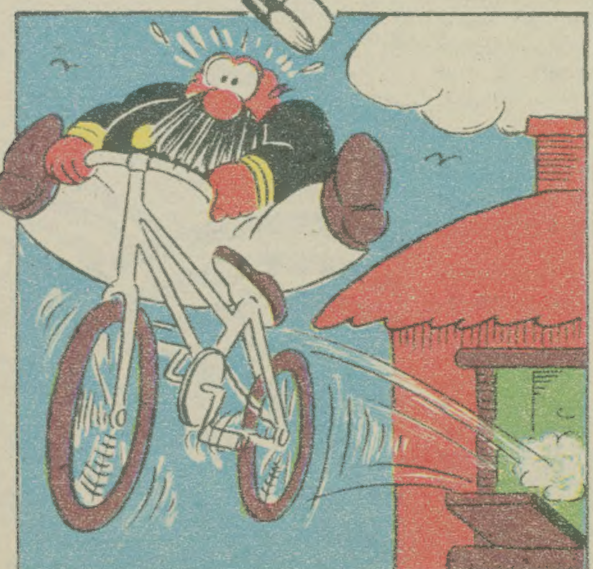

ТИ, НЕСПРЕТЊАКОВИЋУ! МОГАО СИ ДА ПРЕГАЗИШ МОЈЕ АНЂЕЛКЕ!
A. De Cesare

ПССТ... ШТА ЋЕМО САД?
НАДАМ СЕ ДА ЋЕ ГА УСКОРО УХВАТИТИ ДРЕМКА!

БЕОГРАД
11001
МАКЕДОНСКА 29

МАЛА ПОШТА П.ФАХ 124

НИКАКО ДА НАБОДЕМ – ШТА ЋЕ НАМ ВИЉУШКА

Стално ме, кад седнемо за трпезу, опомињу да употребљавам нож и виљушку. У реду, што се тиче ножа; он је одавно у употреби у овом делу света. Али, та виљушка? Откуд она овде? Шта ће нам она? Никако да набодем одговор на то важно питање.

ВЕРА МЕРЛИНОВИЋ
Нови Београд

Виљушка је измишљена давно, а свет је освојила тешко. У старом Риму и старој Грчкој употребљавана је углавном у кухињи, при спремању хране, у Венецији IX века свештеник Пјетро Дамијани помиње као излишну раскош „мале виле којима се храна приноси устима". У Француској је примећена први пут на двору краља Карла V (1379), у Фиренци се појавила крајем 15. века, у Енглеској тек у другој половини 17, а у Шпанији у 20. веку.

Прве европске виљушке имале су 2-3 зупца, правиле су се с ручкама од злата, сребра или слонове кости а употребљавали су их углавном кад се јело – воће! Осталу храну, и на краљевским дворовима, и даље су грабили рукама. Виљушку ће још дуго као „опасну и убојиту" новину исмејавати у карикатурама, разним сатиричним песмицама и комадима.

Француски краљ Луј XIV (1638–1715) запретио је војводи од Бургундије и његовој браћи да употребљавају виљушку у његовом присуству. По манастирима и Француске и Немачке виљушке су биле дуго забрањене као „ђаволске направе" с образложењем: „Кад би бог хтео да се користимо таквим справама, не би нам дао прсте".

Саветујући младе Еразмо Ротердамски саветује да се не копа по храни већ да се она узима са три прста, али виљушку не препоручује. Све до 1897. године прописи у енглеској војној морнарици забрањивали су морнарима да за столом употребљавају виљушку и нож јер ови предмети, по мишљењу Адмиралитета, „руше дисциплину и уносе непотребну размаженост међу ниже чинове".

Иначе, виљушка је овде, међу нама, да ножу и кашици не би било досадно, самима, крај тањира, а и зато да се људи увере да се супа не може јести виљушком.

ИСПРАВКА

У броју 1720 грешком је у антрфилеу „ВАУ-ВАУ, ПУХ-ПУХ...", на страни 35, испуштена једна реченица. Крај текста треба да гласи: ...„Синг-сонг" хипотеза тумачи постанак говора као даљи развој примитивног неартикулисаног певања... Највећу пажњу заслужује теорија класика марксизма о постанку говора у вези с почецима радне активности првобитних људи (радна теорија о постанку говора).

Редакција

ДАЛЕКО ЈЕ КЊИГА

Пре две године добили смо стан у новом насељу, далеко од моје школе, далеко од центра града, на Видиковцу. Како је мами која млађег брата, готово бебу, сваког дана носи у обданиште иза седам гора, иза седам мора, и враћа се са посла руку пуних кеса и пакета (са све братом, наравно), то само она зна. Како је мени кад нам наставница каже да до сутра, најкасније прекосутра, прочитамо ту и ту причу или песму из књиге која није предвиђена у обавезној лектири?

Библиотека у школи је богата, често узимам књиге из ње, али – нас је много. Где да нађем књигу преко ноћи кад ми за одлазак у град и тражење по библиотекама треба неколико сати. О томе да је купим нема ни говора. Књиге су

скупе, чак и оне за нас најмлађе, прескупе, добијам их само за рођендан. Другарица из одељења похвалила ми се недавно да је купила књигу „Шешир професора Косте Вујића". Дивна књига, каже она, али кад ми је рекла да та дивота кошта око 80 хиљада, заиста сам се растужио, јер ја волим да читам. Ко да купи тако скупу књигу?! Неко може, моји родитељи не. Шта би мени и деци из мога насеља које је, у ствари, читав град, значила библиотека макар и најскромнија. Не тражимо позоришта, биоскопе, бљештаве дискаће, тамо ћемо лако отићи кад мало порастемо.

ДРАГАН КОЛЕР
Партизанска 288
Београд

РЕЧИ, РЕЧИ...

Намеравам да напишем најдужу песму на свету и да тако уђем у Гинисову књигу рекорда. Један део већ сам написао и надам се да ћу истрајати до краја. Молим те да ми кажеш своје мишљење о овом мом покушају.

НЕНАД ШАЈИЋ
59234 Шепурине
код Шибеника

„Има доста дана, често и читавих недеља, кад мало радим и стварно ништа не урадим, кад ми се чини да никад ништа добро ни паметно нисам написао и да никад више нећу ни написати". Ово је мисао Иве Андрића који је младим писцима упутио и следеће две поруке: „Пиши тако да речима буде тесно, а мислима простране" и: „Вештина писања је у брисању". Дакле, у сваком уметничком чину, па и у писању, много је важније шта и како се каже и изрази, него да то читаоце „задиви" количином реченица, стихова, хартије. Није нам познато да је иједан писац до сада створио само због тога да би га запазио Гинис и уврстио у своју књигу која је позната управо по необичним, „луцкастим" рекордима. Већина нобеловаца у њој се и не спомиње. Да се снажне мисли и осећања могу изразити са само неколико речи види се из следећих примера: наш савремени песник Петар Гудељ написао је песму која има само један једини стих и гласи „Руко, луко љубави". На надгробном споменику Бранка Миљковића урезан је његов стих, односно цела песма „Убн ме прејака реч".

Хамлет рече, не признајући власт речи: „Речи, речи..."

ОРАНИЦЕ? ШТА ТО БЕШЕ?

Гледам телевизију, читам новине и примећујем праву поплаву разних изума, техничких и других чуда за која је, признајем, често тешко наћи нашу реч. То нас је толико збунило, пореметило, можда и покондирило, да свој језик просто избегавамо.

Страхујем да ћемо заборавити неке лепе речи замењујући их новим, најчешће неразумљивим од којих ми се ломе језик и памет. Ко, на пример, данас каже разногласје? Кажемо: лепеза различитих ставова. Мало који извештај о сетви и жетви не помене комплексе обрадивих површина. А имамо лепу реч – ораница. Сељаци ору земљу, а не комплексе!

Знате ли шта је истурени орган лица који служи за довод ваздуха у организам? Нос. А шта нам треба да уместо учитељ кажемо наставник разредне наставе? Тешко деци кад после осмогодишње школе морају да изаберу животни позив. Да ли ће се снаћи у описима занимања за која могу да се определе? Берберски помоћник је, речено новим језиком који тако брижно негу-

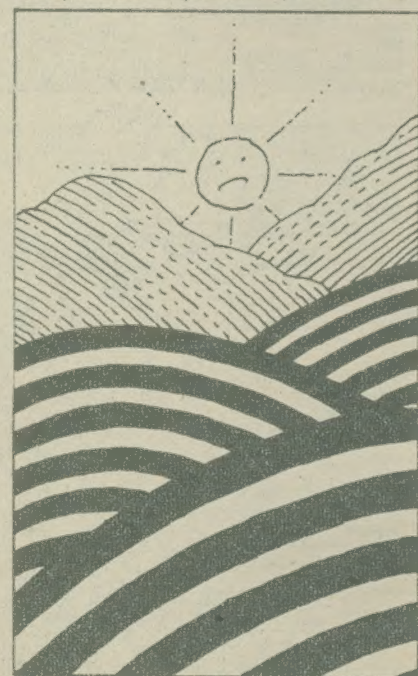

ТРАЖИМО ПРИЈАТЕЉЕ

Uriel Caballere, Mectezuma 42, Colonia Aragón, 07000 México 14 D.F, México – има 18 година, сакупља новине и разгледнице, воли музику и дописивање.

Мелина Тодоровић, Ул. 11. новембар 22, 91300 Куманово – има 12 година, воли музику и дописивање.

Lene Mikkelsen, Finlandsvej 8, 7200 Grinsted, Denmark – има 12 година, воли спорт и музику.

Саша Врачић, Браће Стипчића 9, 51000 Ријека – има 17 година и жели да се дописује с младима широм земље.

Janet A. Hilda, c/o Owusu Kwame, P.O. Box 156, Nkawkaw, Ghana – има 18 година, воли тенис, сакупља марке, страни новац и разгледнице.

Енџи Исановић, Боре Вукмировића 9, 38220 Титова Митровица – жели да се дописује са младима широм земље.

Charlotte Deleuran, Skovbovaengets Allé 19, 4000 Roskilde, Denmark – има 15 година, воли џудо и свира гитару.

Silvio Monveiller, Браће Стипчића 34, 51000 Ријека – жели да се дописује са младима широм земље.

Louise Frømling, Hvedgaden 6, Viskinge, 4470 Svebølle, Denmark – има 11 година, воли животиње и дописивање.

јемо, особа која наноси сапуницу на лице муштерије а потом је брије. Претерујемо можда, али заиста сам љут.

Да ли ћемо, ако овако наставимо, имати довољно лепих речи да њима заменимо ружне и извештачене?

САША НЕДЕЉКОВИЋ,
Београд

ОВО ЈОШ НИСТЕ ЧУЛИ

„Мирославе, устај!" – то су речи које ми често одзвањају у глави, нарочито ако се претходне вечери задржим са друштвом у некој од кафаница које су нам једини избор – у Гроцкој где сам рођен и где живим. У пола шест ујутро једва успем да чујем звоњење будилника. Зато мајка Рада и мора редовно да ме упозорава како време лети. То њено реско шапутање нарочито ми смета, а њој је жао да буди млађег брата и сестру ако већ не мора.

Док бунован излазим из собе, срце ми се цепа што немам права да дрекнем, да се на неког извичем – да ми буде лакше. И ја имам тек шеснаест година!

Рећи ћете да сам маза, али сачекајте мало ... То је само почетак мојих невоља.

Гроцка је удаљена тридесетак километара од Београда, а ја похађам јединствену Школу за индустријско обликовање која се налази на супротном крају града. Зато моје путовање и траје безмало два часа. После више од четрдесет минута вожње аутобусом седам у трамвај, да би у њему провео пола часа, а онда трчим на други аутобус и возим се још толико. Замислите, у шта мене обликују док стигнем на лице места – колико ме пута случајно нагазе или ударе, шта ми све кажу и шта све чујем и видим.

У ствари, хтео сам да вам кажем како је живот понекад чудан. Толики свет долази у ту нашу Гроцку и околину, у своје викендице. Долазе да се одморе и, наравно, радују се. Још радоснији су кад одморни и пуни радног елана крену у сусрет својим свакодневним обавезама. А ја ...?

Ја сам, ето, један уморан Грочанин. Зар то није смешно! У чистом ваздуху, у лепотама наших пропланака и предивном погледу на Дунав могу да уживам само кад дође лето.

МИЛОРАД ЈОВИЋ,
Гроцка

ДЕВЕТ ЖИВОТА ЈЕДНЕ МАЧКЕ

Због чега се каже да мачка има девет живота?

ТИН ШИПОШ
Брибирска 39
41000 Загреб

***Felis ocreata domestica*, како гласи научно име домаће мачке, није необична само по свом изузетно развијеном слуху и очима које могу изврсно да виде и при врло слабој светлости. Неке особине ове животиње, као брзина реаговања, ћудљивост и везаност за одређену територију, још нису сасвим испитане. Уз све ово, зачуђује и њена издржљивост. Наиме, одрасла мачка може да скочи са трећег спрата или високог дрвета и да остане неповређена, захваљујући својој грађи и еластичности. Највероватније се управо због тог каже да мачка има девет живота. И не само то: многи пси зазиру да нападну великог мачора, јер његова издржљивост, зуби кољачи и дерачи, уз оштре и дугачке канџе и те како прете нападачу. Снажна, отпорна на разне врсте болести, мачка заиста заслужује да се за њу каже да има девет живота.**

АВИОН НА – ОКО

Приметила сам да „Забавник" пише о компјутерима, рачунским играма... Пишете о будућој генерацији „машина које ће мислити". Ја сам чула да ће се конструисати и компјутери који ће реаговати на глас. Да ли је то истина?

МИРЈАНА МИЛИЋ
50000 Дубровник

Компјутери заиста доживљавају праву револуцију. Док ти одговарамо на ово писмо, можда се негде у САД или Јапану већ појавио рачунар коме ће „командовати" људски глас. Али, ни то није све.

Ерик Сатер са „Смит-Кетливеловог" института визуелних наука из Сан Франциска уверава да се ради на рачунарима који ће реаговати на човеков поглед(!). Компјутер ће покретати визуелни таласи које емитује мозак. Како ће изгледати овај систем по Сатеру?

Човек ће, електродама причвршћени за главу, бити повезан са рачунаром. За компјутер ће бити прикачен и „екран" условно речено издељен на светлеће кутије различите снаге. Пошто из човековог мозга долазе таласи различитог „квалитета" рачунар ће бити тако програмиран да ће разликовати у који део екрана је та особа погледала. Свака од тих „кутија" носиће одређени симбол у речима. Мождани таласи „захтеваће" неки податак од компјутера и добиће га.

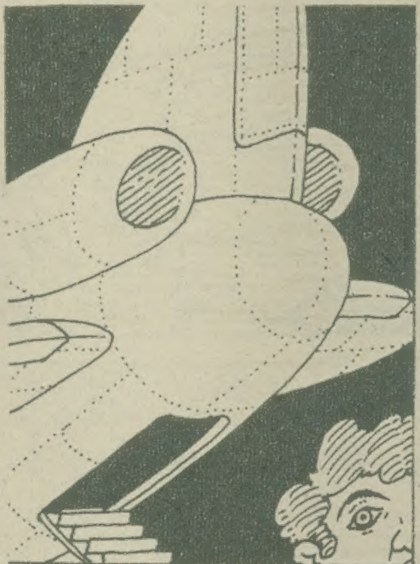

Да ли све ово личи само на сцену из неког научнофантастичног филма, не зна се. Подаци су преузети из америчког часописа за популаризацију науке.

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

Први број Политикиног забавника изашао је 28. фебруара 1939. године

Директор НО „ПОЛИТИКА"
Драган Марковић

Руководилац ООУР Издања за младе „Политикин забавник"
Раде Шошкић

Главни и одговорни уредник
Влада Булатовић Виб

Заменик главног и одговорног уредника
Владимир Стефановић

ИЗДАВАЧКИ САВЕТ
Владимир Антић, Добривоје Арсић, Ариф Бозаџи, др Радослав Ђокић, (заменик председника), др Радомир Животић, Зорица Ивановић, Љубисав Лилић, Каћа Милетић, Бранислава Митровић, Мирјана Моравчевић, Раденко Павловић, Ружица Петровић, Радомир Ристић, Снежана Станковић, Јелисавета Суруџић (председник), Зорица Ћеран, Светлана Шућхартовић. Чланови Савета из редакције: Влада Булатовић Виб, Владимир Стефановић, Вера Смиљанић, Диего Варагић, Мирјана Маринковић, Душан Глушац и Петар Милатовић.

РЕДАКЦИЈА:
Диего Варагић, Радана Весовић, Олга Вукадиновић, Душан Глушац, Бојана Дожић-Стојовић, Светлана Ивановић, Мина Илић, Соња Јашовић (ликовно-графички уредник), Мирјана Крстуловић, Иван Лончар, Мирјана Маринковић (уредник стрипа), Петар Милатовић, Весна Минић, Ненад Мирковић, Зора Меденица, Нада Неваједић, Вито Недељковић, Биљана Орловић, Љубомир Патрногић, Зоран Петканић, Радоје Савић, Вера Смиљанић (уредник), Весна Софреновић, Недељка Сташић, Даринка Тодоровић, Миленко Тодоровић, Милош Томић и Бранислава Црномарковић.

СЕКРЕТАРИЈАТ:
Јованка Војводић, Олгица Стаменић и Зорица Филиповић.

Издаје и штампа НО „ПОЛИТИКА" – ООУР Издања за младе „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК", Македонска 29, 11001 Београд. Поштански фах 124. Телефони: секретаријат 324-471, редакција 324-483, техничка редакција 326-620, централа 324-191 и 325-761. Рукописи, фотографије и цртежи се не враћају. Огласна агенција: Македонска 35/1, тел. 322-711. На основу мишљења Републичког секретаријата за културу СР Србије, број 413-2973-02 од 22. I 1973. године не плаћа се порез на промет.

Цена једног примерка 40,00 динара

ПРЕТПЛАТА ЗА НАШУ ЗЕМЉУ:
Тромесечна 440,00 динара, полугодишња 880,00 динара, годишња 1.760,00 динара

ПРЕТПЛАТА
ЗА ИНОСТРАНСТВО:
Тромесечна 880,00 динара, полугодишња 1.760,00 динара, годишња 3.520,00 динара

Претплата се врши на жиро-рачун број 60801-601-29728 уз обавезну назнаку НО „Политика" ООУР „Продаја" – претплата на лист „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК"

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО
У СТРАНОЈ ВАЛУТИ
ГОДИШЊА:

САД	$ 29.–
СР НЕМАЧКА	ДМ 76.–
ШВЕДСКА	Шкр. 225.–
ФРАНЦУСКА	Ффр. 231.–
ШВАЈЦАРСКА	Шфр. 61.–

Уплате из иностранства слати на девизни рачун НО „Политика" код „ИНВЕСТ БАНКЕ" – Београд, на рачун број 60811-620-63-257300-00054 уз обавезну назнаку ПРЕТПЛАТА НА ЛИСТ „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК"

WALT DISNEY
МИКИ

ХВАЛА ТИ, УЈКА МИКИ! НОВОГОДИШЊИ ПОКЛОН ТИ ЈЕ СУПЕР!
ЗНАО САМ ДА ЋЕ ТИ СЕ ДОПАСТИ!
СРЕЋНА НОВА ГОДИНА УЈКА МИКИ

НАРОЧИТО МИ СЕ СВИДЕО ОВАЈ ЧОВЕЧУЉАК!
ЈЕДВА ЧЕКАМ ДА ВИДИМ КАКО ХОДА!

ЕВО, ИЗВОЛИ!
КЛИК! КЛИК!

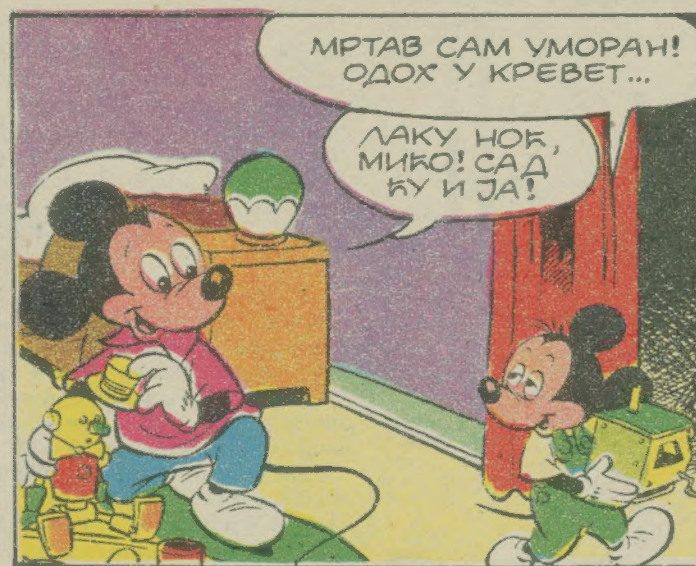
МРТАВ САМ УМОРАН! ОДОХ У КРЕВЕТ...
ЛАКУ НОЋ, МИЋО! САД ЋУ И ЈА!

БАШ ЈЕ СИМПАТИЧАН!
КЛИК! КЛИК!

ОПССС! ЗАМАЛО ДА ПАДНЕ!
КЛИК! КЛИК!

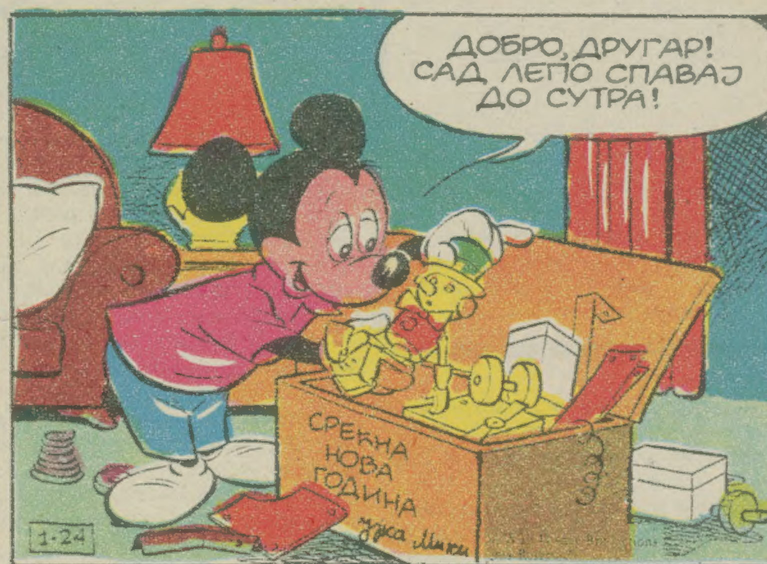
ДОБРО, ДРУГАР! САД ЛЕПО СПАВАЈ ДО СУТРА!
СРЕЋНА НОВА ГОДИНА УЈКА МИКИ
1-24

КАСНИЈЕ...
ХМ... КАО ДА НЕКО ШЕТА ПО КУХИЊИ!

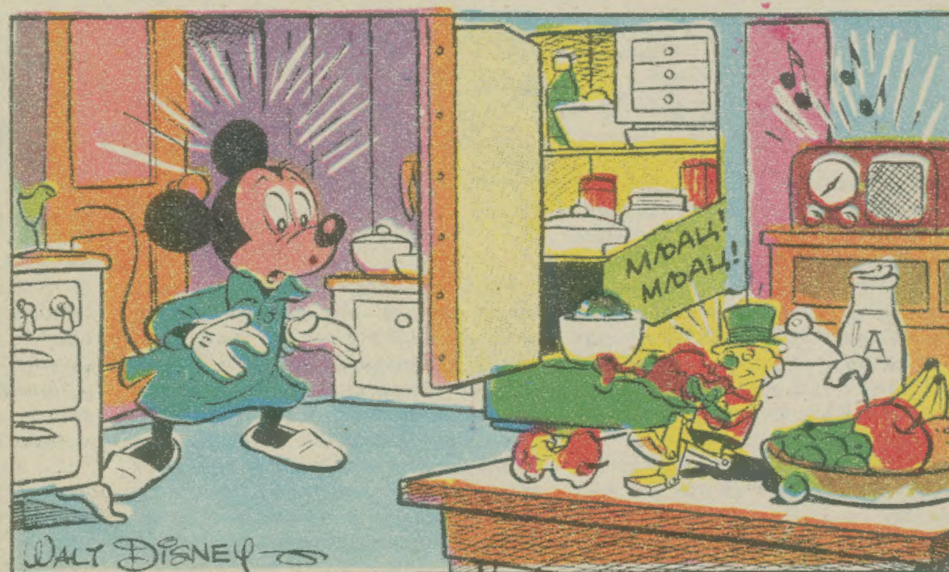
МЉАЦ! МЉАЦ!
WALT DISNEY